

**SOSIAALITYÖNTEKIJÖIDEN KOKEMUKSET
LÄHISUHDEVÄKIVALLAN TUNNISTAMISESTA JA
PUHEEKSI OTTAMISESTA**

Milla Kaivola
Pro gradu-tutkielma
Sosiaalityö
Lapin Yliopisto
Syksy 2023

Lapin Yliopisto, yhteiskuntatieteiden tiedekunta

Työn nimi: Sosiaalityöntekijöiden kokemukset lähisuhdeväkivallan tunnistamisesta ja puheeksi ottamisesta

Tekijä: Milla Kaivola

Koulutusohjelma/oppiaine: Sosiaalityö

Työn laji: Pro gradu -tutkielma Lisensiaatintutkimus_

Sivumäärä: 92

Vuosi: 2023

Tiivistelmä:

Tutkimuksen tarkoituksena oli selvittää, sosiaalityöntekijöiden kokemuksia lähisuhdeväkivallan tunnistamisesta ja lähisuhdeväkivallan puheeksi ottamisesta. Lisäksi tutkimuksessa selvitettiin, millaisia toiveita sosiaalityöntekijöillä on tulevaisuuden työskentelylle lähisuhdeväkivallan tunnistamiseen ja puheeksi ottamiseen liittyen. Tutkimus on toteutettu kyselytutkimuksena. Kyselytutkimus julkaistiin ”Sosiaalityön uraverkosto” – Facebook ryhmässä toukokuussa 2023, jossa ryhmän jäsenet koostuivat laillistetuista sosiaalityöntekijöistä sekä sosiaalityön opiskelijoista. Kyselytutkimus keräsi 54 vastausta sosiaalityöntekijöiltä eri puolilta Suomea, erilaisista palvelutehtävistä sosiaalityön kentällä. Tutkimuksen keskeiset käsitteet ovat lähisuhdeväkivalta, lähisuhdeväkivallan tunnistaminen ja lähisuhdeväkivallan puheeksi ottaminen.

Tutkimus keskittyy fyysiseen-, henkiseen- ja taloudelliseen lähisuhdeväkivallan ilmiöön, jossa seksuaalinen väkivalta katsotaan kuuluvan fyysisen väkivaltakäsitteen alle. Aineistossa korostuivat lähisuhdeväkivallan syklinen luonne, salailu ja häpeä, jotka haastavat erityisesti lähisuhdeväkivallan tunnistamista palvelujärjestelmässä. Kyselytutkimuksen tulokset olivat saman suuntaisia aikaisemman tutkimustiedon kanssa.

Tutkimuksen johtopäätöksinä voidaan todeta lähisuhdeväkivallan ilmiön olevan ajankohtainen, sillä suurin osa kyselyyn vastanneista sosiaalityöntekijöistä kertoi kohtaavansa lähisuhdeväkivaltaa viikoittain työssään. Suurin osa sosiaalityöntekijöistä kertoi kokevansa lähisuhdeväkivallan tunnistamisen melko haastavana. Sosiaalityöntekijät osasivat tunnistaa fyysisen-, henkisen- ja taloudellisen väkivallan, aikaisemmasta työkokemuksesta riippumatta. Lähisuhdeväkivallan puheeksi ottaminen koettiin haastavammaksi lähisuhdeväkivallan tekijän kuin uhrin kanssa. Sosiaalityöntekijät kokivat säännöllisen kouluttautumisen merkittävänä tekijänä, antaen rohkeutta lähisuhdeväkivaltailmiön näkemiseen ja kuulemiseen. Lisäksi yhteistyö eri toimijoiden kanssa, työparityöskentely ja työyhteisön antama tuki koettiin merkittävänä. Kaiken kaikkiaan sosiaalityöntekijät kertoivat toivovansa tulevaisuuden lähisuhdeväkivaltatyöskentelylle nykyistä enemmän tukea, kaikilla osa-alueilla.

Avainsanat: lähisuhdeväkivalta, sosiaalityöntekijä, kokemus, tunnistaminen, puheeksi ottaminen, kyselytutkimus

Sisällysluettelo

1	JOHDANTO	4
2	LÄHISUHDEVÄKIVALLAN ILMIÖ JA MUODOT	9
2.1	Lähisuhdeväkivalta ilmiönä.....	9
2.2	Aikaisemmat tutkimukset lähisuhdeväkivallan tunnistamisesta	19
2.3	Aikaisemmat tutkimukset puheeksi ottamisesta.....	22
3	TUTKIMUKSEN TOTEUTTAMINEN	26
3.1	Tutkimusasetelma	26
3.2	Kyselylomake ja sen laatiminen	28
3.3	Määrällinen analyysi ja tutkimuksen arviointi	34
4	LÄHISUHDEVÄKIVALLAN TUNNISTAMINEN	40
4.1	Sosiaalityöntekijöiden kokemukset lähisuhdeväkivallan muotojen tunnistamisesta ja tunnistamiseen vaikuttavista tekijöistä.....	40
4.2	Sosiaalityöntekijöiden toiveet lähisuhdeväkivallan tunnistamiseksi tulevaisuuden työskentelyssä.....	46
5	LÄHISUHDEVÄKIVALLAN PUHEEKSI OTTAMINEN	50
5.1	Sosiaalityöntekijöiden kokemukset lähisuhdeväkivallan puheeksi ottamisesta	50
5.2	Sosiaalityöntekijöiden toiveet lähisuhdeväkivallan puheeksi ottamiseen tulevaisuuden työskentelyssä.....	58
6	JOHTOPÄÄTÖKSET	62
7	POHDINTA	67
	LÄHTEET	70
	LIITTEET	

KUVIOLUETTELO

KUVIO 1: SOSIAALITYÖNTEKIJÖIDEN SAAMA TUKI LÄHISUHDEVÄKIVALLAN TUNNISTAMISEKSI.....	45
KUVIO 2: SOSIAALITYÖNTEKIJÖIDEN TOIVEET LÄHISUHDEVÄKIVALLAN TUNNISTAMISEKSI TULEVAISUUDEN TYÖSKENTELYS­SÄ	46
KUVIO 3: SOSIAALITYÖNTEKIJÖIDEN KOKEMUKSET LÄHISUHDEVÄKIVALLAN PUHEEKSI OTTAMISESTA LÄHISUHDEVÄKIVALLAN UHRIN KANSSA	50
KUVIO 4: SOSIAALITYÖNTEKIJÖIDEN KOKEMUKSET LÄHISUHDEVÄKIVALLAN PUHEEKSI OTTAMISESTA LÄHISUHDEVÄKIVALLAN TEKIJÄN KANSSA	51
KUVIO 5: LÄHISUHDEVÄKIVALLAN PUHEEKSI OTTAMISEEN VAIKUTTANEET TEKIJÄT.....	54
KUVIO 6: SOSIAALITYÖNTEKIJÖIDEN KOKEMUKSET TYÖSKENTELYSTÄ LÄHISUHDEVÄKIVALLAN PUHEEKSI OTTAMISEN JÄLKEEN	56
KUVIO 7: SOSIAALITYÖNTEKIJÖIDEN TOIVEET LÄHISUHDEVÄKIVALLAN PUHEEKSI OTTAMISEN TUEKSI TULEVAISUUDEN TYÖSKENTELYS­SÄ.....	60

1 JOHDANTO

Sosiaalityötä tehdään hyvin erilaisissa palvelukentillä, aina ”vauvasta vaariin”. Sosiaalityöhön kuuluvat kiinteästi yhteiskunnalliset ja sosiaaliset ilmiöt, jotka näkyvät ja vaikuttavat ihmisten keskuudessa. Lähisuhdeväkivalta on yksi sosiaalityön ilmiöistä, jonka parissa sosiaalityöntekijät työskentelevät. Lähisuhdeväkivallan ilmiö näkyy sosiaalityön eri palvelutehtävissä.

Lähisuhdeväkivalta tarkoittaa läheisissä ihmissuhteissa tapahtuvaa väkivaltaa. Läheinen ihmissuhde voi olla esimerkiksi nykyinen tai jo päättynyt parisuhde tai jokin intiimi ja läheinen ihmissuhde (Kytölä 2021, 19). Lähisuhdeväkivalta keskittyy ihmisten välisiin suhteisiin, jossa on läsnä toisen ihmisen hallitseminen ja kontrollointi (Hurtig, Nikupeteri & Laitinen 2015, 250, 254). Palvelujärjestelmän näkökulmasta ilmiö on haastava, sillä lähisuhdeväkivallan uhreja ei aina kyetä tunnistamaan riittävän ajoissa, tai lainkaan (Hurtig, Nikupeteri & Laitinen 2015, 266). Yleensä väkivalta ei näyttäyty suhteessa heti sen alkuvaiheessa, vaan se alkaa näkyä vasta suhteen hieman vakiinnuttua (Kytölä 2021, 101).

Tyypillisimmin lähisuhdeväkivalta näyttäytyy puolisoitten välillä, jossa mies on tekijä ja nainen uhri. Asetelma ei ole aina kuitenkaan näin päin. Yhtäläillä nainen voi toimia väkivallan tekijänä ja mies olla väkivallan uhri. Lähisuhdeväkivallan problematiikka nähdään tilastoihin pohjautuen sukupuolittuneena ongelmana. (Nyqvist 2001, 13.) Suomessa on arvioitu, että vain noin 10 % tapahtuneista lähisuhdeväkivaltatilanteista tulevat poliisin tietoon. Naisuhreja on eniten 25–44 ikäisissä naisissa, kun taas miesuhreja on eniten 0–14 vuotiaiden keskuudessa. (Kytölä 2021, 15.) Lukema on kuitenkin vain arvio. Lähisuhdeväkivallan kulttuuriin kuuluvat vahvasti salailu ja peittely, jonka vuoksi oletetaan, etteivät kaikki tapaukset tule poliisin tietoon (Siukola 2014, 45). Tämä haastaa myös lähisuhdeväkivallan tutkimusta, sillä lähtöoletus on, ettei kaikkea tiedetä ja joudutaan turvautumaan viranomaisten tekemiin arvioihin. Ilmiönä lähisuhdeväkivalta on maailmanlaajuinen ja tutkimustiedon pohjalta voidaan todeta, että joka kolmas nainen maailmassa on kohdannut lähisuhdeväkivaltaa (Papakaki, S.Tzamalovka, Chatzifotiou & Chiliaoutakis 2009, 733). Tutkimusten mukaan naisilla on 50 % suurempi todennäköisyys joutua fyysisen väkivallan uhriksi ja 35 % suurempi

todennäköisyys joutua seksuaalisen väkivallan uhriksi kuin miehillä (Papadakaki ym. 2009, 745).

Tutkimuksessani keskityn aikuisten välillä tapahtuvaan lähisuhdeväkivaltaan. Jaottelu väkivallasta ei ole aina rajattavissa täysin, sillä perheissä lapset altistuvat väkivallalle aina välillisesti, mikäli perheessä on väkivaltaa aikuisten välillä. Tutkimuksessani olen kuitenkin rajukseni lasten kohtaaman väkivallan pois, sillä koen aihepiirin olevan oma erityinen osa-alueensa. On kuitenkin todettava, että erityisesti aikuisten välillä olevien huoltoriitojen yhteydessä on todettu olevan kohonnut riski väkivallan eri muodoille, kuten vainoamiselle ja perhesurmille (Kytölä 2021, 139).

Lähisuhdeväkivalta on aiheena hyvin ajankohtainen, se vaatii ammattilaisilta taitoa tunnistaa ja kykyä ottaa asia puheeksi sen tullessa ilmi. Tilastokeskuksen tekemässä tutkimuksessa selvisi lähisuhdeväkivallan olevan Suomessa yleistä, eikä vuosikymmenten aikana ole nähtävissä, että ilmiö olisi vähentynyt (Keski-Petäjä & Attila 2023, 8). Viime vuosien korona-kriisi ja koronapandemian tuomat rajoitustoimet lisäsivät lähisuhdeväkivaltaa. Vuonna 2020 alkuvuodesta, tammikuusta maaliskuuhun poliisin tietoon tuli 18,5 % enemmän lähisuhdeväkivaltatapauksia kuin samalla ajanjaksolla vuotta aiemmin. (Kytölä 2021, 18.) Luku on valtava, sillä jokainen väkivaltatilanne on liikaa.

Lähisuhdeväkivallan ilmiö ja väkivallan paheneminen ovat huomattu myös maailmalla. On todettu, että karanteenien myötä kotiin jääminen yhdistettynä kotona tapahtuneeseen lähisuhdeväkivaltaan kasvattivat psykologista traumataakkaa, erityisesti naisten keskuudessa. Covid-19 pandemian aikana huomattiin karanteenien aiheuttaneen jännitteitä kotioloissa, jonka myötä lähisuhdeväkivallan riski kasvoi. (Mukhtar 2023, 301.)

Lähisuhdeväkivallan uhrit eivät hae välttämättä itse apua tilanteeseensa. Tilanne voi tuntua häpeälliseltä tai uhri voi olla niin väsynyt ja turtunut tilanteeseen, ettei enää kykene hakemaan apua. Tämän vuoksi on erityisen tärkeää, että ilmiöstä puhutaan ja siitä lisätään tietoisuutta myös yhteiskunnallisella tasolla. Tietoisuuden lisääntyessä ammattilaiset osaavat auttaa ja tunnistaa ilmiön aiempaa paremmin. Yleinen tietoisuuden lisääminen auttaa väkivallan

uhreja. Tietoisuuden lisääntyessä uhrien on hyväksyttävämpää hakea apua, lisäen myös uhrin rohkeutta avun hakemiseen. (Mukhtar 2023, 302–303.)

Lähisuhdeväkivaltatyön juuret eivät ole kaukana ja ilmiön negatiivinen leima on lopulta melko tuore asia. Vasta 1960-luvun loppupuolella yhteiskunnallinen keskustelu naisiin kohdistuvasta väkivallasta sai alkunsa ja kodin todettiin olevan naisille yksi vaarallisimpia paikkoja, erityisesti lähisuhdeväkivallan vuoksi. 1970-luvulla lisääntyi tietoisuus siitä, ettei lähisuhdeväkivalta ollut vain tietyn yhteiskuntaluokan ongelma, vaan se näyttäytyi kaikkialla yhteiskuntaluokasta riippumatta. Vaikka tietoisuus lisääntyi ja yhteiskunnallisella tasolla huomiota kiinnitettiin aiempaa enemmän lähisuhdeväkivaltaan, kesti työskentelyn aloittaminen lähisuhdeväkivaltaa vastaan vielä aikansa. YK velvoitti Suomea 1990-luvulla ryhtymään konkreettisiin toimiin lähisuhdeväkivaltaa vastaan ja sen loppumiseksi, josta varsinainen väkivaltatyöskentely lähti liikkeelle. (Ruohonen 2006, 10–14.)

Lähisuhdeväkivaltaa on tutkittu maailmalla usein sen sukupuolittuneisuuden kautta (Keski-Petäjä & Attila 2023, 7). Laajoja tutkimuksia erityisesti sosiaalityöntekijöiden kokemuksista lähisuhdeväkivallasta ei ole tehty. Minua kiinnostaa suuresti, miten sosiaalityöntekijät kokevat lähisuhdeväkivallan tunnistamisen ja puheeksi ottamisen työssään. Lähisuhdeväkivallan ollessa aiheena hyvin sensitiivinen (Lindqvist 2009, 147). Oman tutkimukseni kautta haluan kuulla sosiaalityöntekijöiden kokemuksia käytännön työkentältä, siitä millaisena lähisuhdeväkivallan tunnistaminen, ja puheeksi ottaminen näyttäytyvät sosiaalityöntekijöiden mukaan. Koen aiheen erittäin tärkeänä ja mielenkiintoisena sosiaalialan yleisen kehityksen vuoksi, kuin myös oman ammatillisen kasvuni ja kehitykseni takia.

Omassa tutkimuksessani olen rajannut lähisuhdeväkivallan muodot kolmeen pääkategoriaan, jotka ovat fyysinen-, henkinen- ja taloudellinen väkivalta. Tutkimuksessa kiteytän seksuaalisen väkivallan fyysisen väkivaltakäsitteen alle. Tutkimustilastoissa fyysinen ja seksuaalinen väkivalta katsotaan toisinaan myös samaan tilastoon kuuluviksi. Tilastokeskuksen raportin mukaan 16–74-vuotiaista parisuhteessa olleista naisista jopa 33,7 % ja miehistä 17,7 % olivat kokeneet fyysistä ja seksuaalista väkivaltaa tai näillä uhkaamista elämänsä aikana (Keski-Petäjä & Attila 2023, 17). Samankaltainen rajaus väkivallan muodoista on yhdysvaltalaisen Ellen Pencen ja Michael Paymanin luomassa vallan ja kontrollin ympyrässä, jossa

erityisesti fyysisen-, henkisen-, taloudellisen- ja seksuaalisen väkivallan kategoriat nousevat vahvasti esille omien erityispiirteidensä ja yleisyytensä vuoksi (Säävälä, Nyqvist & Salonen 2006, 19). Yleisimmin tunnistettaviksi lähisuhdeväkivallan muodoiksi on myös Raija Lindqvistin tutkimuksen mukaan tunnistettu henkisen-, fyysisen-, taloudellisen- ja seksuaalisen väkivallan muodot (Lindqvist 2009, 109–110).

Tutkimus on toteutettu perehtyen aikaisempaan tutkimukseen aiheesta, lisäksi tutkimus pohjautuu tekemääni kyselytutkimukseen. Kyselytutkimus on tehty toukokuussa 2023 ja se julkaistiin Facebook-ryhmässä ”Sosiaalityön uraverkosto”, jossa kyselyn painopiste vastaajien suhteen olivat niin pätevät sosiaalityöntekijät, kuin sijaispätevät sosiaalityöntekijät kaikilta sosiaalityön kentiltä. Kysely keräsi vastauksia yhteensä 54 henkilöä. Tutkimuskysymyksissä halusin korostaa erityisesti sosiaalityöntekijöiden kokemuksia lähisuhdeväkivallan tunnistamisesta, sen puheeksi ottamisesta sekä kerätä sosiaalityöntekijöiden toiveita tulevaisuuden työskentelylle. Tutkimuskysymyksiä tutkimuksessani on kolme ja ne ovat:

- 1. Millaisena sosiaalityöntekijät kokevat lähisuhdeväkivallan tunnistamisen?*
- 2. Millaisena sosiaalityöntekijät kokevat lähisuhdeväkivallan puheeksi ottamisen?*
- 3. Millaista tukea sosiaalityöntekijät toivoisivat tulevaisuudessa lähisuhdeväkivaltatyön tunnistamisen ja puheeksi ottamisen tueksi?*

Aihetta on aiemmin tutkittu muun muassa rakenteellisen sosiaalityön kysymyksenä Johanna Hurtigin, Anna Nikupeterin ja Merja Laitisen tutkimuksen ”Väkivallan kohtaaminen rakenteellisen oikeudenmukaisuustyön kysymyksenä” kautta. Tutkimuksessa on keskitytty väkivaltailmiöön rakenteellisen tason ilmiönä ja tuotu esille väkivaltatyön haasteita rakenteellisella tasolla. Myös Katja Kytölä on tutkinut aihetta laajasti, tuoden esiin lähisuhdeväkivallan ilmiön ja työskentelyn Suomessa, perehtyen lähisuhdeväkivallan määritelmään ja näkyvyyteen parisuhteissa, unohtamatta olemassa olevia auttavia tahoja ja niiden esiin tuomista. Lisäksi aihetta on tutkittu väkivallan kohtaamisen näkökulmasta useiden pro gradu töiden sekä väitöskirjojen tasolla. Sisko Piipon väitöskirja vuodelta 2022 ”Lähisuhdeväkivallan kohtaamisen rakenteet, käytännöt ja toimijuus sosiaalityössä”. Piippo löysi tutkimuksessaan työntekijän mahdollisia esteitä, jotka liittyvät väkivallan puuttumiseen ja kohtaamiseen. (Piippo 2022.) Toinen tutkimuksessani käyttämä väitöskirja on Raija Lindqvistin

väitöskirja ”Parisuhdeväkivallan kohtaaminen maaseudun sosiaalityössä” vuodelta 2009. Lindqvistin tutkimus keskittyi lähisuhdeväkivallan ilmiöön ja sen tunnistamiseen sekä sosiaalityöntekijöiden kokemuksiin lähisuhdeväkivallan kohtaamisesta. Lindqvistin tutkimuksessa korostui sosiaalityöntekijöiden halu auttaa sekä saada riittävästi tukea lähisuhdeväkivaltatyöskentelyyn. (Lindqvist 2009.) Saatavilla olevan tutkimusaineiston lisäksi lähisuhdeväkivaltaan liittyvät merkittävästi tehdyt kansainväliset sopimukset, kuten Euroopan ihmisoikeussopimus, Istanbulin sopimus, Pekingin julistus ja YK:n naisten oikeuksien sopimus. Suomessa lähisuhdeväkivaltaa määrittävät lisäksi rikoslaki (1889/39) ja perustuslaki (1999/731).

Tutkimukseni tavoitteena on lisätä tietoisuutta sosiaalityöntekijöiden kokemuksista koskien lähisuhdeväkivaltatyöskentelyä. Lisäksi haluan syventää omaa osaamistani ja ymmärrystä lähisuhdeväkivaltailmiöstä. Tutkimuksessa perehdyn lähisuhdeväkivallan muotoihin ja ilmiöön. Tuon esille myös tekemäni tutkimuksen avoimesti, avaten tutkimuksen takana olevan prosessin. Tutkimuksessa keskityn erityisesti sosiaalityöntekijöiden kokemuksiin lähisuhdeväkivallan tunnistamisesta ja puheeksi ottamisesta sekä siihen, mitä kyselyyn vastanneet sosiaalityöntekijät toivoisivat tulevaisuudessa lähisuhdeväkivaltatyön tueksi. Lopuksi keskityn pohdintaani aiheesta sekä ajatuksiini mahdollisesta aiheen jatkotutkimuksesta.

2 LÄHISUHDEVÄKIVALLAN ILMIÖ JA MUODOT

2.1 Lähisuhdeväkivalta ilmiönä

Lähisuhdeväkivalta ei ole ongelma vain Suomessa, vaan ilmiö on maailmanlaajuinen. Lähisuhdeväkivalta on aina vakava ihmisloukkaus väkivallan uhria kohtaan. Suomessa perheen sisäinen väkivalta on ollut yleisen syytteen alainen rikos vuodesta 1995 alkaen, joten ilmiön tunnistettavuus ja siitä rankaiseminen voidaan kuvata olevan melko tuoreita ilmiöitä historian valossa. (Kytölä 2021, 14.) Kansainvälisesti lähisuhdeväkivallasta puhuttaessa keskustellaan usein naisiin kohdistuvasta väkivallasta, sen ollessa virallisissa tilastoissa yleisempää (Kaitue, Noponen & Slåen 2007, 30). Vuosien 1997–2005 välillä poliisin tietoon tulleista parisuhdeväkivaltatapauksista suurin osa, jopa 89 % oli miesten naisiin kohdistamaa väkivaltaa. Usein myös vakava väkivalta on miesten tekemää. Tämä ei kuitenkaan poista tosiasiaa, että myös mies voi olla lähisuhdeväkivallan uhri ja nainen väkivallan tekijä. (Säävälä, Nyqvist & Salonen 2006, 22–24; Keski-Petäjä & Attila 2023, 9.) Lähisuhdeväkivaltaa on yhtäläillä niin rikkaissa länsimaissa, kuin köyhissä kehitysmaissa (Kaitue, Noponen & Slåen 2007, 30). Sen lisäksi, että lähisuhdeväkivaltaa on niin rikkaissa, kuin köyhissä maissa, esiintyy lähisuhdeväkivaltaa myös yhteiskuntaluokasta, sukupuolesta, kulttuurista ja ikäluokasta riippumatta (Siukola 2014, 11).

Väkivalta on aina vallankäyttöä ja kontrollia toiseen ihmiseen, jossa toisen rajat ylitetään omalla rajattomuudella (Kaitue, Noponen & Slåen 2007, 12). Pitkällä aikavälillä lähisuhdeväkivalta murentaa usein uhrin omia verkostoja, sillä väkivaltaa salaillaan, eikä haluta läheisten tietävän omasta tilanteesta. Väkivalta usein traumatisoi uhria ja saattaa aiheuttaa myös vaikeuksia solmia uusia ihmissuhteita väkivallan loputtua. (Mehtola 2006, 94–95.) Lähisuhdeväkivallan uhrin oireet saattavat olla hyvin moninaisia. Oireita voi olla niin fyysisistä vammoista aina muistihäiriöihin. Uhri saattaa kärsiä painajaisista, päänsäryistä, väsymyksestä sekä ahdistuksesta ja masennuksesta. (Ojuri 2006, 18.) Väkivallan eri muotoja voi olla vaikea tunnistaa, sillä ne ovat usein kietoutuneet yhteen (Kaitue, Noponen & Slåen 2007, 21).

Väkivalta voi olla aktiivista tai passiivista. Aktiivisesta väkivallasta puhutaan silloin, kun väkivallan teot sekä toista vahingoittava verbaalinen toiminta aktiivisesti tapahtuvat. Passiivisesta väkivallasta puhutaan silloin, kun väkivalta näyttäytyy toisen välinpitämättömänä käytöksenä sekä toisen laiminlyömisinä. (Nyqvist 2001, 17.) Väkivallan ilmiötä on toisinaan haastava tunnistaa ja todistaa, sillä ilmiöön liittyvät vahvasti salailun, häpeän ja pelon kulttuurit (Siukola 2014, 45). Uhri saattaa tuntea häpeää tilanteesta ja kokea epäonnistuneensa, tekijä taas saattaa tuntea häpeää teoistaan. Pelko voi näyttäytyä niin uhrin kuin tekijän puolelta. Uhri saattaa pelätä väkivallan pahenemista, jos joku ulkopuolinen saisi tietää tilanteesta hakiessaan tilanteeseensa apua, tekijä pelkää usein jäävänsä kiinni teoistaan. (Siukola 2014, 45.) Ammattilaisia haastavat niin ilmiön tunnistaminen kuin yksilöiden avuntarpeiden moninaisuus tilanteissa. Ammattilaisen tulee lisäksi myös tehdä töitä itsensä kanssa, jotta kykenee kohtaamaan vaikean, haastavan, ihmisiä ahdistavan ja pelottavan ilmiön. (Hurtig, Nikupeteri & Laitinen 2015, 272.)

Kytölä (2021) esittää Rachel Louise Snyderin (2019) luoman väkivallan ja kontrollin ympyrän, joka kuvaa väkivallan luonnetta. Ympyrä koostuu kahdeksasta eri osa-alueesta, joita Snyder kutsuu viipaleiksi. Nämä ovat: pelko ja pelotteleminen, henkinen väkivalta, eristäminen, kieltäminen - aliarviointi ja syyttäminen, lasten käyttäminen väkivallan välineenä, etuoikeuksien ja väkivalta-aseman käyttäminen toista kohtaan, toisen taloudellinen kontrollointi ja siihen liitetty väkivalta sekä viimeisenä toisen pakottaminen ja sanalliset uhkaukset. (Kytölä 2021, 99.) Snyderin viipaleiden osa-alueet kuvastavat väkivallan monimuotoisuutta ja sitä, miten monilla eri tavoilla lähisuhdeväkivalta ja sen kontrolliasetelma voivat näyttäytyä ilman, että uhriin jää välttämättä fyysistä jälkeä, joka herättäisi huomiota ja jonka ulkopuoliset voisivat nähdä. Snyder on lisäksi tuonut esille löytämiään korkean riskin tekijöitä liittyen perhesurmiin. Snyderin tunnistamia korkean riskin tekijöitä ovat esimerkiksi aseiden omistaminen tai tekijän pääsy aseisiin, äärimmäinen mustasukkaisuus, tappouhkaukset, uhrin pakottaminen seksiin, uhrin eristäminen, vainoaminen, huumeiden ja alkoholin käyttö sekä raskauden aikaiset itsemurhauhkaukset. (Kytölä 2021, 110.)

Lähisuhdeväkivallan ilmiöstä on tunnistettavissa väkivallan syklinen luonne. Väkivallan nähdään raaistuvan ajan myötä, eikä se lopu itsestään. (Kytölä 2021, 106.) Sen lisäksi väkivallan nähdään myös toistuvan useammin (Kaitue, Nojonen & Släen 2007, 13). Väkivallan

sykliä on kuvattu seuraavanlaiseksi. Ensin tapahtuu väkivaltatilanne, jonka jälkeen tekijä puolustelee tai vähättelee omaa toimintaansa, mahdollisesti myös kieltäen sen lainkaan tapahtuneen. Tämän jälkeen alkaa uhrin syyttäminen ja syyllistäminen tapahtuneesta ja tapahtunut väkivalta pyritään kääntämään uhrin syyksi. Tilannetta seuraa usein kuherruskuukaudeksikin nimetty ajanjakso, jossa tekijä pyytää anteeksi, huomioi uhria, ostaa mahdollisesti lahjoja ja lupaa ettei väkivalta enää toistu. Tunnelma kiristyy ja väkivaltatilanne toistuu, syklin lähtiessä liikkeelle saman kaavan mukaisesti, kuin aiemmin. (Kaitue, Noponen & Slåen 2007, 22.)

Nyqvist kuvaa Margareta Hydénin (1995) määritelmää lähisuhdeväkivallan syklistyydestä sekä psykososiaalisesta prosessista todeten, että väkivallan ymmärtämiseksi tulee tuntee väkivallan kehityskulku, jossa väkivalta toistuu noudattaen tiettyjä vaiheita. Hydén nimeää vaiheiksi esivaiheen, väkivaltaisen teon sekä jälkiselvittelyn. (Nyqvist 2001, 72.) Lenore Walkerin kuvasi väkivallan syklistä luonnetta ja sen kulkemisesta tekijän mielialojen mukaan. Walker kuvaa väkivallan syklistyyttä muiden ammattilaisten ja tutkijoiden tapaan. Aluksi jännite kasvaa, jonka jälkeen väkivallanteko tapahtuu. Väki-valtaa seuraa hyvittelyvaihe, jonka jälkeen jännite kasvaa uudelleen ja sykli lähtee uudelle kierrokselle, saman kaavan mukaisesti. Väki-vallan syklinen luonne on todettu paikkaansa pitäväksi kaavaksi. Väki-vallan on todettu pahenevan ajan saatossa ja mitä kauemmin väkivalta jatkuu, niin sen todennäköisempää on uhrin traumatisoituminen tilanteessa. (Säävälä, Nyqvist & Salonen 2006, 20; Walker 2015.)

Euroopan Unionin tekemän tutkimuksen mukaan Suomi oli Euroopan toiseksi vaarallisin maa naisille lähisuhdeväkivallan osalta vuonna 2014. Vuonna 2018 viranomaisten tietoon tuli 9900 pari- ja lähisuhdeväkivaltarikoksen uhria. Luku on suuri ja kasvanut aiemmasta vuodesta 3,6 %. Tilasto kertoo, ettei lähisuhdeväkivalta näytä olevan vähenemässä, vaan enemmän kasvamassa. Uhreista 20 % joutui uhriksi useammin kuin kerran. (Kytölä 2021, 15.) Tilastolukemat lähisuhdeväkivallan osalta ovat huolestuttavia. Vuonna 2020 viranomaisten tietoon tuli 10 800 pari- ja lähisuhdeväkivaltarikoksia. Viranomaisten tietoon eivät tule kaikki tapaukset, vaan suuri tapauksista osa jää tilastojen ulkopuolelle. (SVT 2021.) Luvut ovat suuria.

Lähisuhdeväkivallalta on vain yksi osa parisuhdetta. Usein parisuhteessa on jotain, mikä saa uhrin pysymään suhteessa väkivallan teon jälkeen. Naisen ollessa useimmiten tilastojen valossa lähisuhdeväkivallan kohteena, on naisten syitä pysyä väkivaltaisessa suhteessa tutkittu. Niitä ovat muun muassa usko paremmasta sekä hyvien muistojen vaaliminen, lupauksien uskominen muutoksesta, halu luottaa omaan rakkaaseen ihmiseen, pyrkimys ymmärtää ja selittää puolison käytöstä, syyllisyys suhteen epäonnistumisesta ja ajatuksen rikkoutuminen mahdollisesta ydinperheestä sekä ajatus, että väkivalta itseä kohtaan on ollut oikeutettua. Myös pelko taloudellisesta tilanteesta suhteen kariutuessa voi olla merkittävä syy, miksi suhteesta ei haluta tai uskalleta lähteä. (Ojuri 2006, 17–20.) Toisinaan uhrilla voi olla pelko väkivallasta ja sen uhasta yrittäessään lähteä suhteesta sekä erityisesti perheellisillä pelko lasten mahdollisesta menettämisestä (Nyqvist 2001, 79).

Naisten selviytymisestä väkivaltaisessa suhteesta on tarkasteltu ja löydetty seuraavia toimintamalleja. Väkivalta on pyritty tekemään näkymättömäksi asiasta vaikenemalla ja sitä salaillemalla, tai asennoitumalla ”Kyllä minä pärjään”-asenteella, olemalla jatkuvasti varuillaan sekä kontrolloimalla omaa käytöstä, ettei toinen osapuoli pahoittaisi mieltään. Ilmiöön liittyy vahvasti väkivallan tekijän miellyttäminen, jotta tämä pysyisi mahdollisimman pitkään tyytyväisenä ja hyvällä tuulella. Mikäli perheessä on lapsia, saattaa väkivallan uhri myös vaikuttaa lapsiin ja ohjata heitä miellyttämään väkivallan tekijää, ettei negatiivisille tunteille olisi sijaa. Lisäksi uhri usein jäädyttää omat tunteensa selviytyäkseen kuormittavassa ja pelottavassa tilanteessa. (Ojuri 2006, 24.) Eva Lundgren on todennut, että toisinaan uhri turtuu väkivaltaan ja alkaa pitämään sitä normaalina osana arkipäivää, jolloin väkivalta normalisoituu, eikä sitä kyetä näkemään vääränlaisena kohteluna itseä kohtaan (Nyqvist 2001, 74).

Lähisuhdeväkivallan tekijän taustalta on löydetty riskitekijöitä, jotka ovat altistaneet väkivaltaisiin tekoihin. Riskitekijöitä on tunnistettu muun muassa seuraavia: aikaisempi hoitamaton traumaattinen tausta, erilaiset mielenterveyden- ja persoonallisuuden häiriöt, tunteiden säätelyn haasteet, psykopatia, impulsiivisuus, sairaaloinen mustasukkaisuus sekä empatiakyvyn puute. Myös tekijän ajatusmalli siitä, etteivät olemassa olevat lait koske häntä. (Kytölä 2021, 98.) Alkoholilla ja mielenterveysongelmilla on todettu olevan usein yhteys väkivaltaiseen käyttäytymiseen (Papadakaki ym. 2009, 744). Väkivaltatyöskentelyn keskiössä ja tavoitteena on yksilön vastuun ottaminen tekemästään väkivallasta sekä turvallisen

ilmapiiriin luominen työskentelylle (Säävälä & Nyqvist 2006, 47–48). Tutkimusten mukaan, yksilön kokemus väkivallasta lapsuudessa nosti riskiä joutua aikuisena väkivallan uhriksi noin 1,5–3,5 kertaista. Lapsena itseensä kohdistunut väkivalta sekä todistettu väkivalta vanhempien välillä nosti todennäköisyyttä kokea myöhemmin elämässä lähisuhdeväkivaltaa. (Papadakaki ym. 2009, 746; Keski-Petäjä & Attila 2023, 16.)

Lähisuhdeväkivallasta on säädetty Suomessa esimerkiksi perustuslaissa (1999/731) ja rikoslaissa (1889/39). Perustuslain (1999/731) 7§ mukaan jokaisella on oikeus elämään ja henkilökohtaiseen vapauteen sekä koskemattomuuteen. Lain tarkoituksena on taata jokaiselle oma henkilökohtainen turvallisuus, koskemattomuus ja vapaus, jota kenelläkään ei ole oikeutta rikkoa. Rikoslain (1889/39) luvussa 21 on säädetty henkeen ja terveyteen kohdistuvista rikoksista. Rikoslaissa (1889/39, 5–6§) on esimerkiksi säädetty pahoinpitelystä sekä törkeästä pahoinpitelystä ja niiden kriteeristöä.

Lakien lisäksi väkivallasta ja erityisesti lähisuhdeväkivallasta on säädetty kansainvälisin sopimuksin. Suomi on ratifioinut Istanbulin sopimuksen vuonna 2015, joka on Euroopan neuvoston yleissopimus, niin naisiin kohdistuvan väkivallan kuin perheväkivallan ehkäisemiseksi ja torjumiseksi. Sopimuksen tavoitteena on tuoda ilmiötä laajemmin yhteiskunnalliseen keskusteluun sekä vaikuttamalla edistävasti väkivallan ja perheväkivallan eteen tehtävää työtä. Sopimus edellyttää jäsenvaltioiltaan konkreettisia toimia ja toimeenpanosuunnitelmaa sopimuksen edistämien asioiden eteen. Suomessa on tällä hetkellä laadittu toimeenpanosuunnitelma vuosille 2022–2025, johon on asetettu tavoitteet ja toimenpiteet väkivaltatyön ehkäisemiseksi ja torjumiseksi. (Sosiaali- ja terveysministeriö 2022, 7.) Euroopan neuvoston asiantuntijaryhmä GREVIO valvoo jäsenvaltioitaan sopimuksen noudattamiseksi (Kytölä 2021, 16). Suomi on sitoutunut myös Euroopan ihmisoikeussopimukseen, joka vahvistaa ja ylläpitää jokaisen yksilön oikeutta perusvapauksiin ja oikeudenmukaisuuteen (Euroopan ihmisoikeussopimus 1999/63).

Lisäksi Suomi on sitoutunut noudattamaan Pekingin julistusta sekä YK:n naisten oikeuksien sopimusta. Pekingin julistuksen tavoitteena on edistää tasa-arvoa, kehitystä ja rauhaa kaikille maailman naisille sekä edistää ja ylläpitää jokaisen yksilön ihmisoikeuksia. Pekingin julistus sitouttaa jäseniään erityisesti naisiin kohdistuvan väkivallan lopettamiseksi,

tunnustaessaan naisiin kohdistuvan väkivallan olevan laajempi maailmanlaajuinen ongelma, kuin miehiin kohdistuva väkivalta. (Pekingin julistus 1995.) YK:n naisten oikeuksien sopimus on yleissopimus, jonka tavoitteena on poistaa kaikki naisiin kohdistuva syrjintä ja erityisesti naisiin kohdistuva väkivalta konkreettisin teoin siihen sitoutuneilta valtioilta. Suomi ratifioi sopimuksen vuonna 1980. (Suomen YK-liitto 2011.)

Suomessa lähisuhdeväkivaltaan on olemassa erilaisia auttavia tahoja lakisääteisten sosiaalipalveluiden (2014/1301), kuten sosiaalityön, sosiaaliohjauksen, sosiaalipäivystyksen ja päihde- ja mielenterveyspalveluiden lisäksi. Auttavia tahoja ovat esimerkiksi Nollalinja, Nettiturvakoti, Naisten linja sekä Sosiaali- ja kriisipäivystykset ja Rikosuhripäivystys. Myös sairaaloiden yhteydessä palveleva Seri-tukikeskus, joka on tarkoitettu seksuaalisen väkivallan uhreille sekä Lyömätön linja, Tukinainen ja Miessakit ry auttavat lähisuhdeväkivallan osapuolia. Edellä mainittujen auttamistahojen lisäksi Ensi- ja turvakotien liitto sekä turvakodit ovat suuria ja merkittäviä auttamistahoja lähisuhdeväkivaltatyöskentelyssä. (Kytölä 2021, 221–223.)

Lähisuhdeväkivallan uhrin auttamista haastavat yksilönvastuu ja vapauden problematiikka, joka tekee toisinaan auttamisesta ristiriitaista. Ulkopuolelta saatetaan nähdä vaaranmerkit ja tilanteeseen tarjotaan apua, mutta on lopulta jokaisen oma valinta, haluaako apua ottaa vastaan, sillä jokaisella on oikeus päättää omasta elämästään, asumisestaan ja parisuhteestaan. (Hurtig, Nikupeteri & Laitinen 2015, 274.) Tärkeintä ja usein ensimmäinen askel muutokseen on kuitenkin tietää, että niin lähisuhdeväkivallan uhrille kuin tekijälle on olemassa apua ja tukea saatavilla, eikä kenenkään tarvitse jäädä yksin asian kanssa. Tarjottava apu ja tuki ovat vapaaehtoisia, eikä auttamistahojen piiriin voida ketään pakottaa. Uhri saattaa olla myös niin traumatisoitunut, ettei kykene ottamaan tarjottua apua vastaan, vaikka haluaisi (Kaitue, Noponen & Slåen 2007, 22). Tämä haastaa auttamisprosessia ja sen aloittamista. On kuitenkin todettu, että toivolla on suuri merkitys väkivallasta selviytymisessä, sen toimiessa vastakohtana koetulle pahalle (Kytölä 2021, 199).

Fyysinen väkivalta

Lähisuhdeväkivallasta voidaan tunnistaa erilaisia ilmenemismuotoja, joista usein näkyvin muoto on fyysinen väkivalta. Fyysinen väkivalta saattaa olla helpoiten ulkopuolisten tunnistettavissa väkivallan eri muodoista, erityisesti mikäli uhrille jää fyysisestä väkivallasta näkyviä jälkiä. Aina uhrille ei kuitenkaan jää näkyviä jälkiä, josta ulkopuoliset voisivat tilanteen tunnistaa. (Ojuri 2006, 17.) Väkivallan fyysisiä seurauksia voi olla monia, useimmiten fyysiset seuraukset saattavat näkyä mustelmina, haavoina, ruhjeina, erilaisina murtumina tai palovammoina, mutta seuraukset voivat näkyä myös esimerkiksi kroonisina kipuina. Lisäksi uhrin aivotärähdykset sekä aivovammat voivat olla seurausta fyysisestä väkivallasta, kuten myös erilaiset hammas- tai silmävammat. Raskaana olevan naisen fyysisiä väkivallan seurauksia voivat olla sikiön terveyteen liittyvät vauriot sekä pahimmillaan keskenmeno tai ennenaikainen synnytys. (Siukola 2014, 12.) Fyysisen väkivallan lisäksi myös seksuaalinen väkivalta jättää uhriin usein fyysisiä vammoja. Seksuaaliväkivallan uhreista fyysisiä vammoja jäi vuoden 2021 tilastokeskuksen tekemän selvityksen mukaan jopa 53 % naisista ja 63 % miehistä. Väestöön suhteutettuna fyysinen väkivalta on Suomessa melko yleistä. Kolmasosa 16–74-vuotiaista naisista sekä kuudesosa miehistä on kohdannut kumppaninsa taholta fyysistä väkivaltaa. (Keski-Petäjä & Attila 2023, 17, 36.)

Fyysinen väkivalta on käsitteenä laaja ja se kattaa toisen satuttamiseen ja koskemattomuuden loukkaamiseen liittyvän toiminnan. Toisen satuttamisena ja koskemattomuuden loukkaamisena nähdään esimerkiksi lyöminen, pureminen, tukistaminen, liikkumisen estäminen, potkiminen, tukahduttaminen ja hiuksista tai vaatteista repiminen. Lisäksi fyysistä väkivaltaa on kiinni pitäminen sekä kemiallinen väkivalta, jossa uhrille salaa tai pakotetusti annetaan alkoholia, huumeita tai lääkkeitä. Tutkimuksessani luokittelen seksuaalisen väkivallan fyysisen väkivallan alle, sillä usein seksuaalisen väkivallan nähdään loukkaavan uhrin itsemääräämisoikeutta ja koskemattomuutta. Seksuaalinen väkivalta koskee usein fyysisiä tekoja, vaikka seksuaaliseen väkivaltaan kuuluvat vahvasti myös henkisen väkivallan piirteet tekijän loukatessa toimillaan uhrin minäkuvaa ja ihmisyyttä. Seksuaalista väkivaltaa ovat siis myös uhrin pakottaminen, painostaminen tai kiristäminen seksiin. Myös uhrin uhkaileminen raiskauksella tai koskettelu ilman suostumusta katsotaan seksuaaliseksi väkivallaksi. Lisäksi toisen intiimien kuvien tai videomateriaalin luvaton jakaminen ulkopuolisille katsotaan osaksi seksuaalista väkivaltaa. (Kytölä 2021, 19–21; Keski-Petäjä & Attila 2023, 13.)

Fyysinen väkivalta on vakavaa, usein uhrin henkeä uhkaavaa. Se saattaa alkaa pienin väkivaltaisoin teoin, mutta ajan saatossa väkivalta muuttuu vakavammaksi. (Nyqvist 2001, 16.)

Suomessa seksuaalista väkivaltaa on kokenut nykyisen tai entisen kumppanin taholta 10 % naisista ja 2 % miehistä, jotka ovat tai ovat olleet parisuhteessa. Seksuaaliväkivalta, joka liittyy nykyisen tai entisen kumppanin tekemään väkivaltaan on tyypillisimmin raiskaus. Seksuaalinen väkivalta on vakavaa. Seksuaaliväkivaltaan ei liity ainoastaan fyysiset vammat, vaan kaikista väkivallan muodoista seksuaalinen väkivalta on väkivallan muoto, joka aiheuttaa uhrille useammin myös psyykkisiä oireita. (Attila & Keski-Petäjä 2023, 56.) Tarkasteltaessa lähisuheväkivaltaa ja sen ilmiötä seksuaalisen väkivallan kontekstista, on tilastotiedon pohjalta todettava, että väkivallan eri muodot nivoutuvat toisiinsa. Mikäli väkivallan uhri on kokenut seksuaalista väkivaltaa nykyisen tai entisen kumppaninsa taholta, ei se usein ole ollut ainoa väkivallan muoto, jota uhri on joutunut kokemaan. Usein taustalla on lisäksi fyysisen- ja henkisen väkivallan kokemuksia. (Attila & Keski-Pitäjä 2023, 67.)

Fyysinen väkivalta on Suomessa rangaistava teko, josta on säädetty Rikoslaisissa (1889/39). Ruumiillisesta väkivallasta, jossa toiselle aiheutetaan kipua tai vahingoitetaan terveyttä, on mahdollista tuomita sakkoon tai mahdollisesti vankeuteen enintään kahden vuoden ajaksi (1889/39, 5§). Pahoinpitely voidaan määritellä lieväksi tai törkeäksi teon vahingollisuuden mukaan (Niemi-Kiesiläinen & Kainulainen 2006, 117–118). Pahoinpitelyiden on todettu olevan tilastollisesti yhteneväistä väestön alkoholinkulutuksen kanssa. Poliisin tietoon tulleista väkivaltatapauksista alkoholi liittyy valtaosaan tapauksista. (Siukola 2014, 20.)

Suomessa noin 31 prosenttia 15 vuotta täyttäneistä naisista ovat kokeneet joko nykyisen tai entisen kumppanin taholta fyysistä tai seksuaalista väkivaltaa. Luku on suuri, ottaen lisäksi huomioon, ettei kaikki väkivalta tule viranomaisten tietoon. On arvioitu, että vain noin 10 prosenttia kaikista väkivaltatapauksista tulee poliisin tietoon. (Kytölä 2021, 15.) Virallisten tilastojen nojalla on todettavissa, että joka kymmenes pahoinpitely tapahtuu lähisuhteissa (Siukola 2014, 13). Ei ole sellaista fyysistä väkivaltaa, joka ei olisi samalla henkistä väkivaltaa, sillä jo väkivallan uhka synnyttää pelon tunteen ja luo pelon ilmapiirin, jotka ovat henkistä väkivaltaa (Lindqvist 2009, 111). Väkivallan eri muotojen nivoutuessa toisiinsa

niiden erillinen tunnistaminen saattaa olla haastavaa, niin väkivallan eri osapuolille, ulkopuolisille, kuin ammattilaisille.

Henkinen väkivalta

Henkinen väkivalta on väkivallan muoto, jota ulkopuolisten voi olla vaikea tunnistaa. Usein henkinen väkivalta liittyy myös muihin väkivallan muotoihin. Henkistä väkivaltaa ovat esimerkiksi huutaminen, alistaminen, toisen kontrolloiminen, uhkaileminen, vähättelemineen, määrääily tai halveksunta. Myös toisen kaltoinkohtelu, laiminlyönti ja näkymättömänä pitäminen voidaan lukea henkisen väkivallan piiriin kuuluvaksi toiminnaksi. Henkinen väkivalta saattaa ennakoida myöhemmin tapahtuvaa fyysistä väkivaltaa. (Kytölä 2021, 20.)

Suomessa yleisin henkisen lähisuhdeväkivallan muoto on vähättely. Vähättelyn rinnalla oikeuttamaton mustasukkaisuus toista kohtaan nousi tilastollisesti hyvin yleiseksi henkisen väkivallan muodoksi niin naisten, kuin miesten keskuudessa. Henkinen väkivalta on Suomessa hyvin yleistä, eikä henkinen väkivalta usein jää yhteen kertaan, vaan se on yleensä toistuvaa. Tilastokeskuksen mukaan jopa noin puolet (49,7 %) kaikista parisuhteissa olevista naisista kertoi kokeneensa elämänsä aikana kumppaninsa taholta henkistä väkivaltaa, vastaava luku miehillä on 41,4 %. (Keski-Petäjä & Attila, 20–22.) Lisäksi jo olemassa oleva tai koettu väkivallan uhka on henkistä väkivaltaa, joka vaikuttaa uhriin negatiivisesti (Ojuri 2006, 17). Henkistä väkivaltaa voidaan kutsua epäsuoraksi aggressioksi, jossa tietoisesti käytetään pahantahtoisia sanoja ja tekoja toisen vahingoittamiseksi, niin henkisesti kuin sosiaalisesti. Henkinen väkivalta on usein yhteydessä fyysiseen väkivaltaan. (Säävälä, Nyqvist & Salonen 2006, 17.)

Nollalinjan palveluissa vuonna 2021 tuli väkivallan muodoista eniten ilmi henkistä väkivaltaa, jota kertoi kokevansa jopa 75 % palvelun käyttäjistä. Fyysisen väkivallan kohdalla luku oli 43 %. (Niklander 2021, 16.) Henkinen väkivalta jättää jäljet uhriin, joita muut eivät välttämättä heti huomaa. Henkisen väkivallan seurauksena uhri voi oireilla psyykkisesti, mikä näkyy tunne-elämässä ja käyttäytymisessä. Henkisen väkivallan oireilu voi näyttäytyä myös masennuksena, syömis- tai unihäiriönä, ahdistuksena, fobioina tai paniikkihäiriönä. Uhrin traumaperäinen stressihäiriö, psykosomaattiset häiriöt tai riskikäyttäytyminen alkoholin,

päihteiden, rikollisuuden tai itsetuhoisuuden kautta voivat olla seurauksia koetusta henkisestä väkivallasta. (Siukola 2014, 12.) Henkinen väkivalta tuottaa uhrille usein pelkotiloja, epävarmuuksia itsestä ja muista sekä laskee itsetuntoa (Nyqvist 2001, 16).

Taloudellinen väkivalta

Taloudellinen väkivalta tarkoittaa toisen henkilön talouden kontrolloimista tai mahdollisesti toisen taloudellisen tilanteen hyväksikäyttämistä. Taloudellisen väkivallan uhri voi joutua pyytämään rahaa tekijältä, sillä taloudellisen väkivallan tekijä kontrolloi kaikkea rahankäyttöä, tai se voi näkyä siinä, että taloudellisen väkivallan tekijä vaatii uhria olemaan tilivelvöllinen kaikesta rahankäytöstään, eikä uhrilla ole yksityisyyttä tai päätäntävaltaa liittyen omaan talouteen ja sen hallintaan. Taloudellinen väkivalta voi näkyä käytännössä myös niin, että tekijä ottaa velkoja uhrin nimiin, usein uhrilta salaa. Taloudellinen väkivalta käsittää kaiken kaikkiaan sen, että taloudellisen väkivallan uhrilta viedään tekijän toimesta kontrolli ja päätäntävalta liittyen omiin taloudellisiin päätöksiin. (Kytölä 2021, 20–21.) Taloudellinen väkivalta ja kontrolliasetelma voi näyttäytyä myös niin, että tekijä määrittää uhrille viikkorahan, jonka saamista määrittelee kiristäminen tekijän haluamissaan asioissa (Kaitue, Noponen & Slåen 2007, 15).

Terveyden- ja hyvinvoinnin laitoksen vuonna 2020 teettämä FinLapset kyselytutkimus kartoitti muun muassa parisuhdeväkivaltaa ja nosti esiin taloudellisen väkivallan kokemuksia. Kysely toteutetaan neljän vuoden välein ja kohderyhminä ovat niin 3–6 kuukauden ikäisten vauvojen kuin 4-vuotiaiden lasten molemmat vanhemmat. Kyselytutkimuksessa selvisi, että kohderyhmän miehet olivat kokeneet toiseksi eniten taloudellista väkivaltaa väkivallan eri muodoista. Naisten osalta taloudellisen väkivallan yleisyys näyttäytyi vasta kolmanneksi yleisimpänä väkivallan muotona. (Nikander 2021, 9.) Nollalinjan palveluissa taloudellinen väkivalta nousi esille noin joka kymmenessä puhelussa (Nikander 2021, 16). Vuonna 2021 MARAK-palvelun asiakkaista 62 % kertoi joutuneensa taloudellisen väkivallan uhriksi (Nikander 2021, 19). Taloudellinen väkivalta on usein ulkopuolisilta piilossa, mutta siitä huolimatta hyvin yleinen väkivallan muoto.

Taloudellisen väkivallan uhrille saattaa tulla tunne, että on taloudellisesti riippuvainen väkivallan tekijästä, erityisesti jos tämä on kontrolloinut väkivallan uhrin rahankäyttöä pitkään. Taloudellisen riippuvuuden on todettu myös olevan yksi tekijä, joka pitää erityisesti naisia väkivaltaisessa suhteessa, peläten ettei pärjäisi yksin taloudellisesti eron tapahtuessa. (Ojuri 2006, 20.) Ammattilaisen voi olla haastava tunnistaa taloudellista väkivaltaa, huoli asiasta voi herätä esimerkiksi Kelan toimeentulotuen hakemuksien käsittelyssä, mikäli väkivallan tekijä ei toimita liitteitä ja kontrolloi näin väkivallan uhrin saamia rahoja, jolloin ruokakunnan toinen jäsen jää ilman hänelle mahdollisesti kuuluvia tukia. Aina liitteiden toimittamatta jättäminen ei kuitenkaan tarkoita taloudellista väkivaltaa.

2.2 Aikaisemmat tutkimukset lähisuhdeväkivallan tunnistamisesta

Väkivaltatyöskentelyssä väkivallan tunnistaminen saattaa toisinaan olla hyvin haastavaa. Lähisuhdeväkivalta on kuitenkin yleisempää kuin mitä monesti ajatellaan, sillä usein se tapahtuu piilossa ulkopuolisten katseilta. (Lindqvist 2009, 139.) Väkivaltaan liittyy lisäksi vahvasti salailu, joka haastaa ilmiön tunnistamista sen ulkopuolelta. Vaikka väkivallasta olisi näkyvillä ulkopuolisille jälkiä, kuten mustelmia tai ruhjeita, saatetaan asiaa usein peitellä ja keksiä uskottavia selityksiä siitä, mistä jäljet ovat tulleet. Ne ovat selityksiä, joita ulkopuolelta voi olla haastava tunnistaa nimenomaan selityksiksi ja väkivallan peittelyksi. Väkivaltaan liittyy vahvasti myös häpeä, sillä väkivallan tiedetään ja tunnistetaan olevan yleisesti negatiivinen ilmiö yhteiskunnallisella tasolla. (Lindqvist 2009, 144.)

Lindqvistin tutkimuksessa sosiaalityöntekijät kertoivat tunnistaneensa väkivaltaa erilaisissa tilanteissa. Asiakas saattoi salailia asioita, eikä halunnut keskustella kaikesta salailun vuoksi. Sosiaalityöntekijä ei välttämättä saanut asiakkaaseen yhteyttä usein tai tapaamisilla sosiaalityöntekijä oli huomannut kontrolliasetelman pariskunnan välillä. Toisinaan sosiaalityöntekijä havaitsi ristiriitaisuutta asiakkaan kertomissa asioissa. Nämä asiat herättivät sosiaalityöntekijässä huolen mahdollisesta lähisuhdeväkivallasta. (Lindqvist 2009, 145.)

Terveyden- ja hyvinvoinninlaitos suosittelee, että jokainen ammattilainen kartoittaisi lähisuhdeväkivallan tunnistamista systemaattisesti. Tämä tarkoittaa lähisuhdeväkivallan kartoittamista silloinkin, kun huolta lähisuhdeväkivallasta ei ole noussut. Systemaattinen

kartoittaminen on jo itsessään väliintulo, joka saattaa toimia myös lähisuhdeväkivallan tunnistamisena. Systemaattinen lähisuhdeväkivallan kartoittanut on asiakkaan näkökulmasta myös reilua ja tasapuolista. (Siukola 2014, 29.)

Sosiaalityöntekijöiden tulee uskaltaa ja osata tunnistaa väkivaltailmiö, sillä usein väkivallan uhrin todellisuus väkivallan osalta on saattanut hämärtä ja vääristyä koetun väkivallan seurauksena. Väkivallasta saattaa tulla ajan saatossa normaali asia, osa omaa arkea ja todellisuutta. Väkivalta vaikuttaa negatiivisesti uhrin itsetuntoon ja uhri voi kokea väkivallan olevan hyväksyttävää itseään kohtaan. Uhri ei välttämättä osaa itse hakea tilanteesta apua tai tunnistaa tilanteen vakavuutta ja vääryyttä. Lähisuhdeväkivallan tunnistamisessa ja puheeksi ottamisessa on tärkeää hienotunteisuus, aiheen ollessa sensitiivinen. Jotta väkivalta on mahdollista tunnistaa, vaatii se sosiaalityöntekijältä asiakkaan kohtaamista sekä monipuolista havainnointia. Toisinaan tunnistamista haastavat sosiaalityöntekijän puolelta vähäiset käytettävissä olevat resurssit, työntekijän kiire sekä se, ettei työntekijällä ole aina voimia pysähtyä hetkiin ja tilanteisiin. (Lindqvist 2009, 125, 145–147.)

Lähisuhdeväkivallan tunnistamisessa on keskeistä ymmärrys lähisuhdeväkivallan luonteesta. Väkivalta näkyy monimuotoisena ongelmana, joka on myös hyvin sukupuolittunutta. Lähisuhdeväkivalta vaikuttaa uhrin elämään monimuotoisesti rajaamalla usein uhrin sosiaalista elämää sekä traumatisoimalla uhria. (Piippo 2022, 125.) Lähisuhdeväkivallan ilmiön laajempi ymmärtäminen auttaa ilmiön tunnistamisessa tarjoamalla muun muassa mahdollisia selitysmalleja sille, miksi uhri ei ole kyennyt puhumaan asiasta kenellekään (Piippo 2022, 128). Piippo on todennut tutkimuksessaan, että väkivaltatyön käytäntöjen kehittäminen vaatisi institutionaalista muutosta. Muutosta, jossa edellyttäisiin viranomaisten aktiivisuutta ja valppautta väkivallan tunnistamiseen. (Piippo 2022, 150.)

Lindqvistin tekemässä tutkimuksessa nousi esiin, että haastatellut sosiaalityöntekijät tunnistivat yleisimmin fyysisen väkivallan, sillä usein siitä oli nähtävillä jälkiä, jotka auttoivat tunnistamisessa. Sosiaalityöntekijät kertoivat tunnistaneensa myös henkistä, seksuaalista sekä taloudellista väkivaltaa, mutta näiden tunnistaminen koettiin fyysisen väkivallan tunnistamista haastavammaksi. (Lindqvist 2009, 109–110.) Tutkimuksessa ilmeni, että sosiaalityöntekijät tunnistavat väkivallan syklisen luonteen työssään, jossa on nähtävillä väkivallan

jatkuminen asiakkaiden elämässä, sen lisääntyen ja muuttuen vakavammaksi ajan saatossa. Pelon nähtiin olevan läsnä asiakkaiden elämässä myös silloin kun ulkopuolelta katsottuna kaikki näyttäisi olevan hyvin. (Lindqvist 2009, 120–121.)

Lindqvistin tekemän tutkimuksen mukaan lähisuhdeväkivallan tunnistamisessa tapahtui muutos sosiaalityöntekijöiden keskittyessä ja ollessa tietoisia ilmiöstä aikaisempaa enemmän. Tutkimuksen alussa kaikki tutkimuksessa haastattelemat sosiaalityöntekijät kertoivat kohdanneensa erityisesti naisia, jotka olivat kokeneet lähisuhdeväkivaltaa. Sosiaalityöntekijät kuvasivat, ettei ilmiö välttämättä nouse päivittäiseen työhön, vaan näyttäytyy ennemmin kausittain. Toisinaan ilmiö on esillä muutaman kerran kuukaudessa, toisinaan muutaman kerran vuodessa. Kun sosiaalityöntekijät tulivat tietoisemmaksi väkivallan ilmiöstä, alkoivat he kiinnittää siihen enemmän huomiota sekä kartuttivat tietoaan ilmiöstä ja sen seurauksista. Lopulta lähisuhdeväkivaltatapaukset alkoivat näyttäytyä työssä viikoittaisina. (Lindqvist 2009, 140.) Lindqvistin tutkimus osoittaa miten suuri merkitys lähisuhdeväkivallan ilmiön ymmärtämisellä, tiedostamisella sekä asiakkaiden kohtaamisella ja lähisuhdeväkivaltailmiön havainnoimisella on.

Piipon väitöskirjatutkimuksesta käy ilmi, että on olemassa mahdollisia esteitä, jotka vaikuttavat ja rajoittavat lähisuhdeväkivaltailmiön tunnistamista. Toisinaan ilmiö jää tunnistamatta, sillä siihen ei kiinnitetä huomiota – mikäli työntekijä kokee, ettei se kuulu hänen työtehtäviinsä ja työnkuvaansa. Saattaa myös olla, että työntekijän omat tiedot ja taidot ilmiön osalta ovat puutteelliset, eikä välineitä ilmiön tunnistamiseen ole käytettävissä. Tunnistamiseen vaikuttavaa negatiivisesti myös, mikäli työntekijällä ei ole käytössään valmiita toimintamalleja, joilla puuttua lähisuhdeväkivallan ilmiöön omien tiedollisten- ja taidollisten resurssien lisäksi. Ilmiön ollessa hyvin sensitiivinen, voi se tuottaa ajatuksen lähisuhdeväkivallasta jokaisen yksityisenä asiana, eikä siihen koeta olevan oikeutta puuttua. Myös työntekijän mahdolliset omat negatiiviset ja prosessoimattomat lähisuhdeväkivaltakokemukset saattavat aktivoitua, työntekijän tunnistaessa ilmiön. Työntekijän omien prosessoimattomien kokemusten aktivointi voi estää työntekijän kyvyn työskennellä asiakkaan tilanteessa. (Piippo 2022, 54.)

On tärkeää, että ammattilaiset osaavat tunnistaa väkivallan ilmiön. Väkivallan seurauksena on aina pelko. Pitkäkestoisena pelko aiheuttaa lukuisia oireita ja seurauksia, jotka vaikuttavat negatiivisesti yksilön hyvinvointiin. (Bruno & Eriksson 2022, 764–766.) Esimerkki pitkään jatkuneesta pelosta ja sen tuomasta jatkuvasta stressitilasta voi seurata pidempiaikainen traumaperäinen stressihäiriö (PTSD). Oireita ovat esimerkiksi ahdistuneisuus, painajaiset, vatsakipu, päänsärky, muisti- ja keskittymisvaikeudet sekä varuillaanolo ja kohonnut vireystila. (Kytölä 2021, 83.) USA:ssa tehty tutkimus osoittaa, että työntekijöiden kouluttautuminen lähisuhdeväkivallan ilmiön tunnistamiseksi auttoi kokonaisuudessaan työntekijöitä ymmärtämään ilmiötä laajemmin. Koulutus koettiin erityisen tarpeellisena ilmiön tunnistamiseksi. Tutkimuksessa hyvänä määränä koulutusta nähtiin vähintään 15 tuntia kouluttautumisesta väkivaltailmiöstä. (Nikolova, Buttner, Cardenas, Khetarpal, L.Postmus & Simmer 2021, 106.)

Lähisuhdeväkivallan tunnistaminen on ensiaskel työskentelylle. Kun väkivalta on ensin tunnistettu, on väkivalta mahdollista ottaa puheeksi sen eri osapuolten kanssa. Laaja ymmärrys väkivallan ilmiöstä sekä lisäksi työntekijän saama koulutus väkivallan tunnistamisesta ovat lisänneet tutkimuksen mukaan sosiaalityöntekijän ammattitaitoa kohdata ilmiö. Sosiaalityöntekijän tiedon ja taidon lisääntyessä lähisuhdeväkivallan tunnistaminen kasvoi. Sosiaalityöntekijä otti lisäksi lähisuhdeväkivallan puheeksi useammin väkivallan eri osapuolten kanssa kuin aikaisemmin. (Lundberg & Bergmark 2018, 196–198.)

2.3 Aikaisemmat tutkimukset puheeksi ottamisesta

Kun väkivallan ilmiö on tunnistettu, on asia mahdollista ottaa puheeksi. On tärkeää, että sosiaalityöntekijät uskaltavat ja osaavat ottaa lähisuhdeväkivallan puheeksi sen tunnistaessaan, tämä on edellytys auttamisprosessin alkamiseksi. Lindqvistin tutkimuksessa nousi esiin, että usein sosiaalityöntekijät kokevat puheeksi ottamisen ja asian käsittelemisen olevan vastuullaan. Myös lähisuhdeväkivallan uhrit toivoivat työntekijän ottavan aiheen puheeksi kysymällä asiasta suoraan. Tämä avasi monen väkivaltaa kokeneen mahdollisuuden puhua ja kertoa asiasta, josta muuten on vaikea ja haastava puhua ääneen. (Lindqvist 2009, 147.)

Piipon tutkimus toi esiin, että toisinaan väkivallan puheeksi ottamista varjosti työntekijöiden koetut epäselvyydet omasta tehtäväkuvasta ja vastuusta, myös omat tiedot ja taidot lähisuhdeväkivallasta koettiin osin puutteellisina, jolloin työkaluja asian käsittelemiseksi ei ollut. Toisinaan lähisuhdeväkivalta-tapaukset yhdistettiin terapiaprofession, jolloin asiakas saatiin ohjata näiden palvelujen piiriin. Piipon tutkimuksessa tuli esiin myös sosiaalityöntekijöiden pelko siitä, että asian puheeksi ottaminen toisi asiakkaalle lopulta enemmän haittaa kuin hyötyä. Väkivallan pelättiin lisääntyvän, mikäli asiasta puhuttaisiin ääneen. Sosiaalityöntekijöillä oli myös pelko luottamuksellisen asiakassuhteen vaarantumisesta ikävän asian tullessa puheeksi. Väkivalta herätti työntekijöissä myös turhautumista, mikäli työntekijällä oli kokemus, ettei asian puheeksi ottaminen johtaisi mihinkään, jos asiakas ei esimerkiksi ollut valmis ottamaan tarjottua apua vastaan. (Piippo 2022, 52.)

Lindqvist huomasi saman kuin Piippo, toisinaan sosiaalityöntekijät kokivat lähisuhdeväkivallan puheeksi ottamisen ristiriitaisena. Työntekijällä saattoi olla suuri halu auttaa asiakasta, mutta asiakas ei ollut hetkessä valmis ottamaan apua vastaan (Lindqvist 2009, 146). Lindqvistin tutkimuksessa moni sosiaalityöntekijä koki, ettei heillä ollut käytössään tarpeeksi tietoa ja taitoa ilmiöstä, sen puheeksi ottamisesta ja käsittelemisestä, jolloin asiaa ei välttämättä otettu puheeksi. Kouluttautumisen tarve asiassa koettiin suurena. (Lindqvist 2009, 196.) Väkivallan paljastumisella ja sen puheeksi ottamisella on tutkimuksissa näyttäytynyt olevan lopulta myönteinen vaikutus. Puheeksi ottamisen seurauksena aloitettu työskentely on antanut mahdollisuuden asiakkaan tilanteen muuttumiselle väkivallattomaksi. (Nyqvist 2001, 201.)

Tutkijoiden tutkimustulokset lähisuhdeväkivallan puheeksi ottamisen haasteista ovat hyvin samansuuntaisia terveyden- ja hyvinvoinnin laitoksen tekemän julkaisun kanssa. Väkivallan puuttumisen esteinä on todettu olleen esimerkiksi pelko toisen ihmisen loukkaamisesta, luottamuksellisen asiakassuhteen vaarantumisesta sekä oman tiedon ja taitopohjan puutteellisuudesta ja siitä, ettei työssä ole aikaa pysähtyä rauhassa asioiden äärelle, jolloin puheeksi ottamisesta ei koeta seuraavan mitään positiivista. Hoitoketjut puheeksi ottamisen jälkeen koetaan puutteellisina. Asian puheeksi ottamisesta pelätään olevan enemmän haittaa kuin hyötyä väkivallan uhrille. Puheeksi ottamiseen tulisi varata tarpeeksi aikaa, jotta väkivallan osapuolia olisi mahdollista tavata kiireettä (Siukola 2014, 30–32).

Yksittäinen sosiaalityöntekijä ei pysty ratkomaan yksin kaikkia olemassa olevia haasteita, jotka haastavat lähisuhdeväkivallan puheeksi ottamista. Yhtenä esimerkkinä nostettakoon olemassa olevat palvelut yhteiskunnallisella tasolla lähisuhdeväkivaltatyöskentelyn osalta. Vuonna 2008 Suomen budjetti väkivallan uhreille tarkoitetuille palveluille olivat vähäiset ja budjetti oli 0,001 euroa henkilöä kohden. Samaan aikaan Ruotsissa vastaava budjetti oli 32,26 euroa. palveluiden kehittäminen vie toisinaan aikaa, mutta sen lisäksi se vaatii myös rahallista resurssia, johon yksittäisellä sosiaalityöntekijällä ei ole valtaa vaikuttaa tai tehdä asiassa päätöksiä. (Nousiainen & Pietikäinen 2017, 57.)

Puheeksi ottaminen ei koske ainoastaan väkivallan uhria, vaan myös väkivallan tekijää. Puheeksi ottamisen yhteydessä tulisi osata antaa apua ja tietoa kaikille väkivallan osapuolille (Karjalainen 2006, 105). Suomessa on aloitettu Ensi- ja turvakotien liiton kautta tehtävä Jussi-työ vuonna 1994, palvelun kautta on tarkoitus auttaa väkivaltaa tehneitä miehiä (Säävälä & Nyqvist 2006, 40; Ruohonen 2006, 13). Työskentelyssä on merkittävää saada väkivallan tekijä ottamaan vastuu omasta toiminnastaan. Otettaessa väkivaltaa puheeksi sitä ei tule neutralisoida, vähätellä tai selitellä, sillä väkivaltaa ei tule oikeuttaa millään tavalla. (Nyqvist 2001, 76.) Ilmiötä tutkiessa ja tarkasteltaessa on todettu, että erityisesti miehet usein vähättelevät tekemäänsä väkivaltaa asiasta puhuttaessa, keskusteluissa vastuu siirretään usein itseltä pois (Nyqvist 2001, 197).

Lähisuhdeväkivallan puheeksi ottamista on edistänyt työntekijällä valmiiksi käytössään olevat rutiinikysymykset, jotka helpottavat asian puheeksi ottamista ja asian lähestymistä. Myös olemassa olevien palveluiden saatavuus ja työntekijän oma riittävä koulutus ja osaaminen edesauttavat väkivallan puheeksi ottamista. Lisäksi työntekijän kokemus puheeksi ottamisen vaikutuksista ja saatu palaute asiakkailta edesauttavat ja rohkaisevat usein ottamaan vaikeatkin asiat puheeksi väkivallan eri osapuolten kanssa. (Siukola 2014, 32.)

Lähisuhdeväkivallan puheeksi ottaminen on mahdollista toteuttaa niin keskustellen kuin erilaisten toiminnallisten menetelmien kautta. Menetelmiä, joita puheeksi ottamisessa voi käyttää hyväkseen on luotu esimerkiksi seuraavia: tunnekortit, elämänkaari, aikajana ja verkostokartta. Lisäksi väkivallan uhrin kanssa on mahdollista tehdä turvasuunnitelma. (Ojuri 2006,

35–36.) Otettaessa lähisuhdeväkivalta puheeksi työntekijät kertovat usein turvakodista ja sen mahdollisuudesta turvata uhrille turvallinen ympäristö tilanteessa. Usein päätös turvakotiin lähtemisestä tehdään vasta silloin, kuin mitään muita ratkaisuja tai keinoja ei ole enää löydettävissä. (Nyqvist 2001, 166.)

Puheeksi ottamisessa on keskeistä nimetä ilmiö väkivallaksi ja antaa ilmiöstä tietoa asiakkaalle (Siukola 2014, 45). Puheeksi ottamista helpottaa usein paljon, jos asiasta on tehnyt rutiinin ja se on itsessään asia, jota työntekijä kysyy kaikilta asiakkailtaan suoraan. Kertomalla myös sen, miksi kysyy aiheesta kaikilta rutiininomaisesti ja mitä tiedolla tehdään. (Siukola 2014, 43.) Puheeksi ottamisessa on tärkeä olla läsnä, kuunnella ja kuulla sekä antaa tietoa. Murtaa mahdollisia uskomuksia sekä arvioida asiakkaan sen hetkistä turvallisuutta (Siukola 2014, 44–49).

Toisinaan puheeksi ottaminen koetaan haastavaksi, mutta on olemassa myös puheeksi ottamista edistäviä tekijöitä. Yksi edistävä tekijä on edellä kerrotut rutiinikysymykset, jotka kysytään kaikilta. Ammattilaisen säännöllinen koulutus ilmiöstä ja käytettävissä olevien palveluiden saatavuuden takaaminen ja palveluista tiedottaminen niin ammattilaisille kuin asiakkaille edistävät puheeksi ottamista. Myös ajan saatossa saatu myönteinen palaute omasta toiminnasta puuttuessaan lähisuhdeväkivaltaan edistää ja tuo konkreettisesti esiin työntekijälle puheeksi ottamisen merkityksen, oman työn merkityksellisyyden. (Siukola 2014, 32.)

3 TUTKIMUKSEN TOTEUTTAMINEN

3.1 Tutkimusasetelma

Tutkimus on toteutettu määrällisenä tutkimuksena, jossa aineisto on kerätty kyselylomakkeen avulla. Kyselylomake on eniten käytetty aineistokeruun menetelmä määrällisessä tutkimuksessa. Toisinaan kyselytutkimuksesta voidaan käyttää myös nimitystä survey-tutkimus, mikä viittaa siihen, että kyselypohja on ollut kaikille kyselyyn vastaajille samanlainen, eli standardoitu. Yksi kyselylomakkeen eduista on, että vastaajan on mahdollista vastata siihen kirjallisesti sekä anonyymisti, jolloin kyselyyn vastaajaa ei voida tunnistaa vastauksista. Kyselylomakkeen haasteena voi olla, että vastausprosentti jää alhaiseksi, jolloin puhutaan tutkimusaineiston kadosta. (Vilkkä 2021, 76.)

Määrällisen, eli kvantitatiivisen tutkimuksen tavoitteena on kuvata ja tulkita yhteiskunnan ilmiöitä. Tavoitteena on kerätä tutkittavasta asiasta tai ilmiöstä mahdollisimman tarkkoja mittaustuloksia, kehittämällä ensin mittausten menetelmiä tutkittavaa asiaa tai ilmiötä vastaaviksi. Määrällisessä tutkimuksessa kerätyt tutkimusaineistot käsitellään tilastotieteen menetelmillä, jonka avulla tutkittavasta aiheesta tai ilmiöstä tehdään johtopäätöksiä. (Tilastokeskus 2023; Vehkalahti 2023, 13.) Tutkimusmenetelmänä määrällinen tutkimus vastasi tutkimukseni luonnetta, jossa sosiaalityöntekijöiden kokemuksia kartoitettiin kyselylomakkeen avulla. Kyselylomake antoi mahdollisuuden kerätä tietoa sosiaalityöntekijöiden kokemuksista laajemmalla otannalla, kuin mitä esimerkiksi haastatteluiden puitteissa olisi ollut mahdollista toteuttaa.

Kyselytutkimus on monelle tuttu tiedonkeruun tapa ja usein moni on vastannut elämänsä aikana erilaisiin kyselytutkimuksiin, esimerkiksi mielipidekyselyihin. Kyselytutkimus antaa tietoa erityisesti yksilön mielipiteistä, ajatuksista, asenteista ja arvoista, jotka ovat liitoksissa yhteiskunnallisiin ilmiöihin. Kyselytutkimus rakentuu tutkijan ennalta tekemään kyselylomakepohjaan. Kyselylomakkeessa tutkittavat asiat ovat yleisimmin sanallisessa muodossa, vaikka kyselylomakkeen aineistot koostuvat suurelta osin luvuista ja numeroista, joita

mitataan. Kyselytutkimuksessa on mahdollista käyttää valmiiden vastausvaihtoehtojen lisäksi avoimia kysymyksiä, jotka saattavat koostua lukujen ja numeroiden rinnalla myös sanallisista vastauksista. (Vehkalahti 2014, 11–13.) Avoimiin kysymyksiin kyselyn vastaajat voivat vastata vapaamuotoisesti, toisin kuin ennalta määritelyihin vastausvaihtoehtoihin. Vastausvaihtoehtoja rakentaessa tulee osata ottaa huomioon, että vastausvaihtoehtojen tulee olla toisensa poissulkevia, erityisesti silloin, jos vastaaja voi valita vain yhden vastausvaihtoehdon. Avoimet vastausvaihtoehdot voivat parhaimmillaan rikastuttaa tutkimusaineistoa ja tuoda esiin asioita, joita tutkija ei ole itse osannut ottaa kyselyn luomisvaiheessa huomioon. Avoimet vastausvaihtoehdot ovat haastavampia käsitellä tutkimuksen analysointivaiheessa, sillä ne vievät enemmän aikaa, kuin valmiiksi määritellyt vastausvaihtoehdot. (Vehkalahti 2014, 24–25.)

Määrällinen tutkimus perustuu mittaamiseen. Tilastollisesti tutkiminen edellyttää, että tutkittavaa asiaa tai ilmiötä voidaan mitata erilaisilla mittareilla. Kyselytutkimuksessa mittaaminen ja mittarit koostuvat kyselylomakkeen kysymyksistä. Kysymyksien mittaaminen ei ole aina yksinkertaista ja kysymyksien luomiseen tulisi käyttää riittävästi aikaa. Haluttu asia tai ilmiö tulee osata muuttaa mitattavaan ja ymmärrettävään muotoon, eli operationalisoida. Kyselylomakkeen julkaisemisen jälkeen, ei kysymyksiä ole mahdollista enää muuttaa. Mikäli kyselylomakkeen kysymykset eivät vastaa tutkittavaa asiaa tai ilmiötä, jää tutkimustulosten analysointi vähäiseksi, vaikuttaen lisäksi tutkimuksen luotettavuuteen. (Vehkalahti 2023, 17–18.) Onnistuneen kyselyn taustalla ovat kysymykset, jotka vastaajat ovat ymmärtäneet, kuten tutkija on ne tarkoittanut ymmärrettäviksi. Tutkijan tulee osata tarvittaessa taustoittaa kysymyksiä johdannoilla, mikäli kysymysten ymmärtäminen sitä vaatii. (Pahkinen 2012, 217.)

Kyselylomake on itsessään mittausväline määrällisessä tutkimuksessa. Kyselytutkimukseen kuuluu saatekirje, joka kertoo vastaajalle mitä tutkitaan, miksi tutkitaan ja mistä tutkimuksessa on kysymys. Saatekirjeessä tulee ilmoittaa miten saatuja vastauksia tullaan käyttämään ja voiko yksittäistä vastaajaa vastauksista tunnistaa. Saatekirjeen merkitys on suuri, sillä se on mahdollisen vastaajan näkökulmasta ensikosketus kyselytutkimukseen, hetki, jolloin tehdään päätös, haluaako vastaaja vastata kyselytutkimukseen vai ei. Hyvin laadittu saatekirje

saattaa kasvattaa mahdollisten vastaajien motivaatiota ja kiinnostusta vastata kyselytutkimukseen. (Vehkalahti 2014, 47–48.)

On monta tapaa toteuttaa kyselytutkimus. Kyselytutkimuksen voi toteuttaa esimerkiksi joko verkkolomakkeena tai paperisena lomakkeena. Verkkolomake on tutkijan perspektiivistä aikaa säästävä tapa, sillä silloin saadut vastaukset tallentuvat automaattisesti sähköiseen muotoon, eikä virheitä saatujen vastausten tallentamisessa pääse tapahtumaan. (Vehkalahti 2014, 48.)

3.2 Kyselylomake ja sen laatiminen

Kyselylomakkeen rakentaminen alkoi tutkittavan ilmiön kattavasta perehtymisestä. Tämä tarkoitti aikaisempiin tutkimuksiin ja olemassa olevaan kirjallisuuteen sekä yhteiskunnalliseen keskusteluun perehtymistä ja syventymistä. Jotta lähisuhdeväkivallan ilmiöstä ja sen tunnistettavuudesta ja puheeksi ottamisesta oli mahdollista saada kyselyn kautta tietoa, oli ilmiö muutettava mitattavaan muotoon, tutkimuskysymyksiksi. Tutkimuskysymyksiksi valikoituivat seuraavat kysymykset:

- 1. Millaisena sosiaalityöntekijät kokevat lähisuhdeväkivallan tunnistamisen?*
- 2. Millaisena sosiaalityöntekijät kokevat lähisuhdeväkivallan puheeksi ottamisen?*
- 3. Millaista tukea sosiaalityöntekijät toivoisivat tulevaisuudessa lähisuhdeväkivallan tunnistamisen ja puheeksi ottamisen tueksi?*

Tutkimus kohdistui sosiaalityöntekijöiden kokemuksiin lähisuhdeväkivallan tunnistamisesta ja puheeksi ottamisesta. Kokemuksien lisäksi tutkimus keskittyi kartoittamaan sosiaalityöntekijöiden toiveita tulevaisuuden työskentelylle koskien lähisuhdeväkivallan tunnistamista ja puheeksi ottamista. Ennalta määritetyt tutkimuskysymykset ohjasivat kyselylomakkeen muodostamista. En halunnut rajata tutkimuksessa sosiaalityön kenttää, johon sosiaalityöntekijöiden kokemukset perustuisivat, vaan tavoitteena oli kuulla kokemuksia mahdollisimman laajasti eri sosiaalityön osa-alueilta. Tämän vuoksi päädyin julkaisemaan kyselytutkimuksen verkko-alustalla, jotta kokemukset ilmiöstä tulisivat mahdollisimman laajasti eri puolilta Suomea, koskettaen mahdollisesti monta eri sosiaalityön kenttää. Lomakkeen laatimisessa

hyödynsin ilmiöstä kertovia tieteellisiä tutkimusaineistoja perehtyen lisäksi ilmiötä koskettaviin lakeihin ja kansainvälisiin sopimuksiin. Tavoitteenani on ollut pyrkiä ymmärtämään ilmiön yhteiskunnallista asemaa ja ulottuvuutta, jota tarvitsin kyselylomaketta muodostaessani.

Aloin perehtymään aiheeseen tammikuussa 2023. Aineistoa kartoitin niin englanniksi kuin suomeksi. Lähisuhdeväkivallan ilmiö on maailmanlaajuinen, joten englanninkielinen aineisto tuntui tutkimuksen kannalta pätevältä käyttää. Alun perin ajatuksenani oli rajata aineistot koskemaan vuotta 2010 ja sen jälkeen tehtyjä julkaisuja. Ilmiö itsessään on kuitenkin ollut olemassa jo kauemmin ja huomasin löytäväni monia ilmiön kannalta merkityksellisiä tieteellisiä lähteitä 2000-luvun alusta, ajalta kun aihe on alkanut olla yhteiskunnallisessa keskustelussa vähemmän läsnä. Päätin laajentaa alkuperäistä kriteeriäni ja hyväksyä tutkimusaineistoksi tieteelliset lähteet, jotka ovat vähintään vuodelta 2000 ja siitä eteenpäin. Ainoastaan yksi sekundäärisistä lähteistä on alun perin vuodelta 1995. Yhtenä kriteerinäni oli, että aineisto olisi maksuttomasti saatavilla joko e-kirjana Lapin yliopiston kirjastosta tai fyysisenä kirjana paikallisesta kirjastosta.

Kyselylomakkeen rakentaminen sähköiseksi kyselyksi alkoi jäsentämällä tutkittavaa aihetta osiksi. Tutkimuskysymysten pohjalta tein ratkaisuja siitä, mitä kysymyksiä haluaisin kysyä kyselylomakkeessani ja miksi. Jaottelin kyselylomakkeen neljään eri osa-alueeseen. Kyselylomake koostui sekä suljetuista, että avoimista kysymyksistä. Avoimet kysymykset ovat tärkeitä vastaajan oman kokemuksen esille tuomisen mahdollistamiseksi, sillä niihin vastaajan oli mahdollista vastata vapaamuotoisesti, ilman ennalta määriteltyjä vastausvaihtoehtoja. Toisin kuin suljetuissa kysymyksissä, joissa vastausvaihtoehdot oli rajattu etukäteen ja muodostettu valmiiksi kokonaisuuksiksi. (Vehkalahti 2014, 24.) Avoin vastausvaihtoehto osoittautui toimivaksi, sillä tutkijana en ollut osannut ottaa kaikkia mahdollisia palvelutehtäviä huomioon ennalta määrättyissä vastausvaihtoehdoissa. Avoimet vastausvaihtoehdot rikastuttivat tutkimusaineistoa.

Kyselylomake alkoi kolmella taustakysymyksellä. Taustakysymyksissä kartoitettiin sosiaalityöntekijän nykyistä palvelutehtävää sekä aikaisempia palvelutehtäviä, joista vastaajalla on lisäksi työkokemusta. Ensimmäisen osion lopuksi kartoitin, kuinka usein vastaaja kokee

työssään tilanteita, joissa on lähisuhdeväkivaltaa. Vastausvaihtoehdot olivat ennalta määriteltäviä ja toisensa poissulkevia.

Kyselylomakkeen toisessa osiossa ”Lähisuhdeväkivallan tunnistaminen” keskityttiin lähisuhdeväkivallan tunnistamiseen liittyviin ja sitä kartoittaviin kysymyksiin. Lähisuhdeväkivallan tunnistamista ohjasi tutkimuskysymys ”*Millaisena sosiaalityöntekijät kokevat lähisuhdeväkivallan tunnistamisen?*”. Aluksi kokosin kysymykset koskemaan lähisuhdeväkivallan tunnistamiseen saatua koulutusta, sillä kouluttautumisen merkitys nousi vahvasti esille aikaisemmissa tutkimuksissa (Lindqvist 2009, 140; Nikolova ym. 2021, 106; Lundberg & Bergmark 2018, 196–198.). Kartoitin ovatko sosiaalityöntekijät saaneet aiheeseen koulutusta ja jos ovat niin millaista. Sitä, millaista koulutusta sosiaalityöntekijät olivat saaneet, kartoitin avoimella kysymyksellä, joka keräsi runsaasti erilaisia vastauksia erilaisista koulutuksista. Minua kiinnosti kouluttautumisen lisäksi kysymys siitä, olivatko sosiaalityöntekijät kokeneet saamansa koulutuksen hyödylliseksi työnsä kannalta. Vastausvaihtoehdot kysymyksessä oli ennalta määriteltä, mutta mikäli sosiaalityöntekijä kertoi saamansa koulutuksen olleen hyödyllistä työnsä kannalta, aukesi kyselylomakkeeseen avoin kysymys kartoittamaan sitä, miten sosiaalityöntekijä on kokenut koulutuksen tukeneen työtään.

Tutkimuksen yhtenä tarkoituksena oli selvittää sosiaalityöntekijöiden kokemuksia lähisuhdeväkivallan tunnistamisesta. Kyselylomakkeen toisessa osiossa keskityin kouluttautumisen kysymyksen lisäksi siihen, miten sosiaalityöntekijät kokevat lähisuhdeväkivallan tunnistamisen työssään. Lisäksi rajasin henkisen-, fyysisen- ja taloudellisen väkivallan tunnistamisen omiksi osa-alueikseen niiden erityispiirteiden vuoksi. Tunnistamiseen liittyvien kysymysten vastaukset olivat ennalta määriteltä, mutta selvittäessäni mitkä asiat väkivallan tunnistamiseen olivat vaikuttaneet jätin avoimeksi vastausvaihtoehdoksi. Avoin vastaaminen mahdollisti sosiaalityöntekijöiden aitojen kokemusten keräämisen kyselytutkimuksessa.

Kyselytutkimuksen toisen osion loppupuolella kartoitin monivalintakysymyksen avulla, millaista tukea sosiaalityöntekijät olivat kokeneet saaneensa lähisuhdeväkivallan tunnistamiseen sekä millaista tukea sosiaalityöntekijät toivoisivat työskentelyn tueksi tulevaisuudessa. Tulevaisuuden työskentelyä koskeva kysymys kartoitti tunnistamisen osalta kyselytutkimuksen kolmatta tutkimuskysymystä: ” *Millaista tukea sosiaalityöntekijät toivoisivat*

tulevaisuudessa lähisuhdeväkivaltatyön tunnistamisen ja puheeksi ottamisen tueksi?”. Kysymykset sisälsivät ennalta määriteltäviä vastausvaihtoehtoja sekä avoimet vastausvaihtoehdot, mikäli kyselyyn vastaajille tulisi mieleen lisäksi jokin muu tukimuoto, josta jo ovat hyötynneet tai voisivat ajatella hyötyvänsä tulevaisuudessa.

Kyselylomakkeen kolmas osio koski lähisuhdeväkivallan puheeksi ottamista. Kolmannen osion aluksi kartoitin ovatko sosiaalityöntekijät kokeneet saaneensa riittävästi tukea lähisuhdeväkivallan puheeksi ottamiseen. Se, mikä määrä kullekin yksilölle on riittävä, on jokaisen oman tulkinnan varainen, joten tuen saamisen riittävyys on vahvasti yhteydessä yksilön omaan kokemukseen. Kuten lähisuhdeväkivallan tunnistamisen osalta, lähdin kartoittamaan puheeksi ottamista myös saadun koulutuksen kautta. Koulutus nousi aikaisempien tutkimusten valossa merkittäväksi tekijäksi koskien lähisuhdeväkivallan puheeksi ottamista (Lindqvist 2009, 196; Siukola 2014, 32). Jäsentelin kysymykset ja kysymyksenasettelun samankaltaiseksi lähisuhdeväkivallan tunnistamista koskevan osion kanssa. Tavoitteenani oli luoda näin mahdollisimman selkeä ja johdonmukainen, helposti ymmärrettävä kyselypohja vastaajan näkökulmasta.

Koulutuskysymysten jälkeen lähdin monivalintakysymyksellä kartoittamaan, millaista tukea sosiaalityöntekijät kokivat saaneensa lähisuhdeväkivallan puheeksi ottamiseen sekä millaista tukea he toivoisivat tulevaisuuden työskentelylle. Valmiiden vastausvaihtoehtojen lisäksi vastaajilla oli mahdollisuus lisätä vastaus avoimen kysymyksen kautta, mikäli sosiaalityöntekijät kokivat, etteivät valmiit vastausvaihtoedot olisi tarpeeksi tarkkoja tai riittäviä kysymysten kannalta. Kysymykset auttoivat kartoittamaan tutkimuskysymystä: ”*Millaista tukea sosiaalityöntekijät toivoisivat tulevaisuudessa lähisuhdeväkivaltatyön tunnistamisen ja puheeksi ottamisen tueksi?”*.

Lähisuhdeväkivallan tunnistamisen osalta kartoitin tunnistamista henkisen-, fyysisen- ja taloudellisen väkivallan osalta. Lähisuhdeväkivallan puheeksi ottamisen osalta rajaus oli toisenlainen. Päätin rajata puheeksi ottamisen lähisuhdeväkivallan tekijän ja uhrin kanssa erillisiksi kysymyksiksi. Halusin näin selvittää millaisena sosiaalityöntekijät kokevat puheeksi ottamisen eri väkivallan osapuolten kanssa. Kokemukset aiheesta antoivat arvokasta tietoa asettamalla tutkimuskysymykselle: ”*Millaisena sosiaalityöntekijät kokevat*

lähisuhdeväkivallan puheeksi ottamisen?”. Lisäksi halusin tietää, miten sosiaalityöntekijät kokevat olevan tekijöitä, jotka auttaisivat puheeksi ottamista ja vähentäisivät sen mahdollista haastavuutta työssä. Kartoitin kysymyksillä myös tilannetta, olivatko sosiaalityöntekijät otaneet työssään lähisuhdeväkivallan puheeksi niin väkivallan tekijän, kuin uhrin kanssa, vai ainoastaan jommankumman osapuolen kanssa.

Kolmannessa osiossa minua kiinnosti lisäksi selvittää mitkä tekijät ovat vaikuttaneet lähisuhdeväkivallan puheeksi ottamiseen. Kysymyksessä vastaajat pystyivät vastaamaan halutessaan useampaan vaihtoehtoon sekä vaihtoehtoista löytyi myös avoin kysymys tarvittaessa rikastuttamaan tutkimusaineistoa. Keskittyessä siihen, mitkä tekijät ovat vaikuttaneet lähisuhdeväkivallan puheeksi ottamiseen nousi esiin näkökulma siitä tietävätkö sosiaalityöntekijät, miten heidän tulisi toimia lähisuhdeväkivallan puheeksi ottamisen jälkeen ja mihin palveluihin heidän tulisi tilanteessa asiakkaita ohjata. Kysymys koostui valmiiksi määritelystä vastausvaihtoehtoista sekä avoimesta kysymyksestä kartoittamaan sosiaalityöntekijöiden kokemuksia siitä, mihin palveluihin he ovat tai joihin voisivat ohjata asiakasta lähisuhdeväkivallan tultua ilmi. Avoin kysymys tavoitti jopa 47 kattavaa vastausta sosiaalityöntekijöiltä. Osion lopussa kartoitin lisäksi kokevatko sosiaalityöntekijät lähisuhdeväkivallan puheeksi ottamisen olevan vaikuttavaa, muutokseen tähtäävää työskentelyä.

Viimeisessä, eli neljännessä osiossa keskityin keräämään lisää tietoa kyselyyn vastanneista sosiaalityöntekijöistä taustakysymysten muodossa. Kartoitin vastaajien sukupuolta, ikää sekä koulutustasoa. Suurin osa kyselyyn vastanneista sosiaalityöntekijöistä oli naisia, eikä sukupuolen osalta ollut nähtävissä suurta hajontaa vastaajien keskuudessa. Taustatietojen osalta kartoitin lisäksi miltä hyvinvointialueelta vastaaja oli, työmarkkina-asemaa sekä työkokemusta sosiaalityöntekijänä.

Tutkimuksen kyselylomake (Liite 1.) julkaistiin Facebookin alustalla ”Sosiaalityön uraverkosto”-ryhmässä, johon kuuluu melkein 5 000 jäsentä. Jokainen ryhmässä oleva on joko laillistettu sosiaalityöntekijä, tai sosiaalityön opiskelija. Kysely aukesi vastaajille 14.5.2023 ja se oli auki 31.5.2023 asti. Kysely keräsi 54 vastausta eri puolilta Suomea. Suurin osa vastaajista kertoi työskentelevänsä Satakunnan hyvinvointialueella (21 %). Lisäksi Varsinais-Suomen hyvinvointialueella työskenteleviä kyselytutkimus tavoitti 17 % verran

kaikista kyselyyn vastanneista. Kolmanneksi suurin vastausmäärä tuli Helsingin seudulta, joka kerrytti kaikista kyselyyn vastanneista 15 %. Lisäksi kyselyyn vastattiin Vantaan ja Keravan hyvinvointialueelta, Pohjois-Savon hyvinvointialueelta, Pohjois-Pohjanmaan hyvinvointialueelta. Pirkanmaan hyvinvointialueelta, Lapin hyvinvointialueelta, Länsi-Uudenmaan hyvinvointialueelta, Keski-Uudenmaan hyvinvointialueelta, Keski-Suomen hyvinvointialueelta, Etelä-Pohjanmaan hyvinvointialueelta ja Etelä-Karjalan hyvinvointialueelta.

Kyselyyn vastasi sosiaalityöntekijöitä, jotka työskentelivät eri palvelutehtävissä sosiaalialalla. Suurin osa kyselyyn vastanneista (40 %) kertoi työskentelevänsä tällä hetkellä lastensuojelussa tai lapsiperheiden palveluissa (26 %). Lisäksi sosiaalityöntekijät työskentelivät muun muassa aikuissosiaalityössä, ikääntyneiden palveluissa, perheoikeudellisissa palveluissa, päihde- ja mielenterveyspalveluissa, terveydenhuollon sosiaalityössä, maahanmuuton ja monikulttuurisuuden parissa, vammaispalveluissa, poliisisosiaalityössä, sosiaali- ja kriisipäivystyksessä sekä turvakodilla ja tutkimustyössä. Tämän hetkisen työn lisäksi vastaajilla oli laajasti kokemusta erilaisista palvelutehtävistä sosiaalialalla. Puolet vastaajista kertoi, että heillä on työkokemusta lastensuojelusta ja kolmasosa kertoi kokemuksen kattuneen myös aikuissosiaalityöstä. Noin viidesosa vastaajista kertoi työkokemusta kattuneen lisäksi lapsiperheiden palveluista, päihde- ja mielenterveyspalveluista, terveydenhuollon sosiaalityöstä sekä työstä maahanmuuttajien ja monikulttuurisuuden parissa.

Taulukko 1: Kyselyyn vastanneiden sosiaalityöntekijöiden ikä ja työkokemus

	lkm	%
Ikä		
20–30 vuotta	8	15
30–40 vuotta	19	36
40–50 vuotta	16	30
Yli 50 vuotta	10	19
Yhteensä	53	100
Työkokemus		
Alle 1 vuosi	5	10
1–5 vuotta	25	48
5–10 vuotta	12	23
Yli 10 vuotta	10	19
Yhteensä	52	100

Vastaajien työkokemus sosiaalityöntekijänä vaihteli suuresti. Vastaajista 10 % kertoi työskennelleensä sosiaalityöntekijänä alle vuoden, kun taas selkeä enemmistö vastaajista, 48 %

kertoi työskennelleensä sosiaalityöntekijänä 1–5 vuotta. Vastaajista 23 % kertoi työskennelleensä sosiaalityöntekijänä 5–10 vuotta ja 19 % yli 10 vuotta. (Taulukko 1.)

Vastaajista 36 % oli 30–40-vuotiaita ja 19 % vastaajista yli 50-vuotiaita. Kyselyssä 75 % vastaajista kertoi työskentelevänsä vastaamishetkellä kokopäivätyössä ja 17 % vastaajista kertoi toimivansa opiskelijana. Osa vastaajista kertoi tekevänsä myös osa-aikatyötä, keikkatyötä sekä olevansa vanhempainvapaalla. Suurin osa vastaajista kertoi ylimmän sosiaalialan koulutuksensa olevan yliopistotutkinto, jossa maisterivaihe on jo suoritettu, jopa 79 % vastaajista kertoi suorittaneensa maisterivaiheen. Lisäksi moni kertoi suorittaneensa yliopistotutkinnon kandidaattivaiheeseen asti, toimien sijaispätevänä sosiaalityöntekijänä.

Kyselytutkimuksen kerääminen tapahtui Webropol-palvelimen avulla, jonne saadut vastaukset tallentuivat automaattisesti. Vastausajan loputtua suljin kyselyn vastaajilta ja aloin kirjoittamaan saatuja tutkimustuloksia. Tutkimustulosten analysointi tapahtui osakseen Webropolin kautta sekä SPSS-ohjelman kautta, jonne tallensin kyselytutkimuksella kerätyn tutkimusaineiston. SPSS-ohjelma mahdollisti Webropol selainta syvemmän analyysin tekemisen tutkittavasta aiheesta.

3.3 Määrällinen analyysi ja tutkimuksen arviointi

Tutkimusaineiston analyysi on toteutettu määrällisen analyysin menetelmin. Lisäksi aineiston analyysissä on käytetty luokittelua, erityisesti avoimia kysymyksiä analysoitaessa. Avoinmet kysymykset ja niihin saadut runsaat vastaukset rikastuttivat osaltaan tutkimusaineistoa suuresti. Kyselytutkimuksen vastauksia analysoidessa olen luokitellut ja ryhmitellyt lähisuhdeväkivaltatyöskentelyn eri osa-alueita, teemoja ja kokemuksia. Omien tutkimustulosten lisäksi olen perehtynyt aikaisempaan tutkimukseen ja niiden suhteeseen omien tutkimustulosteni kanssa. Aikaisemmat tutkimukset kulkivat pitkälti linjassa omien tutkimustulosteni kanssa, erityisesti koulutuksen merkittävyyden osalta.

Määrällisen analyysin tekemiseen olen käyttänyt SPSS-ohjelmistoa, joka on tilastollinen ohjelmisto. SPSS-ohjelmisto nähdään sopivan erityisesti yhteiskuntatieteisiin ja yhteiskuntatieteelliseen tutkimukseen. (Vehkalahti 2014, 196.) SPSS-ohjelmiston käyttö on

mahdollistanut tutkimustulosten monipuolisemman tarkastelun verrattain Webropolista saataviin kaavioihin ja tuloksiin. Johtopäätöksiä tutkimusaineistosta voidaan kuitenkin tehdä vain kyseisen otannan perusteella, ei yleisellä tasolla (Tietoarkisto 2023). SPSS-ohjelmiston kautta tehtävä analyysi tarjoaa lähisuhdeväkivallan tunnistamisen ja puheeksi ottamisen välille syvemmän suhteen tarkastelemisen. Se mahdollistaa muun muassa tarkastelun sen välillä, että mikäli sosiaalityöntekijä tunnistaa lähisuhdeväkivallan, ottaako hän sen myös puheeksi väkivallan uhrin ja tekijän kanssa, vai ainoastaan jommankumman kanssa ja vaikuttaako asiaan esimerkiksi sosiaalityöntekijän saama koulutus tai työkokemus. Webropolista saatava aineisto ei pysty vastaamaan analyysin muodossa vastaavaan tarkasteluun.

SPSS-ohjelmiston avulla analysoin tutkimustuloksia ristiintaulukoinnin avulla. Ristiintaulukoinnin avulla on mahdollista tutkia muuttujien välistä jakautumista sekä riippuvuuksia. Selitettävää muuttujaa ja sen jakaumaa tarkastellaan suhteessa muihin valittuihin muuttujiin. (Tietoarkisto 2023.) Tutkimusaineistoni ollessa pienekkö olen tarkastellut ristiintaulukoinnissa vain lukumääräjakaumia.

Ristiintaulukointi edellytti arviointia siitä, mitä asioita olisi tutkimuksen ja tutkimuksen analysoinnin kannalta oleellista mitata keskenään. Pohdintaa siitä, mitkä asiat ja seikat saattaisivat olla suhteessa toisiinsa, mahdollisesti riippuvaisia toisistaan. Pohdintaa siitä, mitkä asiat vaikuttavat keskenään ja tuloksia analysoimalla selvittämällä miksi ne vaikuttavat keskenään, selvittämällä löytyykö asioiden väliltä yhteyttä tutkimuksen otannan puitteissa. Tutkimuksen otannan puitteissa tehtyä analysointia on mahdollista peilata aikaisemman tutkimuksen kanssa, joka toi ristiintaulukoinnin kautta tehtyyn analysointiin syvyyttä, rikastuttaen tutkimustuloksia.

Tutkimusaineiston pienuus on näkynyt tutkimustulosten analyysissä yhdistämällä muuttujia, joissa on ollut alle viisi vastaajaa, mikäli se on ollut mahdollista, eikä tutkimuksen luotettavuus ole tästä kärsinyt. Vastausten yhdistämisellä tutkimuksen analyysivaiheessa on varmistettu vastanneiden sosiaalityöntekijöiden anonymiteetti ja varmistettu, ettei yksittäisiä vastaajia ole tutkimustuloksista mahdollista tunnistaa. Esimerkiksi selvitetessä kyselyyn vastanneiden ikää olen analysointivaiheessa yhdistänyt yli 50-vuotiaat vastaajat yhteen, vaikka kyselylomakepohjassa on erikseen kysytty yli 60-vuotiaiden osuutta kyselyyn vastanneista.

Vastausten yhdistäminen on johtunut pienistä vastaajamääristä ja vastaajien anonymiteetin varmistamisesta.

SPSS-ohjelmiston lisäksi olen käyttänyt aineiston analyysissä Webropol-alustalta saatavaa datatietoa tutkittavasta aiheesta. Webropolista saatavat taulukot tutkimustuloksista ovat esimerkiksi auttaneet hahmottamaan aineiston analyysissä monivalintakysymysten osalta saatavaa prosentuaalista tietoa tutkittavasta asiasta ja kuvanneet prosentuaalista jakaumaa kysymykseen vastanneiden keskuudessa. Koen, että niin SPSS-ohjelmiston, kuin Webropolista saatavan aineiston ja analyysin pohjalta saatavat tulokset rikastuttavat kumpikin omalta osaltaan tutkimukseni analyysiä.

Tutkimuksen arviointi

Tutkimuksessa tulee aina arvioida sen pätevyyttä, luotettavuutta ja eettisyyttä. Tutkimuksen pätevyys, eli validius kertoo siitä, onko tutkimuksessa onnistuttu tutkimaan sitä, mitä siinä on ollut tarkoituskin mitata. Kyselytutkimuksen pätevyyttä arvioitaessa keskitytään myös arvioimaan sitä, miten tutkija on onnistunut asettamaan ilmiön keskeiset käsitteet ja kokonaisuudet kyselylomakkeelle. (Vilka 2021, 152; Vehkalahti 2014, 41.) Kyselylomakkeessa pyrin huomioimaan lähisuhdeväkivallan ilmiön keskeiset käsitteet ja kokonaisuudet erittelemällä sosiaalityöntekijän työskentelyn lähisuhdeväkivallan uhrin ja tekijän kanssa, sekä erittelemällä eri lähisuhdeväkivallan muodot, jotka olin tutkimukseeni valinnut niiden ollessa yleisimmin tunnistettavia lähisuhdeväkivallan muotoja (Lindqvist 2009, 109–110; Säävälä, Nyqvist & Salonen 2006, 19). Tutkimusaineisto jää pienehköksi, eikä sen pohjalta voida tehdä yleistyksiä laajemmin aiheesta. Aineiston pienuudesta huolimatta tutkimustulokset antavat tietoa tutkittavasta aiheesta ja kyselylomakkeen avoimet kysymykset rikastuttavat tutkimustuloksia valmiiden vastausvaihtoehtojen rinnalla.

Tutkimuksen luotettavuus, eli reliabiliteetti mittaa saatujen tulosten tarkkuutta ja sitä kuinka hyvin vastaava tutkimus olisi toistettavissa uudelleen tutkijasta riippumatta. Tutkimuksen luotettavuutta voi heikentää myös tutkijasta riippumattomat asiat, kuten esimerkiksi se, ettei kyselyyn vastaaja ole vastannut tutkimukseen totuudenmukaisesti. Tätä kutsutaan satunnaisvirheeksi. (Vilka 2021, 152.) Tutkimuksessani keskityttiin vastaajien, eli

sosiaalityöntekijöiden kokemuksiin, joten koen, ettei kysymyksiin tutkimustuloksen kannalta ole voinut vastata väärin, olettaen, että kaikki kyselyyn vastaajat ovat oikeasti sosiaalityöntekijöitä. Vastauksissa on kyse yksittäisen henkilön kokemuksesta. Kyselytutkimuksen otanta oli 54 henkilöä. Vertailu 54 sosiaalityöntekijän vastauksen välillä oli mahdollista ja antoi suuntaa sille, minkälaisia eri kokemuksia sosiaalityöntekijöiden keskuudesta löytyy kyseisellä otannalla. Otannan koostuessa 54 vastauksesta ei ole kuitenkaan mahdollista yleistää tutkimuksen tuloksia koskemaan kaikkia sosiaalityöntekijöitä Suomessa, vaikka osaltaan tulokset suuntaviivaa kyllä näyttävät yhdessä aiemman tutkimustiedon kanssa. Yleistettävyyden puute vaikuttaa negatiivisesti tutkimuksen luotettavuuteen, joka kasvaisi otannan ja sitä kautta yleistettävyyden kasvaessa.

Tutkimukselta odotetaan hyvän tieteellisen käytännön noudattamista. Hyvä tieteellinen käytäntö tarkoittaa tutkijan rehellisyyttä, yleistä huolellisuutta, tarkkuutta, eettisesti kestäviä menetelmiä, avoimuutta sekä toisten tutkijoiden työn kunnioittamista ja huomioimista asiainkuuluvasti. Tutkimus tulee lisäksi suunnitella, toteuttaa ja lopuksi raportoida. (Hirvonen 2006, 31.) Tutkimuksessani olen pyrkinyt kaikilla tutkimuksen osa-alueilla noudattamaan hyvää tieteellistä käytäntöä.

Tutkimuksen arvioinnissa on kiinnitettävä huomiota tutkimuksen objektiivisuuteen. Objektiivisuudessa on kyse siitä, ettei tutkijan mielipiteet, arvot tai asenteet vaikuta tutkimuksen vastaajiin. Tutkijan tulee pysyä mahdollisimman neutraalina suhteessa saataviin tutkimustuloksiin. Kyselytutkimukseni julkaistiin verkko-alustalla, jolloin tutkijana minun ei ollut mahdollista päästä vaikuttamaan kyselyn vastaajiin. Kyselylomakkeen kysymykset pyrin muodostamaan mahdollisimman neutraalisti, jotta tutkijan positio tutkittaviin pysyisi myös sen myötä mahdollisimman neutraalina. (Mäkinen 2006 ,29.)

Ruotsin tiedoneuvosto julkaisi vuonna 1990 tutkimuseettiset ohjeet, jotka koskettivat erityisesti humanistis-yhteiskuntatieteellisiä aloja. Ohjeet perustuvat tutkimuksen harjoittamiseen ja kehittämiseen. Ohjeet sisältävät neljä vaatimusta, joiden mukaan tutkimuksen eettisyyttä tulisi tarkastella. Ohjeet koostuvat seuraavista vaatimuksista: tutkijan velvollisuus antaa tutkittavalle oikeaa tietoa tutkimuksesta, tutkittavan suostumus tutkimukseen osallistumisesta,

tutkimuksessa koottu tieto tulee olla luottamuksellista ja tutkimustuloksia tulee käyttää ainoastaan tutkimustarkoituksiin. (Hallamaa, Lötjönen, Sorvali & Launis 2006, 17.)

Kyselytutkimus on pyritty toteuttamaan mahdollisimman eettisesti kestäväällä tavalla. Kyselytutkimukseen vastaajille on kerrottu, ettei heidän henkilöllisyytensä ole tunnistettavissa. Tämä on pitänyt läpi tutkimuksen, sillä tutkimukseen osallistuneiden sosiaalityöntekijöiden anonymiteetti on säilytetty. Anonymiteettiä on suojeltu myös sillä, ettei kyselyyn vastanneiden henkilökohtaisia, tunnistettavia tietoja kerätty tutkimuksessa lainkaan. Anonymiteetti tuo tutkimukselle vapautta. Tässä tapauksessa kyselyyn vastaajille vapautta vastata kysymyksiin mahdollisimman aidosti, oman kokemuksen mukaisesti. (Mäkinen 2006, 114.)

Kyselytutkimuksen alussa tutkittavat ovat saaneet perehtyä saatekirjeeseen, jossa on kerrottu tutkimuksesta, sen käyttötarkoituksesta sekä pohjustettu ilmiötä. Kyselytutkimukseen osallistuminen on ollut jokaiselle vastaajalle vapaaehtoista ja halutessaan kyselylomakkeeseen vastaamisen on saanut jättää kesken tai palauttamatta. Kyselyyn vastanneiden ei ole ollut pakko vastata jokaiseen kyselylomakkeen kysymykseen, vaan halutessaan kysymyksiin on ollut mahdollista jättää vastaamatta, mikäli vastaaja on kokenut kysymykseen vastaamisen esimerkiksi liian vaikeana tai henkilökohtaisena. Kyselytutkimus on julkaistu verkko-alustalla, jolloin jokaisella ”Sosiaalityön uraverkosto” – yhteisön jäsenellä on halutessaan ollut mahdollisuus osallistua tutkimukseen. Kyselytutkimuksen toteuttaminen verkossa on poistanut mahdolliset valta-asetat tutkijan ja tutkittavan väliltä, enkä tutkijana ole päässyt vaikuttamaan vastaajaan tämän vastauksissa. Tutkijan vaikutus kyselytutkimukseen näkyy ainoastaan kyselytutkimuksen rakenteen luomisena, määrittäen mitä asioita tutkittavilta halutaan kysyä tutkittavasta ilmiöstä. Kyselylomakkeen rakenteeseen ovat vaikuttaneet vahvasti tutkimuksen tutkimuskysymykset. (Vilka 2021, 142.) Saatua tutkimustuloksia on käytetty ainoastaan tämän tutkimuksen tekemiseen, kuten saatekirjeessä tutkittaville on kerrottu.

Aiheena lähisuhdeväkivalta on arkaluontoinen, jonka vuoksi, on ollut erityisen tärkeää, että vastattavat ovat saaneet osallistua kyselytutkimukseen vapaaehtoisesti ja halutessaan lopettaa kyselyn tekemisen kesken. Lähisuhdeväkivalta on aiheena sellainen, joka saattaa aiheuttaa ahdistavia tai ikäviä tunteita ja joihinkin kysymyksiin vastaaminen voidaan kokea haastavaksi. Olen pyrkinyt toteuttamaan kyselytutkimuksen mahdollisimman neutraalisti

tiedostaen aiheen olevan kuitenkin arkaluontoinen. Lisäksi kyselytutkimus on keskittynyt erityisesti sosiaalityöntekijöiden kokemuksiin, jolloin sosiaalityöntekijät ovat mahdollisesti palanneet muisteluissaan ikäviin kokemuksiin. Aiheen arkaluonteisuus tulee tiedostaa ja huomioida aiheen sensitiivisyys läpi tutkimuksen. (Piispa 2006, 141.) Kyselytutkimuksessani olen pyrkinyt kohtaamaan lähisuhdeväkivallan ilmiön sekä sosiaalityöntekijöiden kokemukset parhaani mukaan mahdollisimman sensitiivisesti.

4 LÄHISUHDEVÄKIVALLAN TUNNISTAMINEN

4.1 Sosiaalityöntekijöiden kokemukset lähisuhdeväkivallan muotojen tunnistamisesta ja tunnistamiseen vaikuttavista tekijöistä

Toteuttamani kyselytutkimuksen pohjalta lähdin kartoittamaan sosiaalityöntekijöiden kokemuksia lähisuhdeväkivallan tunnistamisesta. Suurin osa kyselyyn vastanneista sosiaalityöntekijöistä kertoi kohtaavansa lähisuhdeväkivaltilanteita työssään viikoittain (40 %) tai kuukausittain (35 %). Vastaajista 6 % kertoi kohtaavansa lähisuhdeväkivaltilanteita päivittäin. Suurin osa sosiaalityöntekijöistä, jotka kertoivat kohtaavansa lähisuhdeväkivaltaa työssään päivittäin, viikoittain tai kuukausittain, kertoivat työskentelevänsä lastensuojelun kentällä. Lastensuojelun palvelutehtävä ja asema korostui myös vuosittaisessa lähisuhdeväkivallan kohtaamisena. Kyselyyn vastanneet sosiaalityöntekijät, jotka työskentelevät sosiaalihuoltolain (1301/2014) mukaisissa palveluissa sekä ikääntyneiden palveluissa suurin osa vastaajista kertoi kohtaavansa lähisuhdeväkivaltaa työssään viikoittain. Lähisuhdeväkivallan runsaaseen kohtaamiseen erityisesti lastensuojelun työkentällä saattaa tutkimuksessa vaikuttaa myös se, että kyseisestä palvelutehtävästä kysely keräsi eniten vastaajia. Vain 2 % kyselyyn vastanneista vastaajista kertoi, ettei kohtaa työssään koskaan lähisuhdeväkivaltapauksia, sillä lähisuhdeväkivalta ei näyttäytynyt omissa työtehtävissä. Sosiaalityöntekijöiden kertomat luvut lähisuhdeväkivallan kohtaamisesta ovat suuria ja konkretisoivat lähisuhdeväkivaltatyön ajankohtaisuutta yhteiskunnallisella tasolla. (Liitekuvio 2.)

Lähisuhdeväkivaltailmiö saattaa tuntua haastavalta tunnistaa. Kyselyyn vastanneista 79 % koki lähisuhdeväkivallan tunnistamisen olevan melko haastavaa, 6 % koki tunnistamisen olevan haastavaa ja 15 % vastaajista koki, ettei lähisuhdeväkivallan tunnistaminen ole haastavaa. Lähisuhdeväkivallan tunnistaminen suhteessa sosiaalityöntekijän työkokemukseen ei näyttänyt merkittäviä eroja, kun kyseessä oli kokemus tunnistamisen haasteellisuudesta. Eroja työkokemuksen ja lähisuhdeväkivallan tunnistamisen välillä oli kuitenkin siinä, että sosiaalityöntekijät, joilla oli yli 10-vuotta työkokemusta, kokivat lähisuhdeväkivallan tunnistamisen olevan joko melko haastavaa tai haastavaa. Sosiaalityöntekijät, joilla

työkokemusta oli kertynyt 1–5-vuotta ja 5–10 vuotta kokivat, ettei lähisuhdeväkivallan tunnistaminen ole välttämättä lainkaan haastavaa. Pohdin mistä eroavaisuus voisi johtua. Lähisuhdeväkivaltailmiöstä keskustellaan yhä enemmän ja tietoisuus ilmiöstä on lisääntynyt jatkuvasti, toisaalta tietoisuus väkivaltailmiön haasteellisuudesta itsessään saattaa tuottaa pitkään työskenteleville sosiaalityöntekijöille tunteen ja kokemuksen, että ilmiö on itsessään aina haastava. (Liitekuvio 3.)

Suurin osa sosiaalityöntekijöistä kertoi tunnistavansa lähisuhdeväkivaltaa työssään usein ja suurin osa, 65 % vastaajista kertoi saaneensa myös koulutusta lähisuhdeväkivallan tunnistamiseksi. Vastaajista kuitenkin 35 % kertoi, ettei ole saanut koulutusta ilmiön tunnistamiseksi. Kysyttäessä millaista koulutusta sosiaalityöntekijät ovat saaneet lähisuhdeväkivallan tunnistamiseksi nousivat esiin monet erilaiset koulutusväylät. Osa vastaajista oli saanut koulutusta jo opiskeluaikana suorittamalla lähisuhdeväkivaltaan keskittyneitä kursseja, osallistumalla aiheesta pidetyille luennoille sekä tekemällä aiheesta omia kandi- tai pro gradu töitään. Osa kertoi osallistuneensa opiskeluaikana myös vapaaehtoisesti Terveiden ja hyvinvoinnin laitoksen järjestämille webinaarikoulutuksille lähisuhdeväkivallasta. Lisäksi esiin nousivat Ensi- ja turvakotien liiton ja Marakin järjestämät koulutukset sekä Barnahus Tue lasta-koulutus. Osalla vastaajista työnantaja oli tukenut kouluttautumista järjestämällä aiheesta koulutuspäiviä. Sosiaalityöntekijät olivat käyneet myös turvallisille raiteille - koulutuksen, haastavat erot - koulutuksen, Osaamis- ja tukikeskuksen järjestämän koulutuksen aiheesta sekä Rikosuhripäivystyksen ja Ehyt ry:n järjestämiä koulutuksia. Vastaajista 71 % kertoi kokeneensa saamansa koulutuksen hyödyllisenä työnsä kannalta ja vain 2 % vastaajista koki, ettei saatu koulutus ole ollut hyödyllinen oman työn kannalta. Sosiaalityöntekijät toivat seuraavia ajatuksia ja kokemuksiaan esiin avoimissa vastauksissa koskien kouluttautumista ja sen merkittävyyttä koskien lähisuhdeväkivallan tunnistamista.

”Varsinkin uran alkuvaiheessa oli tärkeää saada koulutusta siitä mikä kaikki ylipäättään on väkivaltaa! Sosiaalityöntekijän opinnoissa ei ns. Työvälineitä juurikaan saa, se on tullut kokeneiden kollegoiden ja koulutuspäivien sekä oman kiinnostuksen myötä. Edelleen henkinen ja hengellinen, sekä parisuhteissa seksuaalinen väkivalta jää helposti tunnistamatta ja piiloon.”

Saatu koulutus lähisuhdeväkivallasta ja sen tunnistamisesta koettiin pääasiassa hyödylliseksi oman työn kannalta. Ylivoimaisesti suurin osa vastaajista kertoi suurimman hyödyn koulutuksista olleen väkivaltailmiön kokonaisvaltaisessa ymmärtämisessä – siinä mitä kaikkea lähisuhdeväkivalta on ja miten se vaikuttaa yksilöön ja tämän sosiaalisiin suhteisiin. Ilmiön ymmärtämisen koettiin tuovan myös varmuutta ja rohkeutta itselle työntekijänä kohdatessa lähisuhdeväkivaltaa työssään. Rohkeutta nähdä ja kuulla. Suurin osa koki koulutuksien merkittävimmän annin olleen oman osaamisen kasvaminen koulutuksien kautta, jolloin havainnointi, neuvonta ja käytettävissä olevat työkalut lähisuhdeväkivaltatyön tueksi lisääntyivät. Lisäksi saadun koulutuksen koettiin tukeneen oman juridisen osaamisen ja yleisen huomion kiinnittymistä tarkempaan havainnointiin. Osa vastaajista kertoi kartoittavansa lähisuhdeväkivaltaa jokaisen asiakkaan kohdalla, osa kertoi koulutuksien antaneen työkaluja lähteä rakentamaan asiakkaan kanssa turvasuunnitelmaa sekä koulutuksien vahvistaneen omaa osaamista tehdä kattavaa riskinarviointia. Koulutuksen koettiin tukeneen myös omien ajatusten jäsentämistä työntekijän kohdatessa lähisuhdeväkivaltatilanteita sekä antaneen valmiita toimintatapoja työkentälle mahdollistaen toisinaan myös työtehtävät, jotka ovat keskittyneet lähisuhdeväkivaltaan. Oma kouluttautuminen mahdollisti myös muiden kouluttamista lähisuhdeväkivaltailmiöstä.

Kyselytutkimuksessani halusin kartoittaa lähisuhdeväkivallan tunnistamisen osalta erikseen henkisen-, fyysisen- ja taloudellisen väkivallan kokemuksia, sillä jokaisella näillä lähisuhdeväkivallan osa-alueella on omat erityispiirteensä. Osa-alueita koskeviin kysymyksiin vastanneiden 53 henkilön kesken fyysinen väkivalta tunnistettiin useammin kuin henkinen tai taloudellinen väkivalta. Vastaajista 68 % kertoi osanneensa tunnistaa fyysistä väkivaltaa usein, 28 % vastaajista koki tunnistaneensa fyysistä väkivaltaa harvoin ja 4 % vastaajista kertoi, etteivät olleet osanneet tunnistaa fyysistä väkivaltaa lainkaan. Kyselytutkimuksen tulosten mukaan sosiaalityöntekijät tunnistivat fyysistä väkivaltaa työkokemuksen pituudesta riippumatta useimmiten (Liitekuvio 4). Aikaisemmissa tutkimuksissa on havaittu myös fyysisen väkivallan tunnistettavuus useimmiten (Ojuri 2006, 17).

Henkisen väkivallan tunnistaminen ei jäänyt kyselyn tuloksissa kauas fyysisen väkivallan tunnistamisesta. Vastaajista 66 % koki tunnistaneensa henkistä väkivaltaa usein työssään ja 34 % vastaajista kertoi tunnistaneensa sitä harvoin. Kaikki vastaajat kertoivat tunnistaneensa

henkistä väkivaltaa työssään. Kyselytutkimuksen tulosten mukaan, mitä pidempi työkokemus sosiaalityöntekijällä oli, sitä useammin hän oli osannut tunnistaa työssään henkistä väkivaltaa (Liitekuvio 5).

Taloudellisen väkivallan tunnistaminen jakoi kokemuksia osa-alueista eniten. Vastaajista 58 % kertoi tunnistaneensa taloudellista väkivaltaa usein, 36 % vastaajista kertoi tunnistaneensa harvoin ja 6 % vastaajista kertoi, ettei ole osannut tunnistaa taloudellista väkivaltaa työssään. Vastaajien palvelutehtävät sosiaalityön kentällä ovat erilaisia ja vaihtelevia, eikä kaikissa palvelutehtävissä ole mahdollista pureutua asiakkaan taloudellisiin asioihin. Kyselytutkimuksen mukaan sosiaalityöntekijät, joilla oli kertynyt työkokemusta yli vuoden verran osasi suurin osa tunnistaa taloudellisen väkivallan usein (Liitekuvio 6).

Kyselytutkimuksessani kysyin sosiaalityöntekijöiden kokemuksia siitä, mitkä asiat ovat vaikuttaneet ovat vaikuttaneet lähisuhdeväkivallan tunnistamiseen. Vastauksia kysymykselle kertyi 48 kappaletta. Vastauksissa korostuivat kolme erilaista teemaa: Sosiaalityöntekijään liittyvät asiat, asiakassuhteeseen ja sen laatuun liittyvät asiat sekä työskentelyssä havaitut hälytysmerkit. Seuraavaksi avaan näitä teemoja ja sitä, miten sosiaalityöntekijät ovat kokeneet, että ovat asioita, jotka ovat vaikuttaneet lähisuhdeväkivallan tunnistamiseen.

Lähisuhdeväkivallan tunnistamisen osalta oli monia asioita, jotka koskivat sosiaalityöntekijää. Esimerkiksi se, että sosiaalityöntekijä kartoittaa asiaa kaikilta asiakkailtaan automaattisesti. Myös sosiaalityöntekijän oma kokemus ja tietopohja lähisuhdeväkivallan ilmiöstä kokonaisuudessaan ovat auttaneet lähisuhdeväkivaltailmiön tunnistamisessa. Sosiaalityöntekijää on auttanut myös työyhteisöltä saatava tiimin tuki, koulutukset ja järjestettävät työnohjaukset. Kyselyyn vastanneet sosiaalityöntekijät kokivat, että tunnistamiseen ovat vaikuttaneet sosiaalityöntekijän oma ymmärrys ja tieto ilmiön yleisyydestä sekä rohkeus ja uskallus kysyä ja kuulla ilmiöstä. Työntekijän oma kiinnostus lähisuhdeväkivaltaa kohtaan koettiin merkittäväksi sekä ilmiön sanoittaminen asiakkaalle, joka ei välttämättä itse osaa tunnistaa kokemuksiaan lähisuhdeväkivallaksi.

”Fyysisen väkivallan jättämät näkyvät jäljet sekä asiakkaan oma kertomus kokemastaan henkisestä tai fyysisestä väkivallasta. Välttämättä asiakas ei osaa itse

tunnistaa kokemustaan väkivallaksi, mutta voi silti kuvata kokemaansa riitattilannetta tai suhdettaan läheisen kanssa. Tällöin kokemuksen tunnistaminen väkivallaksi jää työntekijän vastuulle.”

Sosiaalityöntekijät kokivat merkittävänä tekijänä, että työntekijä oli asiakkaiden saatavilla aidosti ja osasi tarttua myös toisinaan saatavilla olevaan hiljaiseen tietoon. Näiden koettiin auttaneen lähisuhdeväkivallan tunnistamisessa. Osa vastaajista kertoi myös työmenetelmien auttaneen tunnistamisessa, kuten esimerkiksi lähisuhdeväkivallan seulontalomakkeiden käyttäminen työssä.

Sosiaalityöntekijät tunnistivat monia asioita lähisuhdeväkivallan tunnistamisesta, joihin vaikuttivat erityisesti asiakassuhde ja sen laatu. Moni kertoi asiakkaan itse kertoneen kokemuksestaan joko suorasti tai epäsuorasti. Toisinaan asiakas on kysyttäessä kierrellyt aihetta, jolloin työntekijän huoli asiasta on voinut herätä. Toisinaan asiakkaan mikroeleet ovat paljastaneet olemassa olevan lähisuhdeväkivallan, jolloin työntekijä on osannut tarttua aiheeseen. Asiakkaan kertoman lisäksi asiakassuhteella nähtiin olevan merkittävä rooli lähisuhdeväkivallan tunnistamisessa. Sosiaalityöntekijät kertoivat avoimen vuorovaikutuksen, dialogisuuden työntekijän ja asiakkaan välillä olevan avainasemassa. Asiakasta tavattaessa ilmapiiriin tulee olla turvallinen ja luotettava. Myös asiakassuhteen kestolla nähtiin olevan vaikutusta, sillä mitä pidempi asiakassuhde oli, oli todennäköisemmin asiakkaan ja ammattilaisen välille ehtinyt syntyä luottamuksellinen suhde, joka edisti rehellistä ja avointa keskustelukulttuuria työntekijän ja asiakkaan välillä. Asiakassuhteessa työntekijät kokivat lähisuhdeväkivallan tunnistamiseen vaikuttaneen se, että heillä oli antaa riittävä aika asiakkaan kohtaamiselle ja kuulla asiakasta rauhassa ilman kiirettä.

” Paljon riippuu asiakkaasta, joko hän kertoo tilanteestaan tai on kertomatta. Tärkeää on kysyä ja sanoittaa asioita, jos työntekijänä keskustelussa nousee esiin havainto mahdollisesta väkivallasta. Luottamuksellisen suhteen ja ilmapiiriin syntyminen on avaintekijä.”

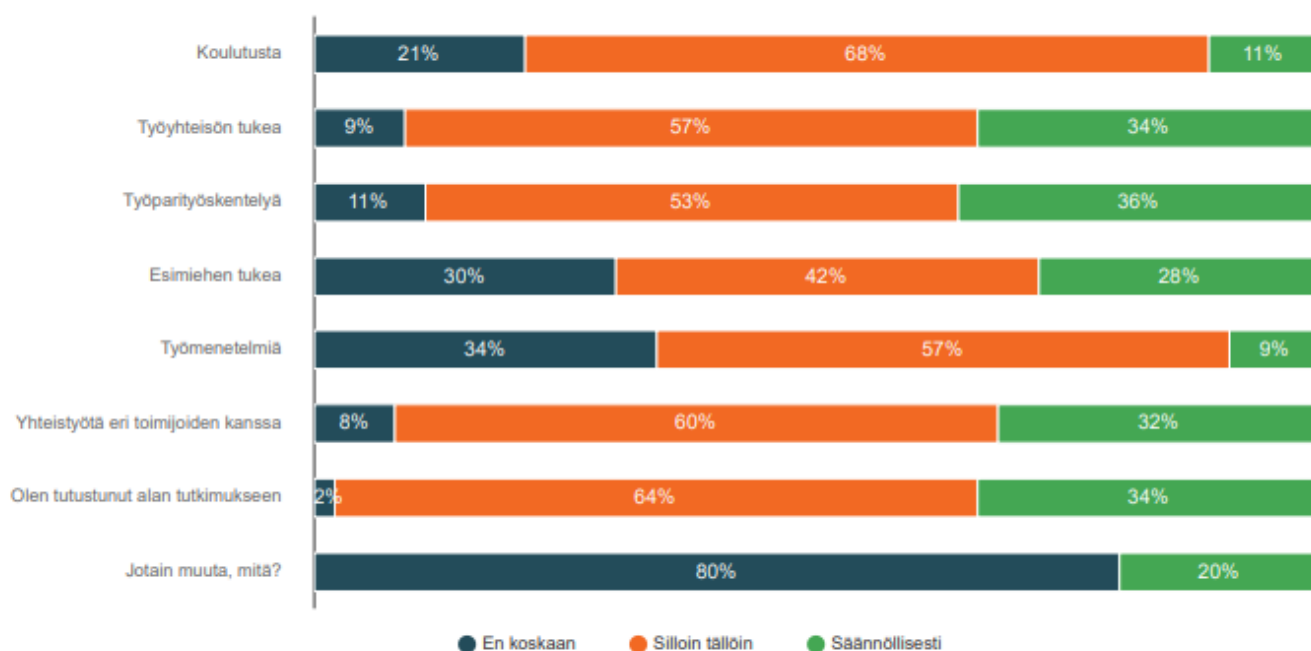
Kolmantena teemana kyselyn vastauksissa nousi esille havaitut hälytysmerkit, jotka ammattilaisen on mahdollista nähdä. Esiin nousivat esimerkiksi fyysisen väkivallan seurauksena

olevat jäljet, kuten mustelmat ja ruhjeet. Sosiaalityöntekijät toivat myös esille lähisuhdeväkivallan ja erityisesti taloudellisen väkivallan tulleen ilmi väkivallan uhrin tiliotteista, jolloin konkreettinen, näkyvillä oleva asia, on auttanut lähisuhdeväkivallan tunnistamisessa.

Kuvio 1: Sosiaalityöntekijöiden saama tuki lähisuhdeväkivallan tunnistamiseksi

Millaista tukea olet saanut lähisuhdeväkivallan tunnistamiseksi?

Vastaajien määrä: 53

Sen lisäksi, että kartoitin kyselytutkimuksessa, miten sosiaalityöntekijät kokevat lähisuhdeväkivallan tunnistamisen, halusin myös kartoittaa laajemmin minkälaista tukea sosiaalityöntekijät ovat kokeneet saaneensa työssään tällä hetkellä. Kysyin ”Millaista tukea olet saanut lähisuhdeväkivallan tunnistamiseksi?”. Kysymys keräsi 53 eri vastaajaa. Kysymys jakoi sosiaalityöntekijöiden vastauksia sen välillä ovatko he saaneet tukea säännöllisesti, harvoin tai ei lainkaan työskentelynsä tueksi. Suurin osa vastaajista kertoi hyötyneensä merkittävimmin tutustuessaan itse alan tutkimukseen. Vastaajista 34 % kertoi saaneensa alan tutkimuksiin tutustumisesta tukea lähisuhdeväkivallan tunnistamiseksi säännöllisesti ja jopa 64 % vastaajista kertoi hyötyneensä asiasta toisinaan. Toiseksi eniten sosiaalityöntekijät kertoivat saaneensa tukea lähisuhdeväkivallan tunnistamiseen yhteistyöstä eri toimijoiden kanssa, työyhteisöltä sekä työparityöskentelystä. Seuraavaksi eniten tukea koettiin saaneen esimieheltä, valmiiden työmenetelmien sekä koulutuksien kautta. Vaikka tukea oli saatu, niin jopa 30 %

vastaajista kertoi, ettei ole saanut esimieheltään tukea lähisuhdeväkivallan tunnistamiseen koskaan. Luku on suuri, ottaen huomioon esimiehen roolin ja tehtävän toimia työntekijän tukena työtehtävässään. Kysyttäessä avoimen kysymyksen kautta kokivatko sosiaalityöntekijät hyötynensä jostain tukimuodosta, jota ei ole ennestään kyselylomakkeessa mainittu nousi vastanneiden kesken esiin työntekijöiden oma kiinnostus aiheesta sekä opiskeluiden kautta tehdyt tutkielmatyöt. (Kuvio 1.)

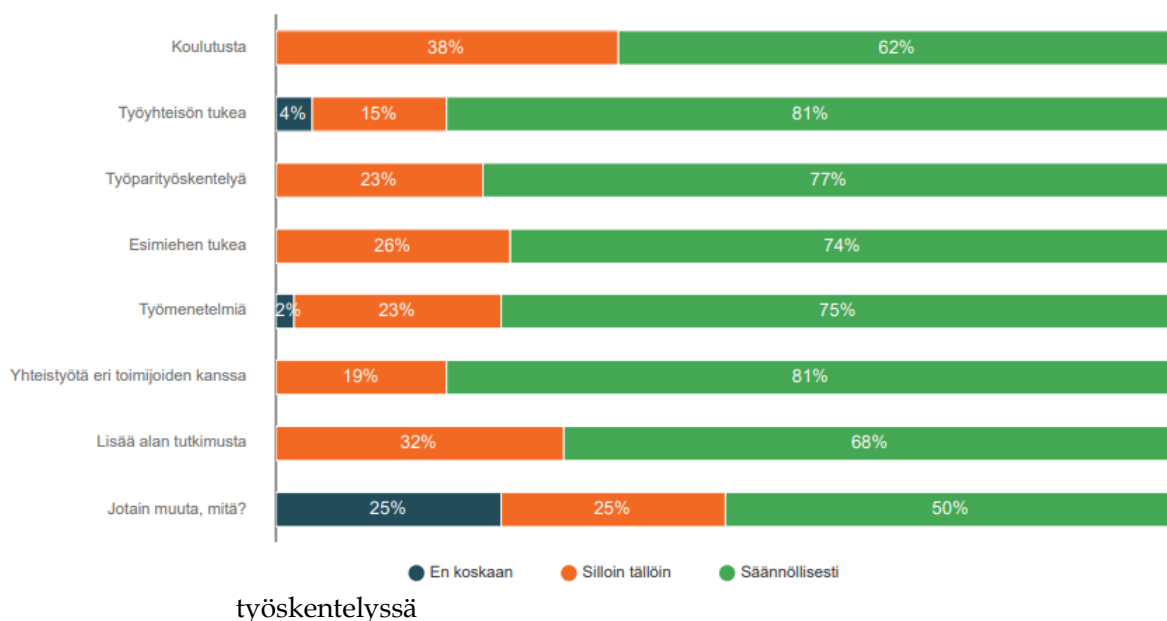
4.2 Sosiaalityöntekijöiden toiveet lähisuhdeväkivallan tunnistamiseksi tulevaisuuden työskentelyssä

Tekemäni kyselytutkimuksen kautta selvitin mitä sosiaalityöntekijät toivoisivat työkentälle käytännön työhön koskien lähisuhdeväkivaltatyöskentelyä ja erityisesti lähisuhdeväkivallan tunnistamista työskentelyssä. Kyselyyn vastasi 54 sosiaalityöntekijää eri puolilta Suomea. Kyselytutkimus vahvisti näkemystä siitä, että lähisuhdeväkivaltatyöskentely koetaan ajan-kohtaiseksi ja sosiaalityöntekijät toivovat saavansa tulevaisuudessa ilmiöstä lisää tietoa, kartuttaa taitojaan sekä saaden lisää tukea työskentelyyn lähisuhdeväkivallan tunnistamiseksi.

Kuvio 2: Sosiaalityöntekijöiden toiveet lähisuhdeväkivallan tunnistamiseksi tulevaisuuden

Mitä toivoisit tueksi lähisuhdeväkivallan tunnistamiseen tulevaisuudessa?

Vastaajien määrä: 54

Kyselyssä kysyttiin seuraavasti: ”Mitä toivoisit tueksi lähisuhdeväkivallan tunnistamiseen tulevaisuudessa”. Kysymykseen vastasivat kaikki 54 kyselyyn osallistunutta sosiaalityöntekijää. Kyselyyn vastaajat kokivat kolmeksi tärkeimmäksi asiaksi työyhteisön tuen, työparityöskentelyn sekä yhteistyön eri toimijoiden kanssa. Jopa 81 % vastaajista piti työyhteisön tukea säännöllisesti saatavana hyvin tärkeänä osana lähisuhdeväkivallan tunnistamistyötä. Säännöllisen työparityöskentelyn koki tärkeänä tukena tulevaisuuden työskentelylle 77 % vastaajista ja toisinaan saatavana tukena 23 % vastaajista. Tulokset osoittavat työparityöskentelyn merkittävyyden sosiaalityöntekijöiden työskentelyssä. Lisäksi yhteistyö eri toimijoiden kanssa koettiin kyselyn mukaan tärkeäksi tueksi, jota toivottiin lähisuhdeväkivallan tunnistamiseen myös jatkossa. Vastaajista 81 % kokivat säännöllisen yhteistyön eri toimijoiden kanssa merkittäväksi ja 19 % vastaajista toisinaan saatavana tukena tärkeäksi tulevaisuuden työskentelyn kannalta. (Kuvio 2.)

Työyhteisön ja työparityöskentelyn kautta saatavan tuen sekä yhteistyön eri toimijoiden kanssa lisäksi toiveet tulevaisuuden työskentelylle saatavaan tukeen koskettivat suuresti esimieheltä saatavaa tukea, työmenetelmiä sekä alan tutkimusta. Esimieheltä saatavaa tukea toivottiin suuresti tulevaisuuden työskentelyn ja erityisesti lähisuhdeväkivallan tunnistamiseksi. Vastaajista 74 % koki, että säännöllinen tuki esimieheltä lähisuhdeväkivalta tapauksien tunnistamisessa olisi tärkeää ja 26 % vastaajista koki, että tunnistamiseen saatava tuki olisi tärkeää toisinaan. Kukaan vastaajista ei ollut sitä mieltä, ettei tarvitsisi esimiehen tukea lähisuhdeväkivallan tunnistamisessa. Myös työmenetelmiä toivottiin tueksi lähisuhdeväkivallan tunnistamiseen. Jopa 75 % vastaajista toivoi säännöllisesti käytettäviä työmenetelmiä tunnistamisen tueksi ja 23 % vastaajista toivoi työmenetelmiä tulevaisuudessa käytettäväksi toisinaan. Vastaajista 2 % koki, etteivät kokisi hyödylliseksi valmiita työmenetelmiä lähisuhdeväkivallan tunnistamisessa. Lisäksi lisää alan tutkimusta toivottiin tulevaisuuden työskentelyn tueksi koskien lähisuhdeväkivallan tunnistamista. Vastaajista 68 % toivoi alan tutkimusta lähisuhdeväkivallan tunnistamisesta säännöllisesti tutkittavaksi ja 32 % vastaajista koki toisinaan toteutettavan alan tutkimuksen riittävän tulevaisuuden työskentelyn tueksi. (Kuvio 2.)

Sosiaalityöntekijät nimesivät säännöllisen koulutuksen tärkeäksi tekijäksi tulevaisuuden työskentelyä ajatellen. Säännöllistä koulutusta toivoi 62 % vastaajista ja koulutusta harvakseltaan toivoi 38 % kyselyyn vastaajista. Kaikki kyselyyn vastaajat toivoivat koulutusta lähisuhdeväkivallan tunnistamisesta ja pitivät kouluttautumista tärkeänä osana työtä. (Kuvio 2: Sosiaalityöntekijöiden toiveet lähisuhdeväkivallan tunnistamiseksi tulevaisuuden työskentelyssä.) Kyselyn tulos on linjassa aikaisempien tutkimusten kanssa. Myös USA:ssa tehty tutkimus toi esille työntekijöiden pitävän koulutusta tietoisuuden ja ammattitaidon lisäämiseksi merkittävänä (Mukhtar 2023, 302). Lisäksi kouluttautumisen merkitys korostui Lindqvistin tutkimuksessa, jossa sosiaalityöntekijät toivat esille kouluttautumisen tarpeen väkivaltatyöskentelystä olevan suurta ja asia, jota työntekijät kaipaavat oman ammattitaidon lisäämiseksi (Lindqvist 2009, 196). Koulutuksella on nähty olevan myös merkittävä rooli sosiaalityöntekijöiden asenteisiin lähisuhdeväkivaltaa kohtaan ymmärtämällä ilmiötä laajemmin riittävän koulutuksen myötä. Tutkimuksessa riittävänä koulutuksena pidettiin vähintään 15 tuntia koulutusta väkivaltailmiöstä. (Nikolova ym. 2021, 102–103.)

Edellä mainittujen lisäksi avoimissa vastauksissa ilmenivät toiveet työyhteisön omista toimintamalleista lähisuhdeväkivallan tunnistamiseksi sekä tietoa siitä, miten osata tunnistaa totuus tilanteissa, joissa vallitsee vahva väkivallan peittelyn ja salailun kulttuuri. Myös juridista tietoa ja tukea lähisuhdeväkivallan tunnistamiseen kaivattiin tulevaisuudessa sekä vahvempaa limittäistä yhteistyötä eri toimijoiden, kuten esimerkiksi rikosuhripäivystyksen kanssa. Sen lisäksi, että toiveet osoitettiin työyhteisölle ja yhteistyökumppaneille, oli toiveena myös tulevaisuudessa yhteiskunnallinen aktiivinen keskustelu lähisuhdeväkivallasta ottaen huomioon sen monet eri näkökulmat. Aktiivinen yhteiskunnallinen keskustelu myös mahdollisesti poistaisi tai ainakin vähentäisi häpeää lähisuhdeväkivallan ympärillä. (Kuvio 2.)

USA:ssa on luotu oma ohjelma erityisesti lastensuojelun ja lähisuhdeväkivallan parissa työskentelevien organisaatioiden välille, jonka tarkoituksena on parantaa eri toimijoiden välistä työtä muuttaen sitä limittäisemmäksi ja palvelua tarvitsevien kannalta mahdollisimman sujuvaksi ja matalan kynnyksen palveluksi. (Nikolova ym. 2021, 96.) Samankaltaisia toiveita tulevaisuuden työskentelylle näyttää siis olevan maailmanlaajuisesti. Kyselytutkimuksen

pohjalta sosiaalityöntekijöiden työkokemus alalta ei vaikuttanut suuresti toiveisiin koskien tulevaisuudessa saatavan tuen määrää lähisuhdeväkivaltatyön tunnistamisessa.

Työkokemusvuosista riippumatta sosiaalityöntekijät toivoivat saavansa lähisuhdeväkivallan tunnistamistyöhön kattavasti tukea. Erityisesti esimieheltä saatavaa tukea lähisuhdeväkivallan tunnistamiseen toivottiin säännöllisesti saatavaksi silloin, kun työkokemusta oli kertynyt 1–5 vuotta sekä yli 10 vuotta. Suurin osa kyselyyn vastaajista toivoi koulutusta saatavan toisinaan. Mahdollisesti liian usein oleva koulutus koettaisiin työtä kuormittavaksi, lähisuhdeväkivallan olevan kuitenkin vain yksi sosiaalityön ulottuvuuksista monen muun joukossa. Työyhteisön tuen merkittävyys näkyi kyselytutkimuksessa vahvasti, ollen asia, jota sosiaalityöntekijät toivoivat suurelta osin säännöllisesti saatavaksi, samoin kuin yhteistyö eri toimijoiden kanssa. (Liitekuvio 7.)

5 LÄHISUHDEVÄKIVALLAN PUHEEKSI OTTAMINEN

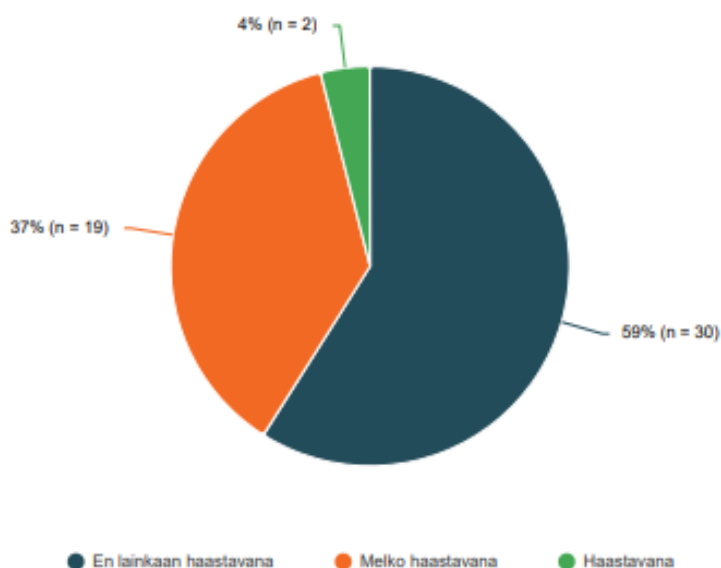
5.1 Sosiaalityöntekijöiden kokemukset lähisuhdeväkivallan puheeksi ottamisesta

Toteuttamani kyselytutkimuksen pohjalta lähdin kartoittamaan sosiaalityöntekijöiden kokemuksia lähisuhdeväkivallan puheeksi ottamisesta. Kyselylomakkeessa halusin eritellä sosiaalityöntekijöiden kokemuksia lähisuhdeväkivallan puheeksi ottamisen osalta väkivallan tekijän ja väkivallan uhrin kanssa. Ennakkokäsitykseni oli, että sosiaalityöntekijöiden kokemukset puheeksi ottamisesta väkivallan tekijän ja uhrin kanssa olisivat erilaiset. Kyselyyn vastanneiden 52 sosiaalityöntekijän kesken oli nähtävissä eroavaisuuksia riippuen siitä, otettiinko väkivalta puheeksi väkivallan tekijän vai uhrin kanssa.

Kuvio 3: Sosiaalityöntekijöiden kokemukset lähisuhdeväkivallan puheeksi ottamisesta lähisuhdeväkivallan uhrin kanssa

Millaisena koet lähisuhdeväkivallan puheeksi ottamisen lähisuhdeväkivallan uhrin kanssa?

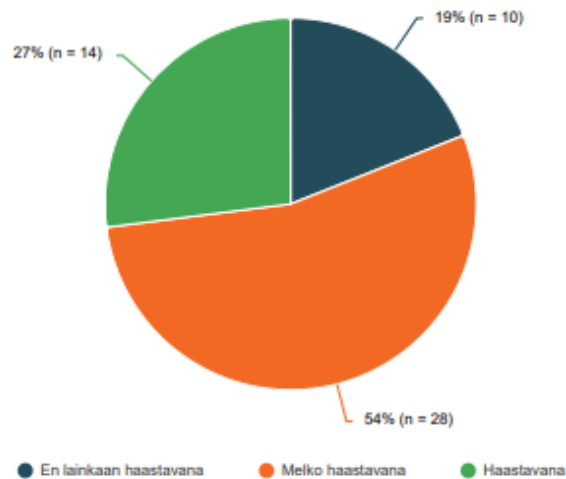
Vastaajien määrä: 51

Kuvio 4: Sosiaalityöntekijöiden kokemukset lähisuhdeväkivallan puheeksi ottamisesta lähisuhdeväkivallan tekijän kanssa

Millaisena koet lähisuhdeväkivallan puheeksi ottamisen lähisuhdeväkivallan tekijän kanssa?

Vastaajien määrä: 52

Väkivallan puheeksi ottaminen väkivallan tekijän kanssa koettiin haastavampana kuin uhrin kanssa. Vastaajista 19 % koki, ettei väkivallan puheeksi ottaminen ole lainkaan haastavaa väkivallan tekijän kanssa, kun taas 54 % vastaajista piti puheeksi ottamista tekijän kanssa melko haastavana ja 27 % vastaajista haastavana. Tulokset eroavat paljon, kun kyseessä on kokemus puheeksi ottamisesta lähisuhdeväkivallan uhrin kanssa tekijän sijasta. Kysymykseen väkivallan puheeksi ottamisesta väkivallan uhrin kanssa vastasi 51 sosiaalityöntekijää, joista 59 % koki, ettei puheeksi ottaminen ole uhrin kanssa lainkaan haastavaa ja melko haastavana puheeksi ottamisen uhrin kanssa koki 37 % vastaajista. Vain 4 % vastaajista koki, että puheeksi ottaminen väkivallan uhrin kanssa on haastavaa. (Kuvio 3; Kuvio 4.)

Lähisuhdeväkivallan puheeksi ottaminen koetaan kyselyn tulosten mukaan haastavampana lähisuhdeväkivallan tekijän, kuin lähisuhdeväkivallan uhrin kanssa. Kysyttäessä ovatko sosiaalityöntekijät ottaneet lähisuhdeväkivaltaa työssään puheeksi niin väkivallan tekijän, kuin väkivallan uhrin kanssa vastaukset jakaantuivat. Suurin osa vastaajista, 77 % kertoi ottaneensa lähisuhdeväkivallan puheeksi väkivallan uhrin ja tekijän kanssa. Vastaajista 21 % kertoi ottaneensa lähisuhdeväkivallan puheeksi ainoastaan väkivallan uhrin kanssa, 2 % kertoi, ettei ole ottanut asiaa puheeksi lainkaan. Lähisuhdeväkivallan puheeksi ottamiseen saatu

koulutus ei ollut taivassille, että sosiaalityöntekijä olisi ottanut lähisuhdeväkivaltaa puheeksi väkivallan tekijän kanssa. Lähisuhdeväkivallan puheeksi ottamisesta saatu koulutus kuitenkin lisäsi kyselyyn vastanneiden keskuudessa todennäköisyyttä ottaa väkivalta puheeksi väkivallan tekijän ja uhrin kanssa. (Liitekuvio 8.)

Kyselytutkimuksessa selvitin kokevatko sosiaalityöntekijät saaneensa riittävästi tukea lähisuhdeväkivallan puheeksi ottamiseen. Kysymys keräsi 52 vastausta, joista 63 % koki saaneensa tukea lähisuhdeväkivallan puheeksi ottamiseen. Kuitenkin 37 % vastaajista kertoi kokevansa, ettei ole saanut puheeksi ottamiseen riittävästi tukea. Suurin osa sosiaalityöntekijöistä kertoi kokevansa lähisuhdeväkivallan puheeksi ottamisen olevan vaikuttavaa, muutokseen tähtäväää työskentelyä, jopa 89 % 53 vastaajasta olivat tätä mieltä, vain 2% vastaajista koki, ettei ole. Vastaajista 9 % kertoi, etteivät osaa sanoa onko puheeksi ottaminen vaikuttavaa, muutokseen tähtäväää työskentelyä. Pohdin, että mahdollisesti vastaajilla ei ollut puheeksi ottamisesta kokemusta, tai oma työskentely puheeksi ottamisen jälkeen oli ollut niin lyhyt, etteivät he osanneet sanoa miten työskentely ja tilanne on jatkunut puheeksi ottamisen ja oman työskentelyn jälkeen.

Kysyin sosiaalityöntekijöiltä millaista tukea he ovat saaneet lähisuhdeväkivallan puheeksi ottamiseen. Kysymykseen vastasi 53 sosiaalityöntekijää. Suurin osa koki saaneensa tukea lähisuhdeväkivallan puheeksi ottamiseen tutustumalla itse alan tutkimukseen joko säännöllisesti tai toisinaan. Moni koki saaneensa myös tukea työyhteisöltä, työparityöskentelystä sekä yhteistyöstä eri toimijoiden kanssa joko säännöllisesti tai toisinaan. Moni vastaajista kertoi saaneensa tukea lisäksi koulutusten kautta, esimiehen tarjoamana tukena sekä käytössä olevien valmiiden työmenetelmien kautta. Kuitenkin 33 % vastaajista kertoi, ettei ole saanut asiassa tukea esimieheltään ja 35 % vastaajista kertoi, ettei ole saanut tukea puheeksi ottamiseen työmenetelmien kautta.

Kysyttäessä sosiaalityöntekijöiden kokemuksia saamastaan koulutuksesta koskien lähisuhdeväkivallan puheeksi ottamista jakaantuivat vastaukset melko tasaisesti kysymykseen vastanneiden 51 henkilön kesken. 59 % vastaajista kertoi saaneensa koulutusta ja 41 % kertoi, ettei ole saanut koulutusta lähisuhdeväkivallan puheeksi ottamiseen. Kysyttäessä millaista koulutusta sosiaalityöntekijät olivat saaneet, nousivat esiin järjestöjen tarjoamat

maksuttomat koulutukset, yksittäiset koulutuspäivät sekä sosiaalityön opintojen ohella käydyt opinnot ja Terveys- ja hyvinvoinnin laitoksen ja Ensi- ja turvakotien liiton järjestämät koulutukset. Lisäksi esiin nousivat Luotsi-koulutus, Rikosuhripäivystyksen tarjoamat koulutukset sekä Marak-koulutus, Lyömättömän linjan järjestämät koulutukset ja Avainhenkilökoulutus. Vastauksissa toistui huomio siitä, että työnantaja on järjestänyt koulutuksia, mutta liiallisen työmäärän vuoksi eivät työntekijät ole päässeet koulutuksiin todellisuudessa osallistumaan. Liian vähäiset resurssit suhteessa työmäärään kuormittavat työntekijöitä monin eri tavoin, kuten sillä ettei aina ole mahdollista osallistua koulutuksiin, vaikka työntekijä kokisi koulutuksen työnsä kannalta merkityksellisenä ja tärkeänä. Kaikki kyselyyn vastaajat kertoivat kokeneensa saamansa koulutuksen hyödyllisenä työnsä kannalta. Sosiaalityöntekijät nostivat esille muun muassa seuraavia kokemuksia liittyen lähisuhdeväkivallan puheeksi ottamiseen ja siihen saatuun koulutukseen:

”Kun olen saanut teoria tietoa ja työvälineitä sekä toimintamalleja, olen ollut paljon rohkeampi ottamaan väkivallan puheeksi.”

”Työnantajan (ennen hyvinvointialuetta) puolesta tarjottu mahdollisuutta kurssiin, mutta liiallisen työmäärän vuoksi en pystynyt osallistumaan.”

”Koulutus antaa varmuutta kysyä väkivallasta.”

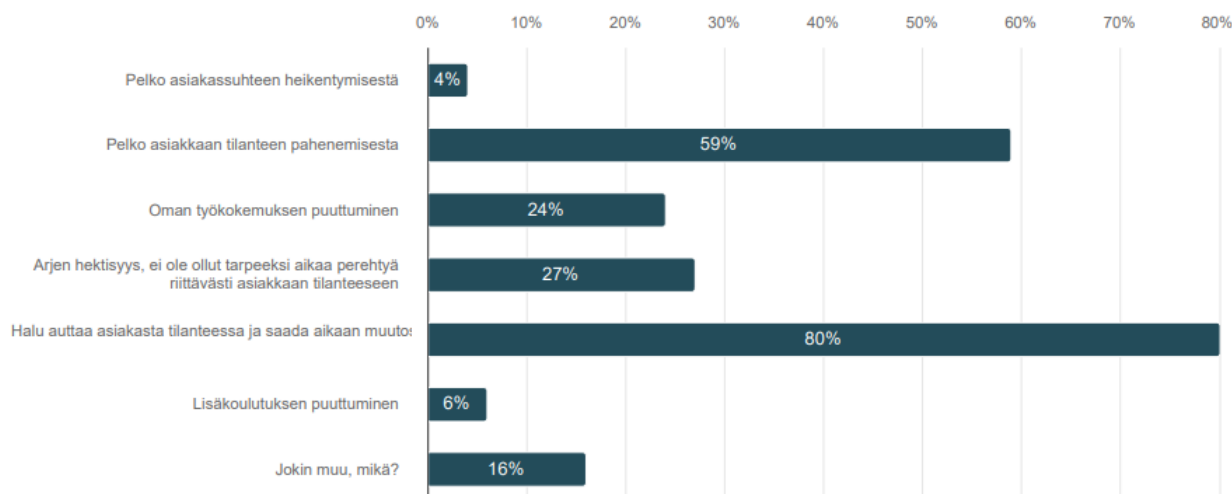
Sosiaalityöntekijät kertoivat saaneensa koulutuksen kautta neuvoja ja vinkkejä omaan työhönsä, ymmärrystä lähisuhdeväkivallan ilmiöstä sekä ilmiöön liittyvästä häpeästä, jonka ymmärtäminen on helpottanut työssä asian puheeksi ottamista. Moni koki saamansa koulutuksen antaneen rohkeutta ottaa lähisuhdeväkivalta puheeksi ja koulutuksien auttaneen ymmärtämään ympärillä olevia palveluja tarkemmin osaten muodostaa asiakkaan tarpeisiin vastaavat palvelupolut. Moni vastaajista kertoi myös saaneensa konkreettisia työkaluja omaan työhönsä nimenomaan koulutuksien kautta.

”Tunnistaminen ja ennen kaikkea palvelupolut! Pelkkä tunnistaminenhan on vain alku, sen jälkeen pitää osata ohjata, jatkaa työskentelyä, toimia!”

Kuvio 5: Lähisuhdeväkivallan puheeksi ottamiseen vaikuttaneet tekijät

Mitkä tekijät ovat vaikuttaneet lähisuhdeväkivallan puheeksi ottamiseen?
(voit valita useamman vaihtoehdon)

Vastaajien määrä: 51 , valittujen vastausten lukumäärä: 110

Lähisuhdeväkivallan puheeksi ottaminen ei ole aina helppoa työntekijälle, joka toimii ammattilaisen roolissa. Puheeksi ottamiseen voivat vaikuttaa negatiivisesti esimerkiksi työntekijän tunne pelosta asiakkaan tilannetta kohtaan, oman työkokemuksen puute sekä ajalliset resurssit. Suurin vaikutus puheeksi ottamisessa on kyselyyn vastanneiden 51 sosiaalityöntekijän mukaan kuitenkin työntekijän halu auttaa asiakasta ja saada aikaan muutos asiakkaan tilanteessa. Sosiaalityöntekijöillä on lisäksi ammattieettinen velvollisuus puuttua väkivaltilanteisiin ja tarjota tilanteessa apua ja tukea. Toisinaan työntekijät ovat kokeneet useamman tapaamisen ja luottamuksellisen asiakassuhteen auttaneen väkivallan puheeksi ottamisessa. Aina asiakas ei halua, että asiaa otetaan puheeksi hänen itsensä tai esimerkiksi väkivallan tekijän kanssa. Puheeksi ottamista saattaa varjostaa se, ettei tekijä ole motivoitunut yhteistyöhön, tekijää ei tavoiteta tai tekijän psyykinen tila on sellainen, ettei asiaa ole turvallista ottaa puheeksi hänen kanssaan juuri siinä hetkessä kuin työskentely työntekijän osalta olisi mahdollista. Valmiiden vastausvaihtoehtojen lisäksi sosiaalityöntekijät tunnistivat myös muita puheeksi ottamiseen vaikuttaneita asioita. Lähisuhdeväkivaltaan liittyvä yhteiskunnallinen keskustelu koettiin vaikuttaneen asian puheeksi ottamiseen. Lisäksi työntekijän traumatietoinen työote ja oma luonne koettiin vaikuttaneen puheeksi ottamiseen. Osa sosiaalityöntekijöistä kertoi myös asiakassuunnitelmapohjaan valmiiksi automatisoiduista väkivaltaa koskevista kysymyksistä, jotka ovat auttaneet puheeksi ottamisessa. Lisäksi työpaikalla

käyty yhteinen keskustelu tiimipalavereissa ilmiöstä ja ajankohtainen tutkimustieto, johon työntekijän on mahdollista perehtyä ovat vaikuttaneet työskentelyyn. (Kuvio 5.)

Kyselytutkimuksen mukaan sosiaalityöntekijät, jotka olivat ottaneet lähisuhdeväkivallan puheeksi väkivallan tekijän ja uhrin kanssa nostivat työhön vaikuttaneeksi tekijäksi aidon halun auttaa asiakkaita tilanteessa, saamalla muutosta parempaan työskentelyyn avulla. Moni sosiaalityöntekijä kertoi pelänneensä asiakkaan tilanteen pahenemista ottaessaan väkivallan puheeksi väkivallan kummankin osapuolen kanssa, pelko näyttäytyi merkittävänä tekijänä myös silloin, kuin väkivalta oli otettu puheeksi ainoastaan väkivallan uhrin kanssa. Sosiaalityöntekijät kertoivat pelkäävänsä myös asiakkaan tilanteen pahenemista ottaessaan lähisuhdeväkivallan puheeksi joko molempien osapuolten tai ainoastaan uhrin kanssa. Piipon tutkimuksessa ilmeni hyvin samankaltaisia huolia koskien mahdollista väkivallan lisääntymistä ja luottamuksellisen asiakassuhteen menettämistä (Piippo 2022, 52). Myös Siukolan tutkimuksessa esiintyivät samanlaiset huomiot luottamuksellisen asiakassuhteen vaarantamisen pelosta (Siukola 2014, 30–32).

Aikaisempien tutkimusten sekä kyselytutkimuksessa sosiaalityöntekijöiden kokemusten kautta koulutus näyttäytyi tärkeänä osa-alueena. (Kuvio 2; Nikolova ym. 2021, 106; Lundberg & Bergmark 2018, 196–198; Siukola 2014, 32.) Lisäkoulutuksen puutteellisuuden ei koettu kuitenkaan vaikuttavan suuresti väkivallan puheeksi ottamiseen. Kun taas arjen hektisyys ja työntekijän käytössään oleva riittämätön aika perehtyä asiakkaan tilanteeseen koettiin vaikuttaneen siihen, ettei lähisuhdeväkivaltaa ollut otettu aina puheeksi. (Liitekuvio 9; Lindqvist 2009, 146; Siukola 2014, 30–32.)

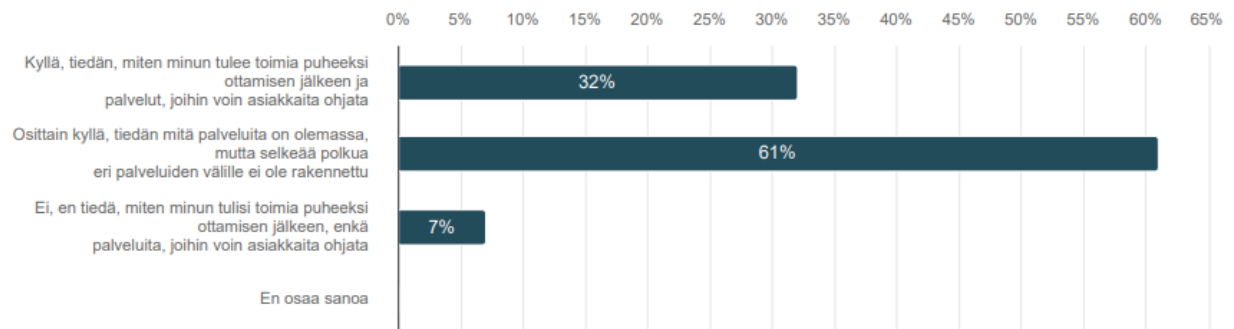
Selvittäessäni mitkä tekijät auttavat sosiaalityöntekijöitä lähisuhdeväkivallan puheeksi ottamisessa, erityisesti koulutuksen merkitys nousi esiin, sillä kysymyksen 52 vastaajasta jopa 96 % koki koulutuksen olevan merkittävä tuki lähisuhdeväkivallan puheeksi ottamisessa. Myös työmenetelmät (79 %), yhteistyö eri toimijoiden kanssa (63 %) ja työyhteisön tuki (52 %) koettiin merkittävänä apuna ja tukena, kun kyseessä on työskentely lähisuhdeväkivallan puheeksi ottamiseksi. Noin kolmasosa (31 %) vastaajista koki myös esimieheltä saatavan tuen tukevan puheeksi ottamista. Lisäksi esiin nousivat työntekijän oma työote ja luonne, ajankohtainen tutkimustieto ja ilmiön esillä oleminen työyhteisön tiimipalavereissa,

yhteiskunnallinen keskustelu ja automaattisesti kaikilta kysytyt ja valmiiksi strukturoidut kysymykset asiakassuunnitelmapohjassa, jotka koskevat lähisuhdeväkivaltaa.

Kuvio 6: Sosiaalityöntekijöiden kokemukset työskentelystä lähisuhdeväkivallan puheeksi ottamisen jälkeen

Onko lähisuhdeväkivallan puheeksi ottamisen jälkeen tapahtuvan työskentelyn tueksi rakennettu selkeä polku, miten työskentelyä tulisi jatkaa?

Vastaajien määrä: 54

Kyselytutkimuksessani kysyin sosiaalityöntekijöitä, miten he kokevat, onko puheeksi ottamisen jälkeen työskentelylle rakennettu selkeä polku työskentelyn jatkumiselle. Suurin osa vastaajista (61 %) kertoi, että tietävät mitä palveluita työskentelyn jatkumiselle on olemassa, mutta selkeää polkua palveluiden välille ei ole rakennettu. Vastaajista 32 % koki, että tietävät mitä ja mihin palveluihin heidän tulee asiakkaat ohjata lähisuhdeväkivallan puheeksi ottamisen jälkeen. Kuitenkin 7 % vastaajista kertoi, ettei tiedä mihin palveluihin asiakkaat tulisi ohjata puheeksi ottamisen jälkeen ja kokevat, ettei selkeitä palvelupolkuja ole työskentelylle rakennettu. (Kuvio 6.)

Lisäksi selvitin mihin palveluihin sosiaalityöntekijät ovat asiakkaita ohjanneet tai mihin kokevat, että voisivat ohjata sekä miten työskentely on jatkunut lähisuhdeväkivallan tultua ilmi. Vastauksia kertyi runsaasti ja 47 sosiaalityöntekijää kertoi asiasta ajatuksiaan ja kokemuksiaan, jakaen erityisesti palveluita, joihin ovat asiakkaita ohjanneet tai ajattelevat, että voisivat ohjata lähisuhdeväkivallan tultua ilmi. Jaoin vastaukset viiteen eri kategoriaan niiden järjestettävän tahon mukaan. Ensi- ja turvakodin alaiset palvelut, sosiaalipalvelut, kirkon tarjoamat palvelut, yhdistykset ja kolmannen sektorin tarjoamat palvelut sekä valtakunnallisesti tarjottavat palvelut.

” Työskentelyssä on tärkeää varmistaa kokijan turvallisuus, ohjata asiakas oikeille avun sektoreille sekä koordinoida, että tarvittavat toimet tulee hoidettua.”

Ensi- ja turvakodin järjestämistä palveluista sosiaalityöntekijät toivat esiin turvakodin, väkivaltatyön avopalvelut, Pilari-toiminnan, Jussi-työn, Silta-eroauttamisen palvelut sekä Violan-väkivallasta vapaaksi alaiset palvelut. Toinen iso palvelukokonaisuus koostui sosiaalipalveluista. Asiakkaita oli ohjattu muun muassa mielenterveyspalveluihin, päihdetyöhön, aikuissosiaalityön pariin, aikuisten vastaanotolle, lastensuojeluun, lastenvalvojalle, perheneuvolaan, lapsiperhesosiaalityöhön, gerontologiseen sosiaalityöhön, psykososiaalisiin palveluihin sekä psykologille. Lisäksi oman työnkuvan puitteissa oli tehty kotikäyntejä ja tarjottu esimerkiksi perhetyötä, kotipalvelua, perhekuntoutusta, tukihenkilötoimintaa, autettu väkivallan uhria uuden asunnon hankinnassa sekä itsenäisen elämän aloittamisessa esimerkiksi harkinnanvaraisen taloudellisen tuen kautta. Myös väkivallan uhria oli autettu ja neuvottu rikosilmoituksen tekemisessä, tehty ilmoitus sosiaalihuollon tarpeesta sekä jatkettu jo mahdollisesti olemassa olevaa työskentelyä sosiaalipalveluissa.

Ensi- ja turvakodin sekä sosiaalipalveluiden lisäksi sosiaalityöntekijät olivat hyödyntäneet kirkon tarjoamia palveluita ohjaten asiakkaita niiden pariin. Esiin nousivat erityisesti kirkon tarjoamat pari- ja perheterapiat sekä kirkon alainen perheasianneuvottelukeskus. Palveluista, joiden pariin sosiaalityöntekijät olivat asiakkaita ohjanneet tai kokivat, että voisivat ohjata, oli suurin toimija ehdottomasti väkivaltatyöhön keskittyneet yhdistykset ja kolmannen sektorin toimijat. Esiin nousivat vahvasti Miessakit ry:n palvelut, kuten Lyömätön linja, Nollalinja, Nuorten turvatalo, Kriisikeskus, erilaiset järjestettävät vertaistuki- ja tukiryhmät, Survanto, Didar, Tyttöjen talo, Naisten linja sekä Tukinaiset. Myös erityisesti pääkaupunkiseudulla oli hyödynnetty Kilpolan lähisuhdeväkivaltayksikköä, Maria Akatemiaa sekä Hyvinpitelyä, joka tarjoaa psykososiaalista ja terapeuttista keskustelutukea pääkaupunkiseudulla paikanpäällä sekä lisäksi etävastaanottojen kautta. Myös paikalliset sekä valtakunnalliset väkivaltatyön hankkeet koettiin tärkeinä palveluina, joihin asiakkaita on ohjattu tai voitaisiin ohjata. Viimeiseen kategoriaan kokosin valtakunnallisesti tarjottavia palveluita kuten terveydenhuollon tarjoamat palvelut, velkaneuvonnan, poliisin sekä poliisille tehtävät tutkintapyyntö, Seri-keskuksen, rikosuhripäivystyksen ja oikeusaputoimiston palvelut sekä

moniammatillisen riskinarviointityöryhmän, eli Marak-työryhmän käyttämisen väkivalta-työskentelyssä.

Sosiaalityöntekijät avasivat erityisesti kokemuksensa puheeksi ottamisen jälkeen aloitettavan väkivaltatyöskentelyn haasteista. Sosiaalityöntekijöillä oli usein kokemuksia siitä, etteivät erityisesti väkivallan tekijät olleet motivoituneita työskentelyyn ja motivointi väkivaltatyöhön koettiin tämän vuoksi haasteelliseksi väkivallan tekijöiden kanssa. Haastavana koettiin myös se, etteivät väkivallan uhrin aina olleet valmiita ottamaan apua vastaan. Sosiaalityöntekijöiden kokemuksissa tuli esiin, etteivät uhrin halua aina tehdä rikosilmoitusta heihin kohdistuneesta väkivallasta. Usein uhrin eivät myöskään tunnustaneet väkivaltaa väkivallaksi, joka haastoi työskentelyä. Uhri saattoi laittaa tekijän tekemän väkivallan esimerkiksi jonkin sairauden piikkiin, kuten muistisairauden.

” Ongelma työskentelyssä on oman kokemuksen mukaan se, että uhri ei halua tehdä rikosilmoitusta tai muutoinkaan vastaanottaa apua tai palveluohjausta. Tällöin tunnustaminen ja puheeksi ottaminen ei johda jatkotyöskentelyyn ja tilanne todennäköisesti jatkuu ennallaan ”

”Tilanteesta riippuen ohjaan tai suosittelen asiakasta ohjautumaan rikosuhripäivystykseen, tekemään rikosilmoituksen, perheneuvolaan tai terapeuttiin palveluihin. Koen, että asiakkaiden, erityisesti tekijän, motivointi asian työstämiseen on haastavaa ”

5.2 Sosiaalityöntekijöiden toiveet lähisuhdeväkivallan puheeksi ottamiseen tulevaisuuden työskentelyssä

Tekemäni kyselytutkimuksen kautta selvitin mitä sosiaalityöntekijät toivoisivat työskentellessä käytännön työhön koskien lähisuhdeväkivallan puheeksi ottamista. Sosiaalityöntekijöiden toiveita koskien tulevaisuuden työskentelyä ja lähisuhdeväkivallan puheeksi ottamista vastasi 53 sosiaalityöntekijää eri puolilta Suomea. Kyselytutkimuksessa nousi esille, että sosiaalityöntekijät toivoisivat kaiken kaikkiaan tulevaisuudessa nykyistä enemmän tukea koskien lähisuhdeväkivallan puheeksi ottamista.

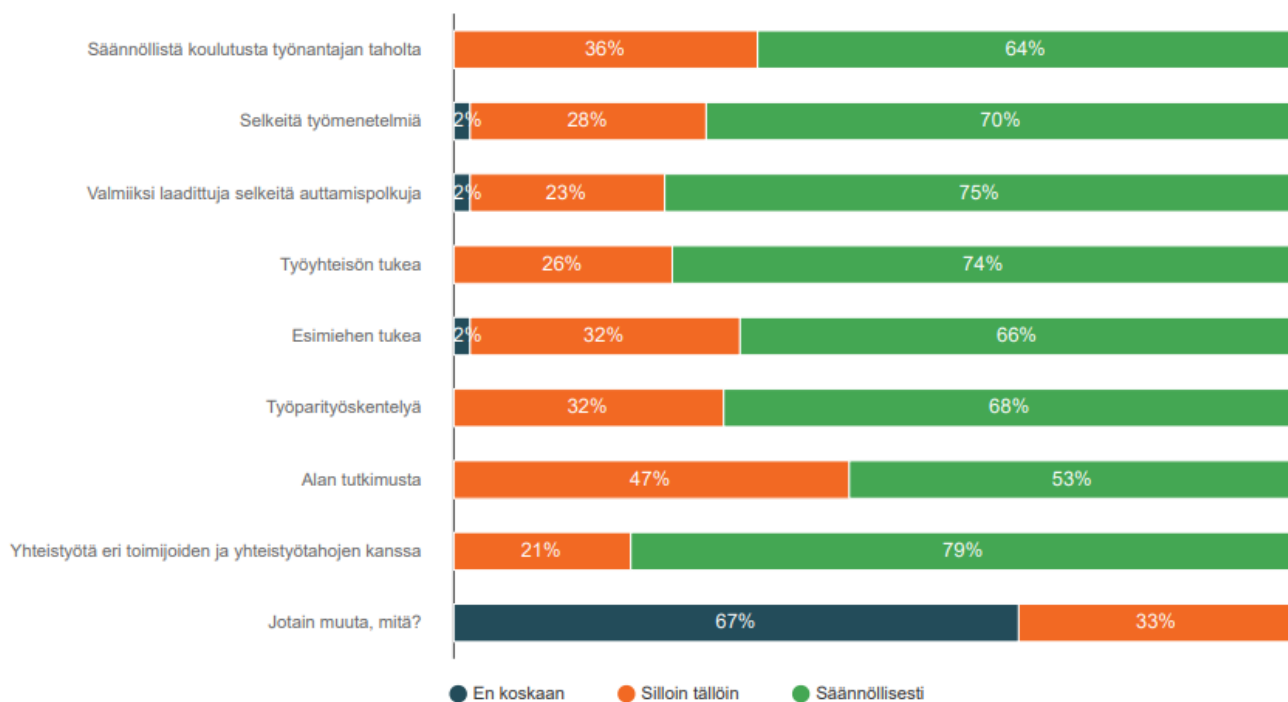
Kyselytutkimuksessa kysyttiin ”Mitä toivoisit tulevaisuudessa lisää työskentelyn tueksi koskien lähisuhdeväkivallan puheeksi ottamista?”. Merkittävimpänä asiana nousi esille sosiaalityöntekijän yhteistyö eri toimijoiden ja yhteistyötahojen kanssa. Jopa 79 % kyselyyn vastanneista kertoi toivovansa nimenomaista tukea säännöllisesti lähisuhdeväkivallan puheeksi ottamiseen ja 21 % vastaajista koki toisinaan annettavan tuen yhteistyötahoilta tärkeäksi. Kukaan vastaajista ei ollut sitä mieltä, ettei tukea lähisuhdeväkivallan puheeksi ottamiseen tarvittaisi yhteistyötahoilta ja toimijoilta. (Kuvio 7.)

Tulevaisuuden työskentelyn kannalta koettiin kyselytutkimuksessa lähisuhdeväkivallan puheeksi ottamiseksi tärkeänä selkeät työmenetelmät, työyhteisössä valmiiksi laaditut selkeät auttamispolut ja työyhteisön tuki sekä työparityöskentely. Vastaajista 70 % koki, että selkeät työmenetelmät, jotka olisivat säännöllisesti käytössä lähisuhdeväkivallan puheeksi ottamisen tueksi, olisivat merkityksellisiä ja 28 % vastaajista koki, että hyötyisivät vastaavasta tuesta työssään toisinaan. Vain 2 % vastaajista koki, ettei selkeät työmenetelmät tukisi puheeksi ottamista omassa työssä. Suuri osa vastaajista toivoi tulevaisuudessa työn tueksi valmiita säännöllisesti käytössä olevia laadittuja selkeitä auttamispolkuja, jotka tukisivat työtä lähisuhdeväkivallan puheeksi ottamisen parissa, näin koki jopa 75 % vastaajista. Vastaajista 23 % koki, että valmiiksi laaditut selkeät auttamispolut tukisivat työtä toisinaan. Työyhteisön tuki sekä työparityöskentely koettiin merkittäväksi tueksi koskien lähisuhdeväkivallan puheeksi ottamista. Kukaan kyselyyn vastanneista sosiaalityöntekijöistä ei kokenut, ettei asialla olisi vaikutusta työssä. Työyhteisön tuen säännöllisenä tukena koki merkittäväksi 74 % vastaajista ja työparityöskentelyn 68 % vastaajista. (Kuvio 7.)

Kuvio 7: Sosiaalityöntekijöiden toiveet lähisuhdeväkivallan puheeksi ottamisen tueksi tulevaisuuden työskentelyssä

Mitä toivoisit tulevaisuudessa lisää työskentelyn tueksi koskien lähisuhdeväkivallan puheeksi ottamista?

Vastaajien määrä: 53

Esimieheltä saatava tuki lähisuhdeväkivallan puheeksi ottamisesta jakoi vastaajien kesken mielipiteitä. Vastaajista 2 % koki, ettei pidä merkittävänä esimieheltä saatavaa tukea tulevaisuuden työskentelyssä koskien lähisuhdeväkivallan puheeksi ottamista. Pohdin mistä asia johtuu. On mahdollista, etteivät työntekijät ole saaneet kokemusta siitä, että esimies olisi auttanut tai tarjonnut apuaan ja tukeaan tai esimies saattaa tuntua myös työntekijästä etäisemmältä koskien asiakastilannetta, jolloin voi olla tunne, ettei esimiehen tuesta asiakkaan henkilökohtaisen ja sensitiivisen asian kanssa ole välttämättä niin suurta apua. Kuitenkin 66 % vastaajista koki esimiehen säännöllisen tuen puheeksi ottamisessa olevan toiveena tulevaisuuden työskentelylle ja 32 % vastaajista koki toiveen tuesta olevan tarpeellista toisinaan. (Kuvio 7.)

Edellä mainittujen lisäksi suurin osa toivoi tulevaisuuden työskentelyn tueksi koskien lähisuhdeväkivallan puheeksi ottamista säännöllistä koulutusta, tätä mieltä oli 64 % vastaajista,

kun taas 36 % vastaajista koki tarvitsevansa säännöllistä koulutusta toisinaan (Kuvio 7: Sosiaalityöntekijöiden toiveet lähisuhdeväkivallan puheeksi ottamisen tueksi tulevaisuuden työskentelyssä). Pohdin, että toisinaan jatkuva kouluttautuminen voi omalta osaltaan kuormittaa työntekijää, työtilanteiden ja työarjen ollessa usein kiireinen ja hektinen. Lindqvist totesi sosiaalityöntekijöiden haastattelujen kautta, että toisinaan sosiaalityötä haastavat vähäiset resurssit ja työntekijän kiire (Lindqvist 2009, 146).

Koulutuksen lisäksi alan tutkimus koskien lähisuhdeväkivallan puheeksi ottamista koettiin tärkeäksi tulevaisuuden työskentelyn kannalta. Luku säännöllisen tutkimuksen ja toisinaan tapahtuvan tutkimuksen välillä jakautui vastaajien kesken lähes puoliksi, kuitenkin niin, että 53 % koki säännöllisen tutkimuksen tärkeänä tulevaisuuden työskentelyn kannalta. Kukaan vastaajista ei kokenut, ettei tarvitsisi työskentelyssään ajantasaista tutkimustietoa. Tämä korostaa mielestäni sosiaalityöntekijöiden arvostusta tutkimusprofessiota kohtaan. Kyselyssä vastaajien oli mahdollista myös tuoda avoimen kysymyksen kautta lisää ajatuksia vapaasti, koskien toiveita lähisuhdeväkivallan puheeksi ottamista, vastauksia kohtaan ei kuitenkaan tullut. (Kuvio 7.) Kyselytutkimuksen pohjalta sosiaalityöntekijöiden työkokemus alalta ei vaikuttanut toiveisiin koskien tulevaisuudessa saatavan tuen määrää lähisuhdeväkivallan puheeksi ottamisessa. Säännöllinen tuen tarve kouluttautumisen, työmenetelmien, valmiiksi laadittujen auttamispolkujen, työyhteisön tuen, esimiehen tuen, työparityöskentelyn, alan tutkimuksen ja muiden toimijoiden kanssa tehtävän yhteistyön osalta koettiin tärkeäksi työkokemuksesta riippumatta. (Liitekuvio 10.)

6 JOHTOPÄÄTÖKSET

Kyselytutkimuksen otanta on pienehkö, eikä sen perusteella voida tehdä yleistyksiä tutkittavasta asiasta. Kyselytutkimuksen tuloksia voidaan kuitenkin tarkastella saadun otannan sisällä sekä verrata aikaisempiin tutkimuksiin. Kyselytutkimus tavoitti kaiken kaikkiaan 54 sosiaalityöntekijää eri palvelutehtävistä sekä eri puolilta Suomea. Kyselyyn vastanneiden ikähaarukka vaihteli, mikä oli kyselytutkimuksen kannalta hieno asia. Ikäjakauma antoi tutkimukselle ja aineistolle mahdollisimman monipuolista perspektiiviä vastanneiden kokemuksista. Suurin osa sosiaalityöntekijöistä kertoi kyselytutkimuksessa kohtaavansa lähisuhdeväkivaltaa viikoittain tai kuukausittain. (Liitekuvio 2.) Luvut ovat suuria. Vaikka yhteiskunnallista keskustelua lähisuhdeväkivallasta on vähäisesti, on ilmiö vahvasti osa aivan liian monen arkea. Ammattilaisten keinoja ja taitoa tunnistaa ilmiö sekä ottaa lähisuhdeväkivalta puheeksi tarvitaan erityisen paljon. Ilmiönä lähisuhdeväkivalta on maailmanlaajuinen (Kytölä 2021, 14).

Lähisuhdeväkivallan tunnistaminen aikaisempien tutkimusten pohjalta näyttäytyi hyvin samankaltaisena kuin tekemäni kyselytutkimuksen kautta. Väkivallan luonteeseen kuuluvat salailun ja peittelyn kulttuurit, nämä haastavat kaikkia ulkopuolisia, myös ammattilaisia näkemästä välttämättä asioiden todellista tilannetta (Lindqvist 2009, 144). Kyselytutkimuksessa selvisi, että 79 % vastaajista koki lähisuhdeväkivallan tunnistamisen melko haastavana ja 6 % haastavana, vain 15 % vastaajista koki, ettei lähisuhdeväkivaltaa ole haastavaa tunnistaa.

Ilmiön ollessa ajankohtainen ja maailmanlaajuinen kyselyyn vastanneista sosiaalityöntekijöistä jopa 35 % kertoi, ettei ole saanut koulutusta nimenomaan lähisuhdeväkivallan tunnistamiseen. Tunnistaminen on kuitenkin erityisen tärkeää, jotta työskentely väkivallan loppumiseksi olisi mahdollista aloittaa. Usein, erityisesti pitkään väkivallan keskellä eläneen uhrin todellisuus on saattanut hämärtyä. Väkivallasta on saattanut tulla jo osa arkea, eikä uhri koe häneen kohdistuvan väkivaltaa, vaikka todellisuudessa kohdistuisi. (Lindqvist 2009, 125, 147.)

Kyselytutkimuksessa sosiaalityöntekijät kertoivat rutiinikysymysten sekä lähisuhdeväkivallan seurantalomakkeiden auttaneen lähisuhdeväkivallan tunnistamisessa. Lindqvistin tutkimuksesta käy ilmi, että sosiaalityöntekijöiden keskittyessä ja tullessaan tietoisemmiksi lähisuhdeväkivallan ilmiöstä he kehittyivät väkivallan tunnistamisessa, tunnistuen väkivaltatapauksia aiempaa enemmän (Lindqvist 2009, 140). Myös luottamuksellinen asiakassuhde, työntekijän ja asiakkaan keskinäinen vuorovaikutus sekä pitkä asiakassuhde, aika ja läsnäolo koettiin auttavan lähisuhdeväkivallan tunnistamista asiakassuhteissa.

Lindqvist totesi tutkimuksessaan sosiaalityöntekijöiden tunnistavan parhaiten fyysistä väkivaltaa, sillä fyysiseen väkivaltaan liittyivät usein näkyvät jäljet (Lindqvist 2009, 109–110). Myös tekemässäni kyselytutkimuksessa sosiaalityöntekijät kertoivat tunnistavansa fyysisen väkivallan useasti (Liitekuvio 4). Piipon tutkimuksesta selvisi, että lähisuhdeväkivallan tunnistaminen vaikeutui, mikäli työntekijällä ei ollut käytössään valmiita toimintamalleja tai työntekijän tiedolliset ja taidolliset resurssit eivät olleet riittäviä lähisuhdeväkivaltatyön osalta (Piippo 2022, 52).

Kouluttautumisen merkittävyys nousi esiin tehdyissä tutkimuksissa (Nikolova ym. 2021, 106). Kyselytutkimuksesta kävi ilmi, että 71 % kyselyyn vastanneista koki saamansa koulutuksen hyödyllisenä lähisuhdeväkivallan tunnistamisen osalta. Koulutus oli auttanut ymmärtämään lähisuhdeväkivallan ilmiötä kokonaisuudessaan, antaen työntekijälle varmuutta ja rohkeutta nähdä sekä kuulla asiakas ja hänen tilanteensa. Työntekijän oma tieto ja taitopohja olivat karttuneet koulutuksen myötä. Lisäksi tukea lähisuhdeväkivallan tunnistamiseen koettiin saaneen alan tutkimuksesta, yhteistyöstä eri toimijoiden kanssa sekä työparityöskentelestä ja työyhteisön tuesta.

Lähisuhdeväkivallan tunnistamisen jälkeen työskentely jatkuu lähisuhdeväkivallan puheeksi ottamisena. Yleisesti sosiaalityöntekijät kokevat puheeksi ottamisen olevan vastuullaan jo lähtökohtaisesti ammatin puolesta (Lindqvist 2009, 147). Kyselytutkimus vahvisti myös tätä näkökulmaa. Suuri osa sosiaalityöntekijöistä koki puheeksi ottamisen olevan ammattieettinen velvollisuus, sen ohella, että ammattilaisilla oli halu auttaa ja saada aikaan positiivinen muutos asiakkaan tilanteessa. (Liitekuvio 9). Työntekijöiden halu auttaa ja ottaa lähisuhdeväkivalta puheeksi ei aina riitä, sillä toisinaan väkivallan uhri ei halua ottaa asiaa puheeksi

tai ottaa apua vastaan tilanteessa (Lindqvist 2009, 146). Kyselytutkimuksessa selvisi, etteivät väkivallan uhri ja tekijä ole aina valmiita ottamaan apua vastaan. Väkivallan uhri ei myöskään aina tunnista häneen kohdistunutta väkivaltaa, vaan asiaa selitetään muilla tavoin tai se laitetaan esimerkiksi jonkin teon tai sairauden piikkiin.

Puheeksi ottamista koettiin Piipon ja Siukolan mukaan varjostavan muun muassa ammattilaisten epäselvyydet koskien omaa tehtäväkuvaa. Myös tiedolliset tai taidolliset puutteet, pelko asiakkaan tilanteen pahenemisesta sekä pelko luottamuksellisen asiakassuhteen rikkoutumisesta varjostivat puheeksi ottamista. (Piippo 2022, 52; Siukola 2014, 30.) Kuten aikaisemmissa tutkimuksissa, myös kyselytutkimuksessani nousi esiin ammattilaisten pelko asiakkaan tilanteen mahdollisesta pahenemisesta sekä ajalliset rajoitteet. Myös työntekijän omat kokemukset tai omien kykyjen puute suhteessa lähisuhdeväkivallan puheeksi ottamiseen rajoittivat puheeksi ottamista. Siukola totesi tutkimuksessaan, että työntekijät kokivat rutiinikysymysten auttaneen lähisuhdeväkivallan puheeksi ottamista (Siukola 2014, 32). Lisäksi riittävän koulutuksen koettiin tukevan puheeksi ottamista, lisäten ammattilaisten tietoa ja taitoa puheeksi ottamisen osalta (Siukola 2014, 32; Lindqvist 2009, 196).

Työntekijöiden puutteelliset tiedot ja taidot tulivat esiin myös kyselytutkimuksessa, sillä 61 % kyselyyn vastanneista sosiaalityöntekijöistä kertoi, että tietää mitä palveluja lähisuhdeväkivaltatyöskentelylle on olemassa, mutta selkeitä palvelupolkuja mihin asiakkaita tulisi ohjata puheeksi ottamisen jälkeen ei ole rakennettu. Vastanneista 7 % ei tiennyt miten heidän tulisi toimia tai mihin palveluihin asiakasta ohjata lähisuhdeväkivallan puheeksi ottamisen jälkeen. Tiedolliset puutteet asettavat asiakkaat myös eriarvoiseen asemaan, sillä välttämättä aina asiakasta ei osata ohjata oikeiden palveluiden piiriin.

Lähisuhdeväkivallan puheeksi ottaminen koettiin pääasiassa olleen vaikuttavaa, muutokseen tähtäävää työskentelyä, jopa 89 % vastaajista oli tätä mieltä. Suuri osa kyselytutkimukseen vastanneista sosiaalityöntekijät koki, etteivät olleet saaneet lähisuhdeväkivallan puheeksi ottamiseen riittävästi tukea, jopa 37 % vastaajista koki näin. Vastaajista kuitenkin suurin osa, 63 % koki saaneensa riittävästi tukea. Sosiaalityöntekijät kertoivat saaneensa tukea muun muassa alan tutkimuksesta, työyhteisöltä, työparityöskentelystä sekä yhteistyöstä eri toimijoiden kanssa. Koulutusta lähisuhdeväkivallan puheeksi ottamiseksi oli saanut 59 %

kyselytutkimukseen vastaajista. Jokainen koulutusta saanut sosiaalityöntekijä kertoi koulutuksen hyödyttäneen omaa työtään koskien lähisuhdeväkivallan puheeksi ottamista. Koulutuksen kautta sosiaalityöntekijät olivat saaneet neuvoja, vinkkejä, ymmärrystä ilmiöstä, rohkeutta, työkaluja sekä tietoa mahdollisista palvelupoluista. Jopa 96 % kyselytutkimukseen vastanneista sosiaalityöntekijöistä koki, että koulutus nimenomaan lähisuhdeväkivallan puheeksi ottamisesta on merkittävä tuki käytännön työssä.

Kyselytutkimuksen mukaan lähisuhdeväkivallan puheeksi ottaminen väkivallan tekijän kanssa koettiin haastavammaksi kuin väkivallan uhrin kanssa. Vastaajista 59 % koki, ettei puheeksi ottaminen ole lainkaan haastavaa uhrin kanssa, kun vastaava luku koskien puheeksi ottamista tekijän kanssa oli 19 %. Kyselytutkimukseen vastanneista sosiaalityöntekijöistä 77 % kertoi ottaneensa lähisuhdeväkivallan puheeksi sekä tekijän, että uhrin kanssa ja 21 % ainoastaan uhrin kanssa. Mikäli sosiaalityöntekijä oli saanut koulutusta lähisuhdeväkivallan puheeksi ottamiseen, sitä todennäköisemmin hän otti lähisuhdeväkivallan puheeksi väkivallan eri osapuolten kanssa (Liite 8).

Entä miten lähisuhdeväkivallan tunnistamista ja puheeksi ottamista voitaisiin tulevaisuudessa kehittää. Kyselytutkimuksen kautta keräsin tietoa sosiaalityöntekijöiden toiveista koskien tulevaisuuden työskentelyä ja sen ympärille tarjottavaa tukea. Lähisuhdeväkivallan tunnistamisen osalta sosiaalityöntekijät kertoivat toivovansa erityisesti työyhteisön tukea, työparityöskentelyä sekä yhteistyötä eri toimijoiden kanssa, osittain limittäistäkin yhteistyötä. Lisäksi suurin osa vastaajista toivoi tulevaisuudessa suurempaa esimiehen tukea. Jopa 74 % vastaajista koki, että hyötyisi tulevaisuudessa säännöllisestä esimiehen tuesta ja se olisi tärkeää lähisuhdeväkivallan tunnistamisen kannalta. Tämä on ymmärrettävää, sillä usein esimiesasemassa olevalla ammattilaisella on takanaan paljon työkokemusta erityisesti sosiaalialalta, jolloin silmä on harjaantunut näkemään ilmiöitä monipuolisesti. Kukaan kyselyyn vastanneista sosiaalityöntekijöistä ei ollut sitä mieltä, ettei toivoisi tulevaisuudessa esimiehen tukea työssään.

Sosiaalityöntekijät toivoivat työmenetelmiä lähisuhdeväkivallan tunnistamiseen sekä mahdollisesti työyhteisön omia toimintamalleja koskien lähisuhdeväkivallan tunnistamista. Myös alan tutkimusta ja säännöllistä kouluttautumista toivottiin. Sosiaalityöntekijät nostivat

esiin toiveen juridisen tiedon lisäämisestä, sen vahvistamisesta sekä lisäksi yhteiskunnallista aktiivista keskustelua lähisuhdeväkivallasta. Nämä edesauttaisivat ilmiön tunnistamista ja madaltaisi asiakkaiden kynnystä ottaa asia puheeksi ammattilaisen kanssa, erityisesti lähisuhdeväkivallasta kysyttäessä.

Toiveet tulevaisuuden työskentelylle koskien lähisuhdeväkivallan puheeksi ottamista koskivat sosiaalityöntekijöiden toiveita siitä, että työhön saataisiin kaiken kaikkiaan nykyistä enemmän tukea. Kaikki kyselytutkimukseen vastanneet sosiaalityöntekijät toivoivat lisäksi nykyistä enemmän yhteistyötä eri toimijoiden kanssa sekä selkeitä työmenetelmiä ja valmiiksi koottuja auttamispolkuja puheeksi ottamisen tueksi. Kaikki vastaajat toivoivat myös ajantasaista alan tutkimusta sekä säännöllistä kouluttautumista, työyhteisön sekä työpari-työskentelyn lisäksi. (Liitekuvio 10.)

7 POHDINTA

Kyselytutkimuksen tekeminen sekä lähisuhdeväkivaltaan syvemmin tutustuminen ovat olleet kumpikin antoisia projekteja, kummastakin olen oppinut paljon. Itseltäni ei löytynyt lainkaan aikaisempaa kokemusta kyselytutkimuksen tekemisestä sähköisesti, saati SPSS-ohjelmiston käyttökokemusta. Näiden lisäksi tutustuin kyselytutkimuksen tekemiseen. Tutkimusaiheeni kautta pääsin syventymään lähisuhdeväkivallan ilmiöön, erityisesti sen tunnistamiseen ja puheeksi ottamiseen sosiaalityöntekijöiden kokemusten kautta. Tämä oli erittäin opettavaista, mielenkiintoista ja antoisaa.

Aluksi pohdin missä voisin julkaista kyselytutkimuksen, jotta vastaukset olisivat mahdollisimman monipuolisia. Lopulta päädyin Facebook ryhmään ”Sosiaalityön uraverkosto”, jossa ovat ainoastaan laillistetut sosiaalityöntekijät sekä sosiaalityön opiskelijat. Koen valinnan olleen hyvä, sillä vastauksia kertyi lopulta eri puolilta Suomea. Koska aikaisempaa kokemusta kyselytutkimuksen tekemisestä ei ollut, en osannut odottaa vastaajamäärän suhteen ennalta määrättyjä lukuja. Ennen oman kyselytutkimuksen julkaisemista olin kuullut, että toisinaan vastaajamäärät ovat jääneet hyvin pieniksi. Asetin itselleni tavoitteen ja päätin, että mikäli saisin kyselytutkimukseeni 30 vastausta olisi se hieno asia. Lopulta vastaajia kertyi 54, joten olin vastausten määrään hyvin tyytyväinen.

Kyselytutkimuksen pohjan rakentaminen ei ollut helppoa eikä yksinkertaista, jokaista sanavalintaa tuli miettiä etukäteen. Tavoitteena oli selkeät ja helposti ymmärrettävät kysymykset sekä mahdollisimmat monipuoliset vastausvaihtoehdot. Lisäksi mahdollisesti avoin vastausvaihtoehto, mikäli se olisi tarpeen. Jälkeenpäin olisin muuttanut kyseytutkimuksessa käytetyn sanan *silloin tällöin*, sanaksi *toisinaan*, sillä se kuvasti mielestäni lopulta asiaa paremmin.

Kyselytutkimuksen luomisen lisäksi tutkimus vaati tutustumista syvemmin lähisuhdeväkivallan ilmiöön. Mitä kaikkea ilmiö pitää sisällään, mistä se koostuu ja mitkä asiat mahdollisesti altistavat lähisuhdeväkivallalle ja miksi. Ilmiön syvempi ymmärtäminen mahdollisti kyselytutkimuksen pohjan rakentamisen. Jotta ilmiötä oli mahdollista tarkastella

syvemmin ja tarkemmin edellytti se tutustumista aikaisempiin tutkimuksiin ja tieteellisiin lähteisiin. Tämä tutustuminen ja syventyminen olivat iso osa tutkimusprosessia.

Tutkimusprosessi vaati jatkuvasti valintojen tekemistä, niin aiheen kuin tutkimuskysymysten määrittelyn merkeissä. Päätin keskittyä lähisuhdeväkivallan ilmiössä nimenomaan aikuisiin kohdistuvaan lähisuhdeväkivaltaan. Koen ilmiön olevan laajemmin tarkasteltavana eri sosiaalityön kentillä kuin esimerkiksi lapsiin kohdistuvan lähisuhdeväkivallan, joka keskittyy suurilta osin lastensuojelun palvelutehtävän alle. Tein lisäksi valinnan keskittyä lähisuhdeväkivallan osalta erikseen henkiseen, fyysiseen ja taloudelliseen väkivaltaan, liittäen seksuaalisen väkivallan fyysisen väkivaltakäsittelen alle. Oman työkokemukseni mukaan nämä ovat olleet yleisimpiä lähisuhdeväkivallan ilmiöitä joita sosiaalialalla olen kohdannut. Valintojen tekeminen jatkui läpi tutkimusprosessin. Kyselytutkimuksessani päätin erottaa lähisuhdeväkivallan puheeksi ottamisen tekijän ja uhrin kanssa omiksi osa-alueikseen. Hypoteesini mukaan sosiaalityöntekijä kokee tilanteet erilaisina, sillä asiaa katsotaan eri perspektiivistä. Tekemäni valinnat ohjasivat tutkimustani ja sen kulkua läpi tutkimuksen. Mahdollisesti toinen tutkija olisi tehnyt erilaisia valintoja, jolloin lopputulos olisi voinut olla erilainen.

Tutkimukseni tavoitteena oli saada vastaukset kolmeen tutkimuskysymykseeni:

- 1. Millaisena sosiaalityöntekijät kokevat lähisuhdeväkivallan tunnistamisen?*
- 2. Millaisena sosiaalityöntekijät kokevat lähisuhdeväkivallan puheeksi ottamisen?*
- 3. Millaista tukea sosiaalityöntekijät toivoisivat tulevaisuudessa lähisuhdeväkivallan työn tunnistamisen ja puheeksi ottamisen tueksi?*

Koen onnistuneeni vastaamaan ennalta valitsemini tutkimuskysymyksiin niin aikaisemman tutkimuksen, kuin oman kyselytutkimukseni pohjalta. Tavoitteeni oli tutkimukseni kautta saada sosiaalityön käytännön kentälle lisää tietoa työntekijöiden ja työyhteisöjen käyttöön. Tavoitteena oli saada sosiaalityöntekijöiden ääni kentältä kuuluviin, mitä sosiaalityöntekijät toivovat ja mitä he kokevat hyödylliseksi työssään työskennellessään lähisuhdeväkivallan parissa, oli kyse mistä vain palvelutehtävästä sosiaalialan kentällä. Sosiaalityöntekijöiden kokemukset työkentältä ovat merkittävää ja tärkeää tietoa. Toivon, että tekemäni

tutkimuksen kautta sosiaalityöntekijöiden ääni tulee osaltaan kuuluvaksi. Mahdollisesti kehittään työtä sekä työtä tukevia toimintamalleja, koulutuksia ja työskentelytapoja.

Sosiaalityöntekijöiden kokemukset toivat myös itselleni uutta tietoa, jota haluan ammentaa omassa työssäni tulevaisuudessa. Tietoa lähisuhdeväkivaltatyön toimijoista, etenkin paikallisista, joista en ollut aikaisemmin kuullut. Tutkimuksen ja sosiaalityöntekijöiden kokemusten kautta oli ilo nähdä kuinka moni sosiaalityöntekijä tekee työtään asiakkaiden eteen. Tavoitteena, että asiakkaiden elämäntilanteet paranisivat nykyisestä, muutostyötä, kohti väkivallatonta huomista.

Tulevaisuudessa aihetta voitaisiin tutkia lisää esimerkiksi keskittyen erilaisiin työyhteisöjen toimintamalleihin koskien lähisuhdeväkivaltatyöskentelyä. Tutkimusta voitaisiin kohdistaa esimerkiksi standardoituihin kaavakkeisiin lähisuhdeväkivallan riskinarvioinnista. Myös erilaiset puheeksi ottamisen tavat ja metodit olisivat mielenkiintoinen tutkimuskohde sekä se, miten eri toimijoiden kanssa väkivaltatyötä tehdään ja miten yhteistyötä voitaisiin kehittää sujuvammaksi ja yhtenäisemmäksi. Lisäksi lähisuhdeväkivallan kouluttautumisen osalta kiinnostava näkökulma olisi tutkia miten lähisuhdeväkivallan säännöllinen kouluttautuminen työyhteisössä muuttaa tehtävää lähisuhdeväkivaltatyötä, vai muuttaako. Toivottavasti tulevaisuudessa tutkimustyö sekä yhteiskunnallinen keskustelu lähisuhdeväkivallan ja lähisuhdeväkivaltatyön osalta jatkuvat. Ilmiön ajankohtaisuus ja yleisyys ovat ikävä totuus, jotka vaativat jatkuvaa lähisuhdeväkivallan parissa tehtävää työskentelyä erityisesti sosiaalityön kentällä.

Lopuksi haluan kiittää jokaista kyselytutkimukseen vastannutta sosiaalityöntekijää. Jokaista, joka jakoi oman kokemuksensa liittyen lähisuhdeväkivallan tunnistamiseen, puheeksi ottamiseen sekä jakoi ajatuksiaan ja toiveitaan tulevaisuuden lähisuhdeväkivaltatyöskentelystä. Ilman kyselytutkimukseen vastanneita sosiaalityöntekijöitä ei tutkimustani olisi ollut mahdollista toteuttaa. Suuri kiitos siis teille jokaiselle.

LÄHTEET

- Attila, Henna & Keski-Pitjä, Miina (2023). Seksuaaliväkivalta. Teoksessa Attila, Henna., Keski-Petjä, Miina., Pietiläinen, Marjut., Lipasti, Laura., Saari, Juhani & Haapakangas, Kimmo (2023). Sukupuolistunut väkivalta ja lähisuhdeväkivalta Suomessa 2021: Loppuraportti. Tilastokeskus, Helsinki, 56-70. Saatavilla sähköisesti osoitteessa <https://urn.fi/URN:ISBN:978-952-244-717-3>.
- Bruno, Linnéa & Eriksson, Maria (2022). Conversations about violence, risk and responsibility with divorced and support-seeking fathers in Sweden. *Child & Family Social Work*. John Wiley & Sons Ltd. 764-773. Saatavilla sähköisesti osoitteessa <https://doi-org.ezproxy.ulapland.fi/10.1111/cfs.13002>.
- det omöjliga. Falköping: Liber.
- Euroopan ihmisoikeussopimus 20.05.1999/63.
- Hallamaa, Jaana., Lötjönen, Salla., Sorvali, Irma & Launis, Veikko (2006). Etiikkaa ihmistieteille? Teoksessa Hallamaa, Jaana., Launis, Veikko., Lötjönen, Salla & Sorvali, Irma (2006). Etiikka ihmistieteille. Suomalaisen kirjallisuuden seura, Helsinki, 11-27.
- Hirvonen, Ari (2006). Eettisesti hyvä tutkimus. Teoksessa Hallamaa, Jaana., Launis, Veikko., Lötjönen, Salla & Sorvali, Irma (2006). Etiikka ihmistieteille. Suomalaisen kirjallisuuden seura, Helsinki, 31-49.
- Hurtig, Johanna., Nikupeteri, Anna & Laitinen, Merja (2015). Väkivallan kohtaaminen rakenteellisen oikeudenmukaisuustyön kysymyksenä. Teoksessa Pohjola, Anneli., Laitinen, Merja & Seppänen, Marjaana (toim.). Rakenteellinen sosiaalityö. Sosiaalityön tutkimuksen vuosikirja 2014, toinen painos. Copyright United Press Global, EU, 250-280.
- Hydén, Margareta. (1995). Kvinnomisshandel inom äktenskapet. Mellan det möjliga och Kaitue, Sanna., Noponen, Tanja & Slåen, Anna (2007). Yleistä muttei yksityistä: oikeudelliset keinot lähisuhdeväkivallasta selviytymiseen. Edita, Helsinki.
- Karjalainen, Roope (2006). Nettoturvakoti: Uusi tapa auttaa. Teoksessa Ensi- ja turvakotien liitto ry, Perhe- ja lähisuhdeväkivalta: auttamisen käytäntöjä. Ensi- ja turvakotien liiton julkaisu 35, Helsinki, 104-114.
- Keski-Petjä, Miina & Attila, Henna (2023). Parisuhdeväkivalta. Teoksessa Attila, Henna., Keski-Petjä, Miina., Pietiläinen, Marjut., Lipasti, Laura., Saari, Juhani & Haapakangas, Kimmo (2023). Sukupuolistunut väkivalta ja lähisuhdeväkivalta Suomessa 2021: Loppuraportti. Tilastokeskus, Helsinki, 16-43. Saatavilla sähköisesti osoitteessa <https://urn.fi/URN:ISBN:978-952-244-717-3>.
- Keski-Petjä, Miina & Attila, Henna (2023). Sukupuolistuneen väkivallan ja lähisuhdeväkivallan kokemusten tilastoinnista. Teoksessa Attila, Henna., Keski-Petjä, Miina., Pietiläinen, Marjut., Lipasti, Laura., Saari, Juhani & Haapakangas, Kimmo (2023). Sukupuolistunut väkivalta ja lähisuhdeväkivalta Suomessa 2021: Loppuraportti. Tilastokeskus, Helsinki, 7-15. Saatavilla sähköisesti osoitteessa <https://urn.fi/URN:ISBN:978-952-244-717-3>.
- Kvantitatiivinen tutkimus (2023). Tilastokeskus, käsitteet. Saatavilla sähköisesti osoitteesta https://www.stat.fi/meta/kas/kvanti_tutkimus.html. Viitattu 23.9.2023.
- Kytölä, Katja (2021). Pahoinpitelystä hyvinpitelyyn: lähisuhdeväkivalta ja siitä selviytyminen. Basam Books, Tallinna.
- Lenore E. Walker (2015). Looking back and looking forward: Psychological and legal interventions for domestic violence. *Ethics, Medicine and Public Health*, Volume 1,

- Issue 1, 19-32. Saatavilla sähköisesti osoitteessa <https://doi.org/10.1016/j.jemep.2015.02.002>.
- Lindqvist, Raija (2009). Parisuhdeväkivallan kohtaaminen maaseudun sosiaalityössä. *Jyväskylä studies in education, psychology and social research* 354. University of Jyväskylä. Saatavilla sähköisesti osoitteessa <https://jyx.jyu.fi/bitstream/handle/123456789/19879/9789513935276.pdf?sequence=1&isAllowed=y>.
- Lundberg, Lisa & Bergmark, Åke (2018). Self-perceived competence and willingness to ask about intimate partner violence among Swedish social workers. *European Journal of Social Work* 24 (2), 189–200. Saatavilla sähköisesti osoitteessa <https://doi.org/10.1080/13691457.2018.1540970>
- Mehtola, Sirkku (2006). Verkostot auttamisen tukena. Teoksessa Ensi- ja turvakotien liitto ry, Perhe- ja lähisuhdeväkivalta: auttamisen käytäntöjä. Ensi- ja turvakotien liiton julkaisu 35, Helsinki, 93-103.
- Mukhtar, Sonia (2023). Public Health Aspects of Domestic/Intimate Partner Violence Abuse and Trauma (DIVAT) during COVID-19 Quarantine: Imbalanced Power Dynamic and Sexual, Emotional, and Psychological Abuse. *Asia Pacific Journal of Public Health* 2023 35:4, 301-303. Saatavilla sähköisesti osoitteessa <https://doi-org.ezproxy.ulapland.fi/10.1177/10105395231164439>.
- Mäkinen, Olli (2006). Tutkimusetiikan ABC. Tammi, Helsinki.
- Niemi-Kiesiläinen, Johanna & Kainulainen, Heini (2006). Perheväkivalta ja lainsäädäntö. Teoksessa Ensi- ja turvakotien liitto ry, Perhe- ja lähisuhdeväkivalta: auttamisen käytäntöjä. Ensi- ja turvakotien liiton julkaisu 35, Helsinki, 115-135.
- Niklander, Elisa (2021). Lähisuhdeväkivalta 2021: Suurin osa lähisuhdeväkivallan uhreista on edelleen naisia tai tyttöjä, seksuaaliväkivallan uhreilla usein myös aiempia väkivaltakokemuksia. *Terveysten- ja hyvinvoinnin laitoksen tilastoraportti* 43/2023. Saatavilla osoitteessa <https://www.julkari.fi/handle/10024/146800>.
- Nikolova, Kristina., Buttner, Catie., Cardenas, Iris., Khetarpal, Rupa., L.Postmus, Judy & Simmel, Cassandra (2021). Workers' Attitudes about Domestic Violence (DV): Does Personal Experience with DV Matter?. *Human Service Organizations: Management, leadership & Governance* 2021, Vol 45, No. 2, 95-108. Saatavilla sähköisesti osoitteessa <https://www-tandfonline-com.ezproxy.ulapland.fi/doi/epdf/10.1080/23303131.2020.1869130?needAccess=true&role=button>
- Nousiainen, Kevät & Pentikäinen, Merja (2017). Naisiin kohdistuva väkivalta ihmisoikeuskysymyksenä Suomi alisuorittajana. Teoksessa Niemi, Johanna., Kaunulainen, Heini & Honkatukia, Päivi. Sukupuolistunut väkivalta: oikeudellinen ja sosiaalinen ongelma. *Vastapaino, Tampere*, 51-67.
- Nousiainen, Kevät (2011). Kaikkinaisen naisten syrjinnän poistamista koskeva sopimus. Suomen YK-liitto. Saatavilla sähköisesti osoitteessa https://www.ykliitto.fi/sites/ykliitto.fi/files/kaikkinaisen_naisten_syrjinnan.pdf.
- Nygvist, Leo (2001). Väkivaltainen parisuhde, asiakkuus & muutos. Ensi- ja turvakotien liiton julkaisu 28. *Painosalama Oy, Turku*.
- Ojuri, Auli (2006). Parisuhdeväkivalta ja turvakotien naistyö. Teoksessa Ensi- ja turvakotien liitto ry, Perhe- ja lähisuhdeväkivalta: auttamisen käytäntöjä. Ensi- ja turvakotien liiton julkaisu 35, Helsinki, 16-39.
- Pahkinen, Erkki (2012). Kyselytutkimusten otantamenetelmät ja aineistoanalyysi. *Julpu, Jyväskylä*.

- Papadakaki, Maria., S. Tzamalouka, georgia., Chatzifotiou, Sevasti & Chliaoutakis, Joannes (2009). Seeking for Risk Factors of Intimate Partner Violence (IPV) in a Greek National Sample. The Role of Self-Esteem. *Journal of Interpersonal Violence*, Vol 24, No 5, 732-750. Saatavilla sähköisesti osoitteessa <https://doi-org.ezproxy.ulapland.fi/10.1177/0886260508317181>.
- Pekingin julistus 15.09.1995. Saatavilla sähköisesti osoitteessa https://um.fi/documents/35732/48132/pekingin_julistus_ja_toimintaohjelma.pdf/72fe9ac4-ec1f-5f0d-bde7-e02bac18c108?t=1560453131659.
- Perustuslaki 1999/731. Annettu Helsingissä 11.6.1999. Saatavilla sähköisesti osoitteessa <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1999/19990731>.
- Piippo, Sisko (2022). Lähisuhdeväkivallan kohtaamisen rakenteet, käytännöt ja toimijuus sosiaalityössä. Itä-Suomen yliopisto, Kuopio.
- Piispa, Minna (2006). Kvantitatiivisen tutkimuksen eettiset lähtökohdat: Esimerkkinä naisiin kohdistuvan väkivallan kyselytutkimus. Teoksessa Hallamaa, Jaana., Launis, Veikko., Lötjänen, Salla & Sorvali, Irma (2006). *Etiikka ihmistieteille*. Suomalaisen kirjallisuuden seura, Helsinki, 141-160.
- Rikoslaki 1889/39. Annettu Helsingissä 19.12.1889. Saatavilla sähköisesti osoitteessa <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1889/18890039001>.
- Rikoslaki 39/1889. Annettu Helsingissä 19.12.1889. <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1889/18890039001>
- Ruohonen, Marita (2006). Perhe- ja lähisuhdeväkivallan vastaisen työn kehitys Suomessa. Teoksessa Ensi- ja turvakotien liitto ry, *Perhe- ja lähisuhdeväkivalta: auttamisen käytäntöjä*. Ensi- ja turvakotien liiton julkaisu 35, Helsinki, 9-15.
- Siuksola, Reetta (2014). Miten puutun lähisuhdeväkivaltaan? Esimerkkinä päihde- ja mielenterveystyö. *Terveyden- ja hyvinvoinnin laitos* 34/2014. Juvenes Print, Tampere.
- Snyder, Rachel. Louise. (2019). *No visible bruises: What we don't know about domestic violence can kill us*. Bloomsbury Publishing.
- Sosiaali- ja terveysministeriön julkaisuja 2022:7. Istanbulin sopimuksen toimeenpanosuunnitelma vuosille 2022-2025. Saatavilla sähköisesti osoitteessa https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/163902/STM_22_7_J.pdf?sequence=1&isAllowed=y.
- Sosiaalihuoltolaki 2014/1301. Annettu Helsingissä 30.12.2014. Saatavilla sähköisesti osoitteessa <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2014/20141301>.
- Suomen virallinen tilasto (SVT): Rikos- ja pakkokeinotilasto [verkkojulkaisu]. 1.6.2021. Helsinki: Tilastokeskus [viitattu: 7.7.2023].
- Säävälä, Hannu & Nyqvist, Leo (2006). *Miestyö*. Teoksessa Ensi- ja turvakotien liitto ry, *Perhe- ja lähisuhdeväkivalta: auttamisen käytäntöjä*. Ensi- ja turvakotien liiton julkaisu 35, Helsinki, 40-62.
- Säävälä, Hannu., Nyqvist, Leo & Salonen, Santtu (2006). *Väkivallan olemus*. Teoksessa Säävälä, Hannu., Pohjoisvirta, Riitta., Keinänen, Eero & Salonen, Santtu (toim.). *Mies Varikolle: Apua lähisuhdeväkivaltaan*. Ensi- ja turvakoti ry, Oulu, 17-30.
- Tietoarkisto (2023). Ristiintaulukointi. Saatavilla sähköisesti osoitteessa <https://www.fsd.tuni.fi/fi/palvelut/menetelmaopetus/kvanti/ristiintaulukointi/ristiintaulukointi/>. Viitattu 24.9.2023.
- Vehkalahti, Kimmo (2014). *Kyselytutkimuksen mittarit ja menetelmät*. Finn Lectura.
- Vehkalahti, Kimmo (2014). *Kyselytutkimuksen mittarit ja menetelmät*. Finn Lectura, Helsinki.

- Vilka, Hanna (2021). Näin onnistut opinnäytetyössä: Ratkaisut tutkimuksen umpikujiin. PS-kustannus, Jyväskylä (E-kirja).
- Vilka, Hanna (2021). Tutki ja kehitä. PS-kustannus, Jyväskylä (E-kirja).

LIITTEET

Liite 1: Kyselytutkimuspohja

Sosiaalityöntekijöiden kokemukset lähisuhdeväkivallan tunnistamisesta ja puheeksi ottamisesta

Hei sosiaalityöntekijä tai sijaispätevä sosiaalityöntekijä, joka työskentelet tai olet työskennellyt sosiaalityön kentällä!

Opiskelen Lapin yliopistossa ja teen Pro gradu-tutkielmaani koskien sosiaalityöntekijöiden kokemuksia lähisuhdeväkivallan tunnistamisesta ja puheeksi ottamisesta. Lähisuhdeväkivallan tarkastelussa keskityn tutkimuksessani erityisesti fyysiseen-, henkiseen- ja taloudelliseen väkivaltaan, kiteyttäen seksuaalisen väkivallan fyysisen väkivaltakäsitteen alle.

Lähisuhdeväkivalta on ilmiö, joka näyttäytyy kaikilla sosiaalityön kentillä työskennellessä. Lähisuhdeväkivalta on aihe, josta ei juurikaan yhteiskunnassamme puhuta, mikä haastaa ilmiön tunnistamista myös sosiaalityössä. Usein lähisuhdeväkivaltaan liittyvät vahvasti syyllisyys, häpeä, pelko, rajattomuus ja turvattomuus. Jotta työskentely lähisuhdeväkivallan loppumiseksi voisi alkaa tulee ilmiö ensin tunnistaa sekä ottaa puheeksi. Tutkimuksellani haluan nostaa esiin sosiaalityöntekijöiden omat kokemukset aiheesta ja tuoda esiin, mitä sosiaalityöntekijät itse toivoisivat työskentelyn tueksi.

Tutkimukseen osallistuminen on vapaaehtoista. Kyselytutkimuksen vastaukset käsitellään luottamuksellisesti ja anonymisti, eikä yksittäistä vastaajaa voida vastauksista tunnistaa. Kyselytutkimuksen aineisto tulee ainoastaan tekemäni tutkimuksen käyttöön. Kyselytutkimukseen vastaaminen on tärkeää, jotta sosiaalityöntekijöiden ääni tulee aiheesta kuulluksi.

Sähköinen kyselylomake on laadittu ennalta määritetyistä sekä avoimista vastausvaihtoehdoista. Kyselylomake on jaettu neljään eri osa-alueeseen. Kyselylomakkeen täyttäminen vie aikaa noin **10–15 minuuttia**, riippuen kuinka laajasti haluat vastata kyselylomakkeessa oleviin avoimiin kysymyksiin. Kyselylomakkeen vastausaika on **31.05.2023** asti.

Kiitos jo etukäteen osallistumisestasi kyselytutkimukseen. Tutkimus auttaa selvittämään sosiaalityöntekijöiden kokemuksia lähisuhdeväkivallan tunnistamisesta, puheeksi ottamisesta sekä tuomaan esille sosiaalityöntekijöiden toiveita työkentältä liittyen lähisuhdeväkivallan tunnistamiseen ja puheeksi ottamiseen.

Kiitos vastauksistasi!

Milla Kaivola

Lapin yliopisto, yhteiskuntatieteiden maisteriohjelma

Seuraava

Osio 1: Taustatiedot

**1. Minkä palvelutehtävän parissa työskentelet tällä hetkellä?
(voit valita useamman vaihtoehdon)**

- Aikuisosiaalityö
- Ikääntyneiden palvelut
- Lapsiperheiden palvelut (Sosiaalihoitolain 1301/201 palvelut)
- Lastensuojelu
- Perheoikeudelliset palvelut (esim. lastenvalvoja)
- Päihde- ja mielenterveyspalvelut
- Terveystieteiden sosiaalityö
- Työ maahanmuuton ja monikulttuurisuuden parissa
- Vammaispalvelut
- Jokin muu, mikä?

**2. Mistä muista palvelutehtävistä sinulla on työkokemusta?
(voit valita useamman vaihtoehdon)**

- Aikuisosiaalityö
- Ikääntyneiden palvelut
- Lapsiperheiden palvelut (Sosiaalihoitolain 1301/2014 palvelut)
- Lastensuojelu
- Perheoikeudelliset palvelut (esim. lastenvalvoja)
- Päihde- ja mielenterveyspalvelut
- Terveystieteiden sosiaalityö
- Työ maahanmuuton ja monikulttuurisuuden parissa
- Vammaispalvelut
- Minulla ei ole kokemusta kuin nykyisestä palvelutehtävistä
- Jokin muu, mikä?

3. Kuinka usein kohtaat työssäsi tilanteita, joissa on lähisuhdeväkivaltaa?

- En koskaan
- Vuosittain
- Kuukausittain
- Viikoittain
- Päivittäin

Edellinen

Seuraava

11% Valmis

Osio 2: Lähisuhdeväkivallan tunnistaminen

4. Oletko saanut koulutusta lähisuhdeväkivallan tunnistamiseksi?

- Kyllä
 En

5. Jos vastasit edelliseen kysymykseen kyllä, niin millaista koulutusta?

6. Mikäli olet saanut koulutusta lähisuhdeväkivallan tunnistamiseksi, oletko kokenut sen hyödylliseksi työsi kannalta?

- Kyllä
 En
 En ole saanut koulutusta

7. Miten saamasi koulutus on tukenut työtäsi?

Edellinen

Seuraava

22% Valmis

8. Millaisena koet lähisuhdeväkivallan tunnistamisen sosiaalityössä?

- En lainkaan haastavana
- Melko haastavana
- Haastavana

9. Oletko osannut tunnistaa työntekijänä henkistä väkivaltaa?

- En ole osannut tunnistaa
- Olen osannut tunnistaa, mutta harvoin
- Olen osannut usein tunnistaa

10. Oletko osannut tunnistaa työntekijänä fyysistä väkivaltaa?

- En ole osannut tunnistaa
- Olen osannut tunnistaa, mutta harvoin
- Olen usein osannut tunnistaa

11. Oletko osannut tunnistaa työntekijänä taloudellista väkivaltaa?

- En ole osannut tunnistaa
- Olen osannut tunnistaa, mutta harvoin
- Olen usein osannut tunnistaa

12. Mikä väkivallan tunnistamiseen on vaikuttanut?[Edellinen](#)[Seuraava](#)

33% Valmis

13. Millaista tukea olet saanut lähisuhdeväkivallan tunnistamiseksi?

	En koskaan	Silloin tällöin	Säännöllisesti
Koulutusta	☐	☐	☐
Työyhteisön tukea	☐	☐	☐
Työparityöskentelyä	☐	☐	☐
Esimiehen tukea	☐	☐	☐
Työmenetelmiä	☐	☐	☐
Yhteistyötä eri toimijoiden kanssa	☐	☐	☐
Olen tutustunut alan tutkimukseen	☐	☐	☐
Jotain muuta, mitä? <input type="text"/>	☐	☐	☐

14. Mitä toivoisit tueksi lähisuhdeväkivallan tunnistamiseen tulevaisuudessa?

	En koskaan	Silloin tällöin	Säännöllisesti
Koulutusta	☐	☐	☐
Työyhteisön tukea	☐	☐	☐
Työparityöskentelyä	☐	☐	☐
Esimiehen tukea	☐	☐	☐
Työmenetelmiä	☐	☐	☐
Yhteistyötä eri toimijoiden kanssa	☐	☐	☐
Lisää alan tutkimusta	☐	☐	☐
Jotain muuta, mitä? <input type="text"/>	☐	☐	☐

Edellinen

Seuraava

44% Valmis

Osio 3: Lähisuhdeväkivallan puheeksi ottaminen

15. Oletko saanut riittävästi tukea lähisuhdeväkivallan puheeksi ottamiseen?

- Kyllä
 En

16. Oletko saanut koulutusta lähisuhdeväkivallan puheeksi ottamiseen?

- Kyllä
 En

17. Millaista koulutusta olet saanut?

18. Oletko kokenut saamasi koulutuksen hyödyllisenä työsi kannalta?

- Kyllä
 En

19. Miten saamasi koulutus on tukenut työtäsi?

Edellinen

Seuraava

56% Valmis

20. Millaista tukea olet saanut lähisuhdeväkivallan puheeksi ottamiseen?

	En koskaan	Silloin tällöin	Säännöllisesti
Koulutusta	☐	☐	☐
Työyhteisön tukea	☐	☐	☐
Työparityöskentelyä	☐	☐	☐
Esimiehen tukea	☐	☐	☐
Työmenetelmiä	☐	☐	☐
Yhteistyötä eri toimijoiden kanssa	☐	☐	☐
Olen tutustunut alan tutkimukseen	☐	☐	☐
Jotain muuta, mitä? <input type="text"/>	☐	☐	☐

21. Millaisena koet lähisuhdeväkivallan puheeksi ottamisen lähisuhdeväkivallan tekijän kanssa?

- En lainkaan haastavana
- Melko haastavana
- Haastavana

22. Millaisena koet lähisuhdeväkivallan puheeksi ottamisen lähisuhdeväkivallan uhrin kanssa?

- En lainkaan haastavana
- Melko haastavana
- Haastavana

23. Mitkä tekijät auttaisivat lähisuhdeväkivallan puheeksi ottamiseen (voit valita useamman vaihtoehdon)

- Koulutus
- Työyhteisön tuki
- Esimiehen tuki
- Yhteistyö eri toimijoiden kanssa
- Työmenetelmät
- Ei mikään
- Jokin muu, mikä?

Edellinen

Seuraava

67% Valmis

24. Oletko työntekijänä ottanut lähisuhdeväkivallan puheeksi niin väkivallan tekijän, kuin väkivallan uhrin kanssa?

- Kyllä, niin tekijän kuin uhrin kanssa
- Ei, vain uhrin kanssa
- Ei, vain tekijän kanssa
- Ei, en ole ottanut asiaa puheeksi

25. Mitkä tekijät ovat vaikuttaneet lähisuhdeväkivallan puheeksi ottamiseen? (voit valita useamman vaihtoehdon)

- Pelko asiakassuhteen heikentymisestä
- Pelko asiakkaan tilanteen pahenemisesta
- Oman työkokemuksen puuttuminen
- Arjen hektisyys, ei ole ollut tarpeeksi aikaa perehtyä riittävästi asiakkaan tilanteeseen
- Halu auttaa asiakasta tilanteessa ja saada aikaan muutos asiakkaan elämässä
- Lisäkoulutuksen puuttuminen
- Jokin muu, mikä?

26. Onko lähisuhdeväkivallan puheeksi ottamisen jälkeen tapahtuvan työskentelyn tueksi rakennettu selkeä polku, miten työskentelyä tulisi jatkaa?

- Kyllä, tiedän, miten minun tulee toimia puheeksi ottamisen jälkeen ja palvelut, joihin voin asiakkaita ohjata
- Osittain kyllä, tiedän mitä palveluita on olemassa, mutta selkeää polkua eri palveluiden välille ei ole rakennettu
- Ei, en tiedä, miten minun tulisi toimia puheeksi ottamisen jälkeen, enkä palveluita, joihin voin asiakkaita ohjata
- En osaa sanoa

27. Mihin palveluihin olet asiakkaita ohjannut tai ohjaisit ja miten työskentely jatkuu lähisuhdeväkivallan tultua ilmi?

Edellinen

Seuraava

28. Koetko lähisuhdeväkivallan puheeksi ottamisen olevan vaikuttavaa, muutokseen tähtäävää työskentelyä?

- Kyllä
- En
- En osaa sanoa

29. Mitä toivoisit tulevaisuudessa lisää työskentelyn tueksi koskien lähisuhdeväkivallan puheeksi ottamista?

	En koskaan	Silloin tällöin	Säännöllisesti
Säännöllistä koulutusta työnantajan taholta	☐	☐	☐
Selkeitä työmenetelmiä	☐	☐	☐
Valmiiksi laadittuja selkeitä auttamispolkuja	☐	☐	☐
Työyhteisön tukea	☐	☐	☐
Esimiehen tukea	☐	☐	☐
Työparityöskentelyä	☐	☐	☐
Alan tutkimusta	☐	☐	☐
Yhteistyötä eri toimijoiden ja yhteistyötahojen kanssa	☐	☐	☐
Jotain muuta, mitä? <input type="text"/>	☐	☐	☐

Edellinen

Seuraava

89% Valmis

Osio 4: Taustatiedot

30. Sukupuolesi?

- Mies
- Nainen
- Muu
- En halua kertoa

31. Minkä ikäinen olet?

- 20-30 vuotias
- 30-40 vuotias
- 40-50 vuotias
- 50-60 vuotias
- Yli 60 vuotias

32. Mikä on ylin sosiaalialan koulutuksesi?

- Yliopistotutkinto (kandidaatti)
- Yliopistotutkinto (maisteri)
- Yhteiskuntatieteiden tai valtiotieteiden tohtori
- Jokin muu, mikä?

33. Millä alueella työskentelet?
(voit valita tarvittaessa useamman vaihtoehdon)

- Etelä-Karjalan hyvinvointialue
- Etelä-Pohjanmaan hyvinvointialue
- Etelä-Savon hyvinvointialue
- Itä-Uudenmaan hyvinvointialue
- Kainuun hyvinvointialue
- Kanta-Hämeen hyvinvointialue
- Keski-Pohjanmaan hyvinvointialue
- Keski-Suomen hyvinvointialue
- Keski-Uudenmaan hyvinvointialue
- Kymenlaakson hyvinvointialue
- Lapin hyvinvointialue
- Länsi-Uudenmaan hyvinvointialue
- Pirkanmaan hyvinvointialue
- Pohjanmaan hyvinvointialue
- Pohjois-Karjalan hyvinvointialue
- Pohjois-Pohjanmaan hyvinvointialue
- Pohjois-Savon hyvinvointialue
- Päijät-Hämeen hyvinvointialue
- Satakunnan hyvinvointialue
- Vantaan ja Keravan hyvinvointialue
- Varsinais-Suomen hyvinvointialue
- Helsinki
- Jokin muu, mikä?

34. Mikä seuraavista kuvaa tällä hetkellä työmarkkina-asemaasi?
(voit valita useamman vaihtoehdon)

- Kokopäivätyö
- Opiskelija
- Osa-aikaeläkeläinen
- Osa-aikatyö
- Työtön
- Vanhempainvapaa
- Yksityisyrittäjänä toimiminen
- Jokin muu, mikä?

35. Kuinka pitkä työkokemus sinulla on sosiaalityöntekijänä?

- Alle 1 vuosi
- 1-5 vuotta
- 5-10 vuotta
- Yli 10 vuotta

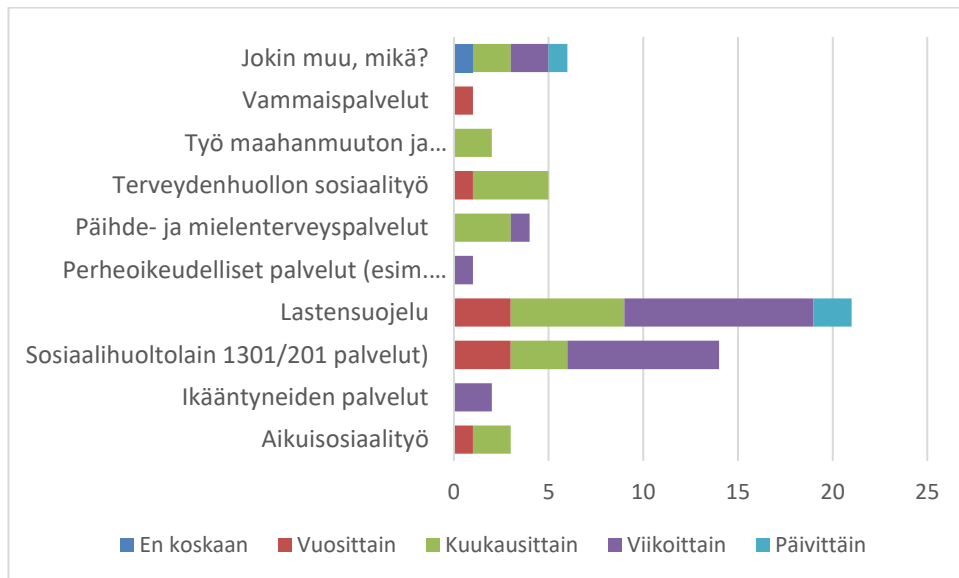
Edellinen

Lähetä

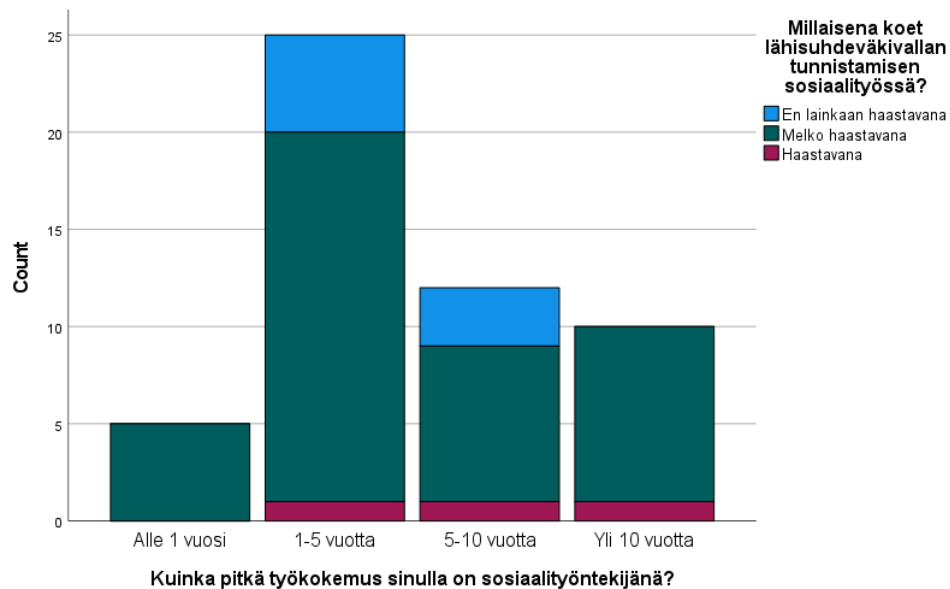
100% Valmis

Liite 2: Liitekuviot

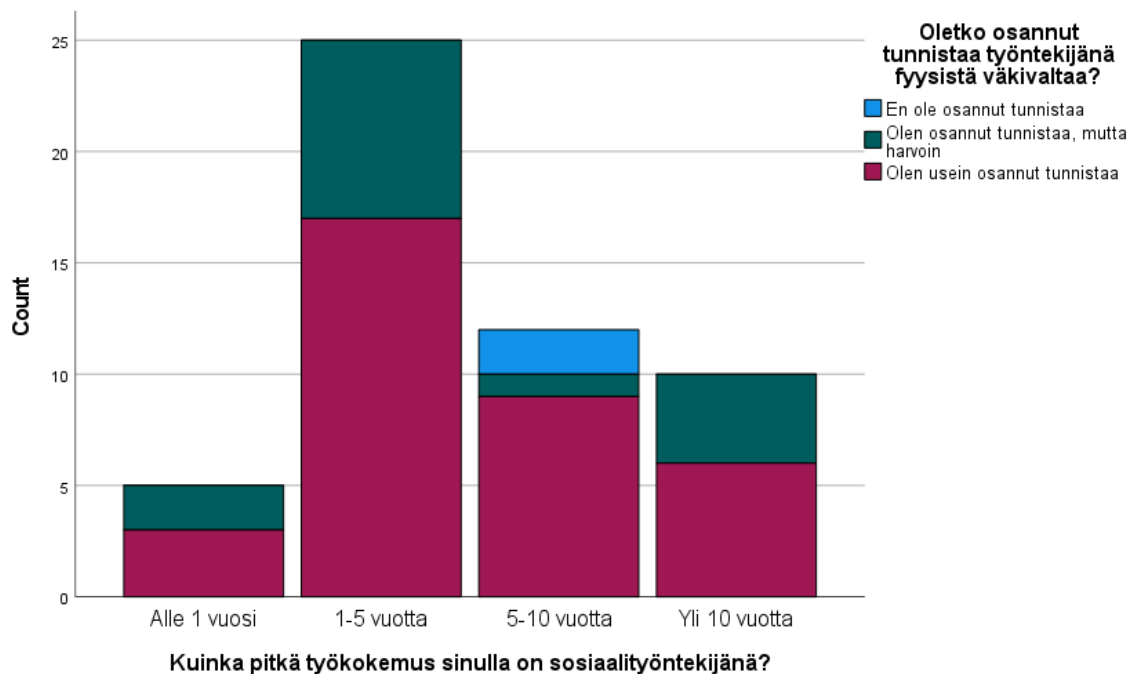
Liitekuvio 2: Lähisuhdeväkivallan kohtaaminen eri palvelutehtävissä.

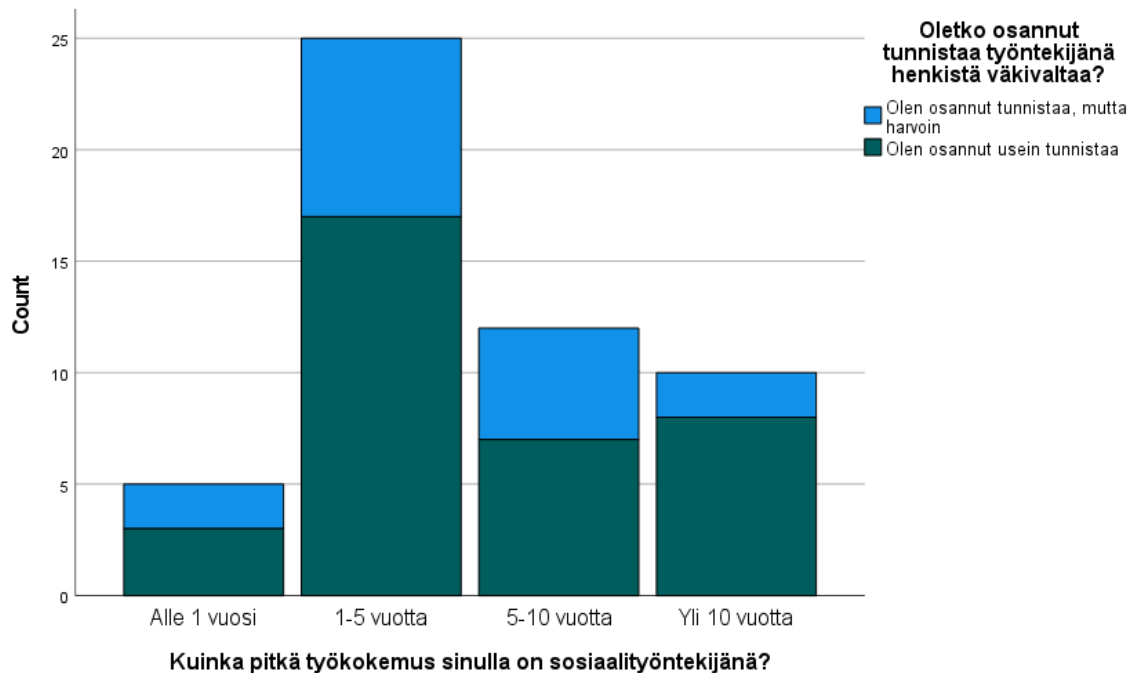
Liitekuvio 3: Kokemus lähisuhdeväkivallan tunnistamisesta suhteessa sosiaalityöntekijän työkokemukseen.

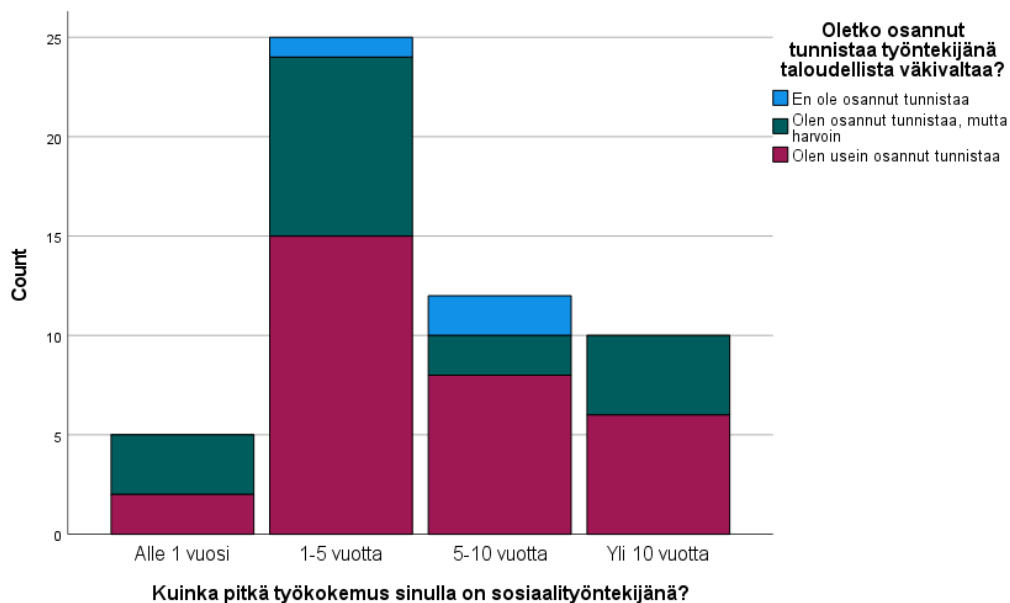
Liitekuvio 4: Sosiaalityöntekijän työkokemus suhteessa fyysisen väkivallan tunnistamiseen.

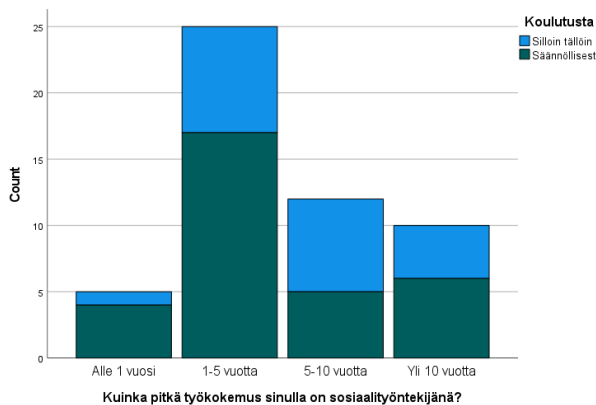
Liitekuvio 5: Sosiaalityöntekijän työkokemus suhteessa henkisen väkivallan tunnistamiseen.

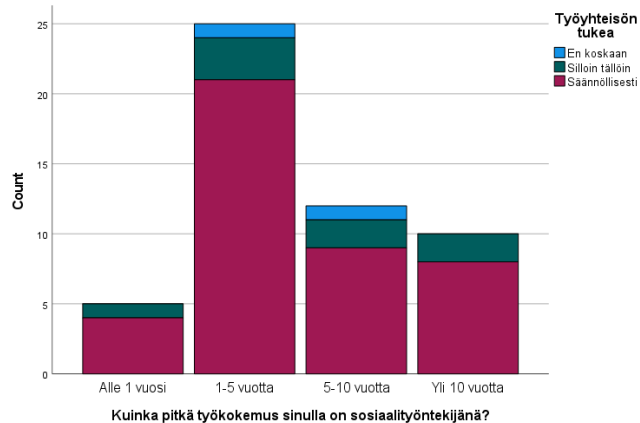
Liitekuvio 6: Sosiaalityöntekijän työkokemus suhteessa taloudellisen väkivallan tunnistamiseen.

Liitekuvio 7: Sosiaalityöntekijän työkokemus suhteessa toiveisiin koskien tulevaisuuden työskentelyä lähisuhdeväkivallan tunnistamisen parissa.

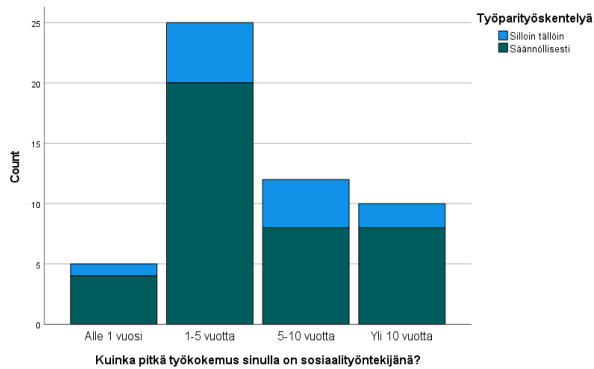

Koulutusta

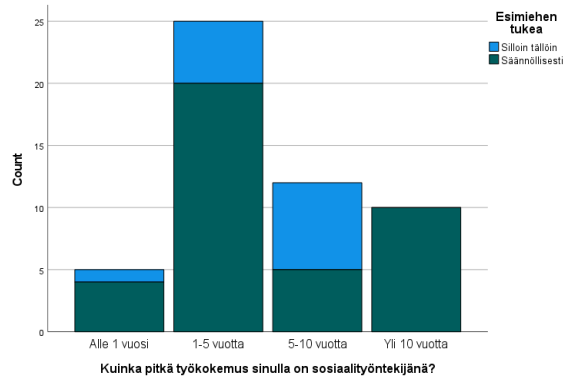

Kuinka pitkä työkokemus sinulla on sosiaalityöntekijänä?

Työyhteisön tukea

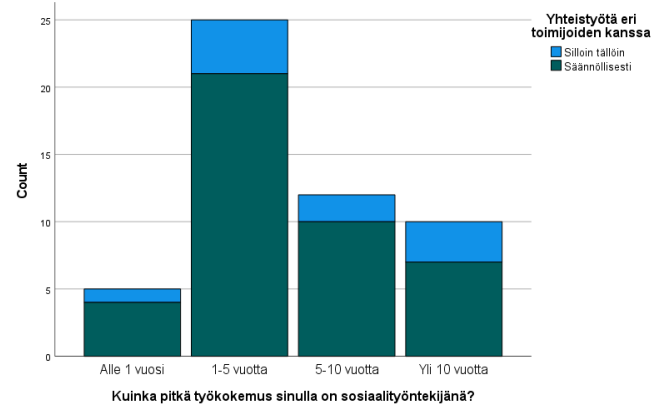
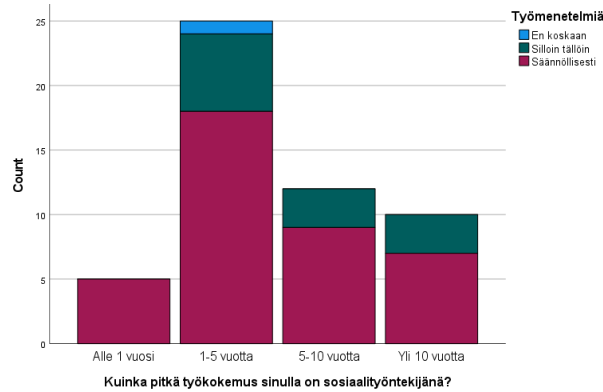

Työparityöskentelyä

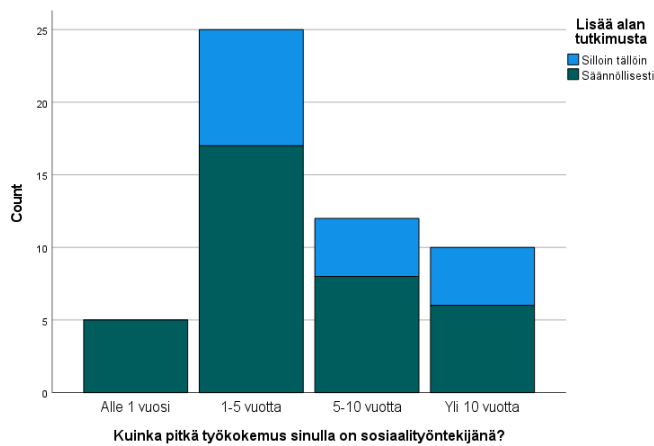

Kuinka pitkä työkokemus sinulla on sosiaalityöntekijänä?

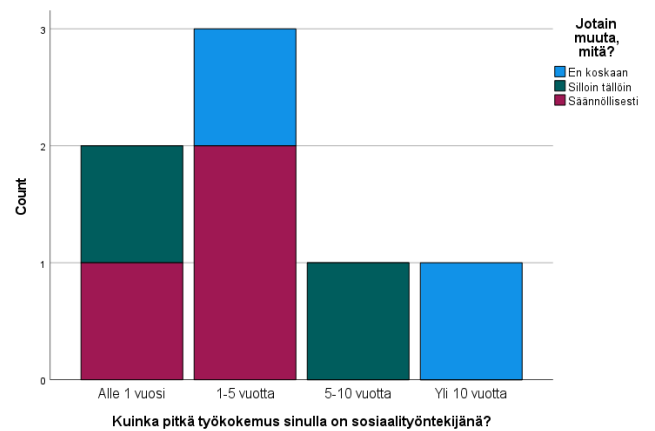
Esimiehen tukea

Työmenetelmiä

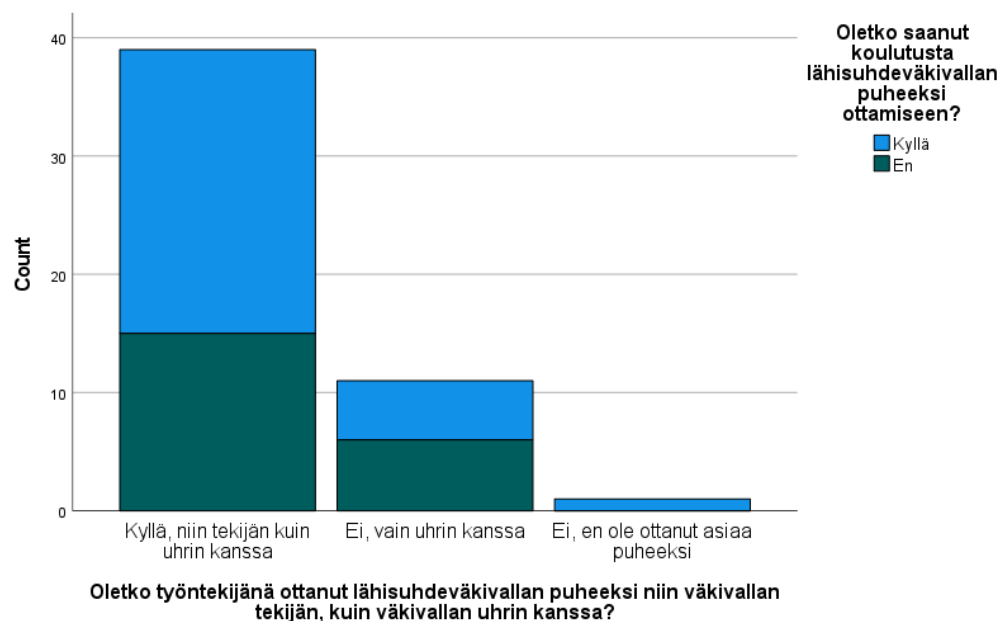

Lisää alan tutkimusta

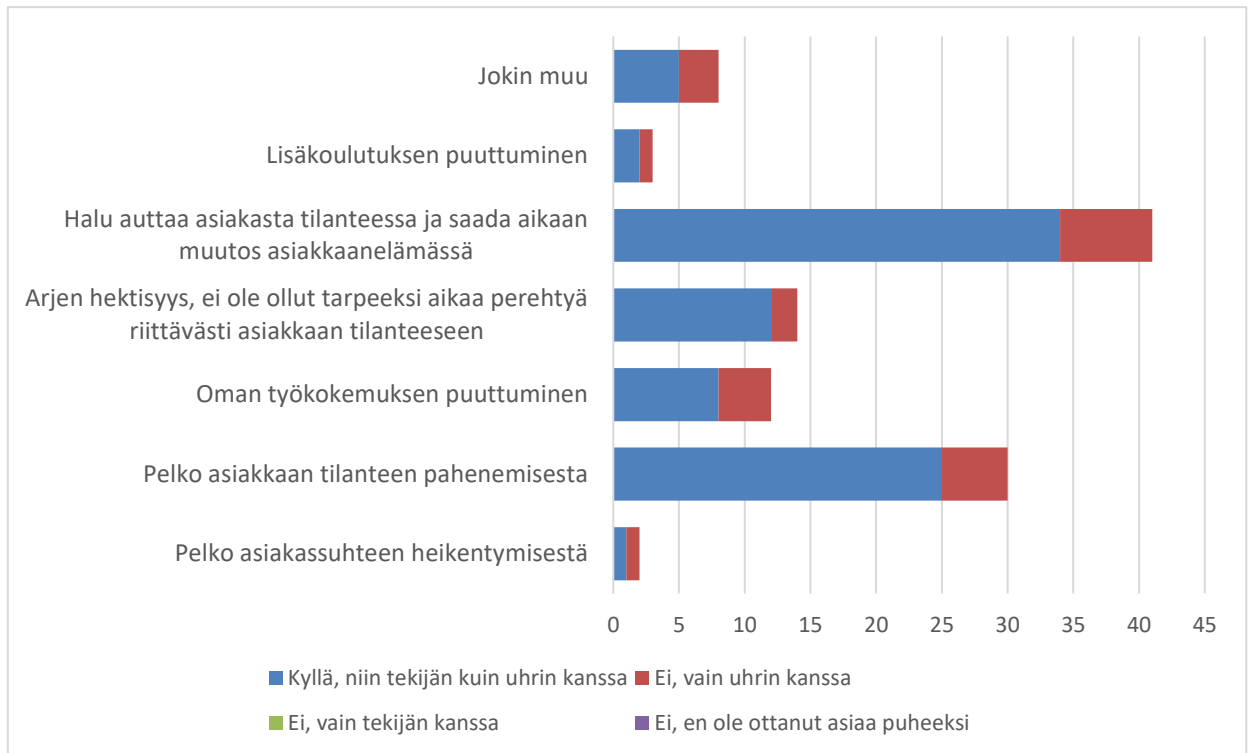

Jotain muuta

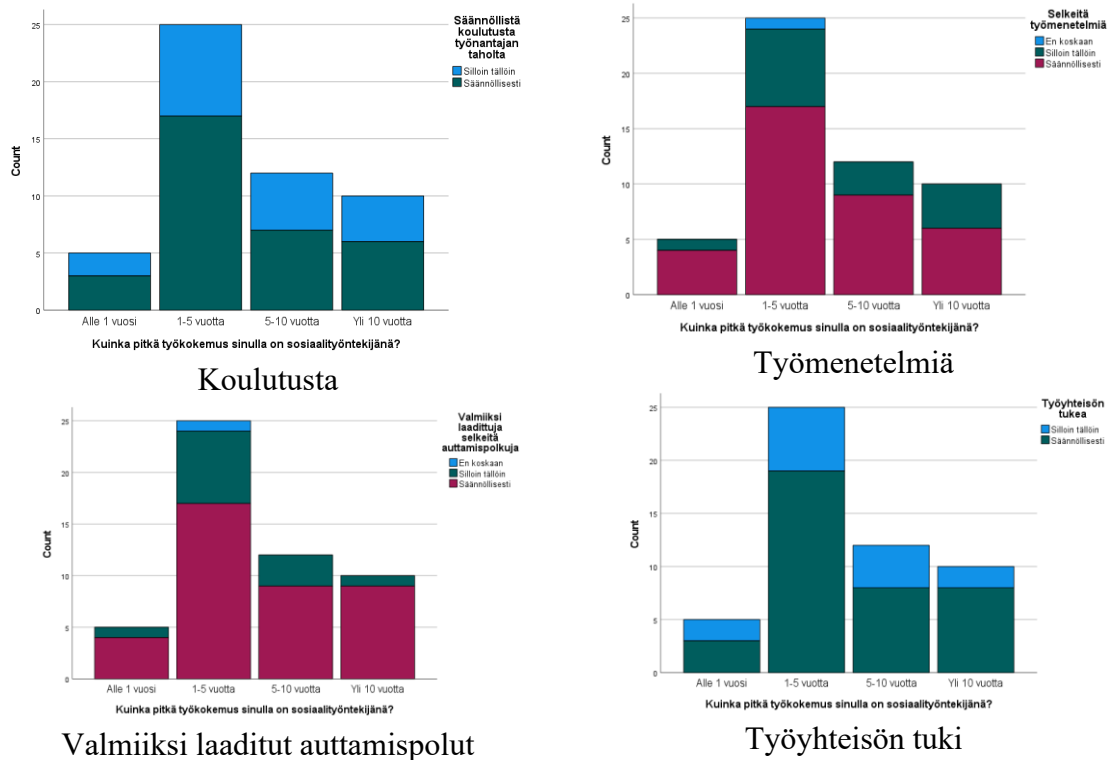
Liitekuvio 8: Sosiaalityöntekijä saama koulutus koskien lähisuhdeväkivallan puheeksi ottamista, suhteessa väkivallan puheeksi ottamiseen sen eri osapuolten kanssa.

Liitekuvio 9: Lähisuhdeväkivallan puheeksi ottamiseen vaikuttavat tekijät suhteessa puheeksi ottamiseen väkivallan tekijän ja uhrin kanssa.

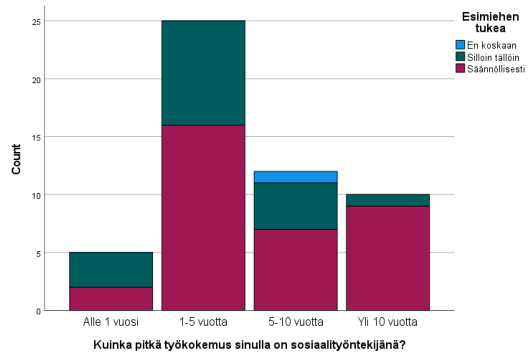

Liitekuvio 10: Sosiaalityöntekijän työkokemus suhteessa toiveisiin koskien tulevaisuuden työskentelyä lähisuhdeväkivallan puheeksi ottamisen parissa.

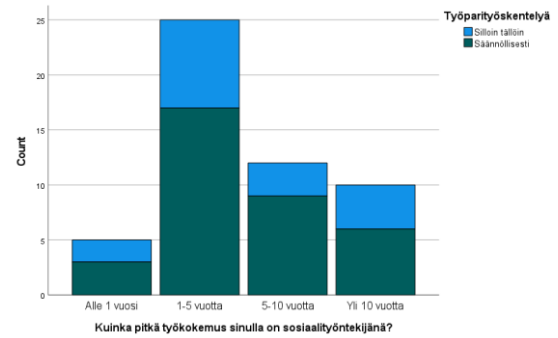

Valmiiksi laaditut auttamispolut

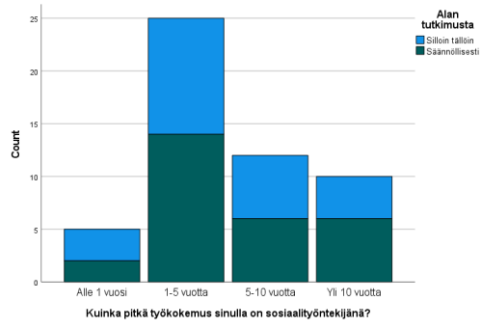
Työyhteisön tuki

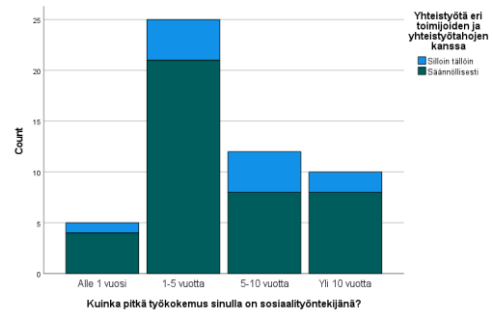
Esimiehen tuki

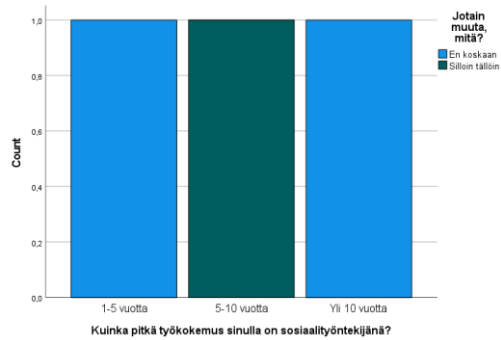
Työparityöskentely

Alan tutkimus

Yhteistyö eri toimijoiden kanssa

Jotain muuta